

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลโพนทอง
อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

บุรพา สิริวัฒน์

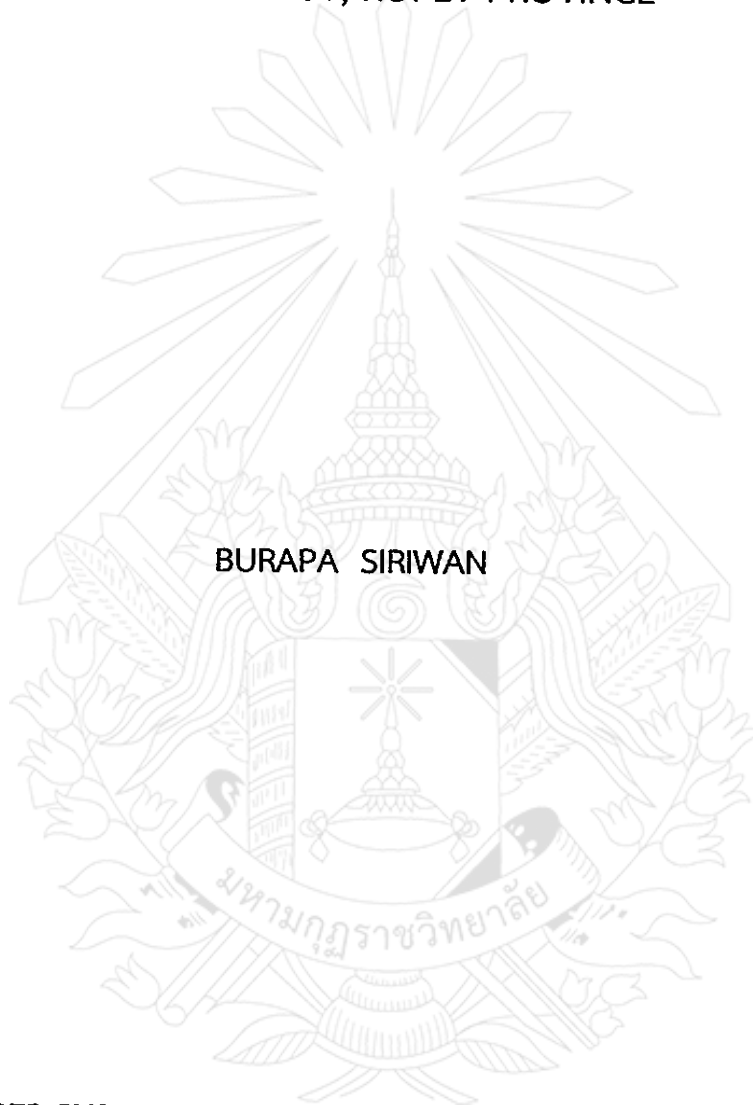
สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๑

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง
อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย
พุทธศักราช 2557

RESIDENTS' PARTICIPATION IN TAMBON PHON THONG
MUNICIPALITY'S REFUSE MANAGERMENTS IN PHON
THONG DISTRICT, ROI ET PROVINCE

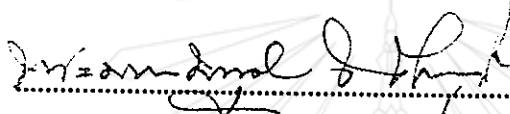

BURAPA SIRIWAN

A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E. 2557 (2014)

หัวข้อสารนิพนธ์ : การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบล
โพหนอง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดร้อยเอ็ด
ชื่อนักศึกษา : บุรพา ศิริแวง
สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.ไพรัช พันชมภู
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ดร.สุวัฒน์ จิตต์จันทร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้รับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต

..... รักษาการคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระมหาบุญศรี ภาณวุฑฒ, ผศ.ดร.)

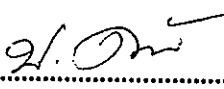
คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.สุกิจ ชัยมุสิก)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร.ไพรัช พันชมภู)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร.สุวัฒน์ จิตต์จันทร์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมเกียรติ เกียรติเจริญ)

..... กรรมการ
(ดร.ปัญญา คล้ายเดช)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : Residents' Participation in Tambon Phon Thong Municipality's Refuse
Managements in Phong Thong District, Roi Et Province

Student's Name : Burapa Siriwan

Department : Government

Advisor : Dr.Phairat Phuenchomphoo

Co-Advisor : Dr.Suwat Jitjun

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in
Partial Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P.S. Nānavuddho
..... Acting Dean of Graduate School
(Phramaha Boonsri Nānavuddho, Asst.Prof.Dr.)

Thematic Committee

S. Chaimusik
..... Chairman
(Assistant Professor (Emeritus) Dr.Sukit Chaimusik)

P. Phuenchomphoo
..... Advisor
(Dr.Phairat Phuenchomphoo)

Su - J
..... Co - Advisor
(Dr.Suwat Jitjun)

Somkiet Kietjareon
..... Member
(Assistant Professor Dr.Somkiet Kietjareon)

P. Klaydesh
..... Member
(Dr.Panya Klaydesh)

หัวข้อสารนิพนธ์	:	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัดจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด
ชื่อนักศึกษา	:	บุรพา ศิริแวน
สาขาวิชา	:	รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	:	ดร. ไพรัช พันชมภู
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	:	ดร.สุวัฒน์ จิตต์จันทร์
ปีการศึกษา	:	2556

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่ของเทศบาลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเทียบสถิติจากบัญชีรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8,362 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 382 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับโดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.67 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติอนุมานหรืออ้างอิง ได้แก่ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA : F-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทั้งสี่ด้าน เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม และด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

2) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

3) ประชาชนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ เทศบาลควรให้การสนับสนุน รมรงค์ ส่งเสริม และประชาสัมพันธ์ รวมทั้งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาร่วมกับเทศบาลให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เทศบาลควรจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน หรือตัวแทน เพื่อคอยสอดส่องดูแล ประสานงาน และติดตามการประเมินผลในการจัดการขยะร่วมกับเทศบาล และเทศบาลควรให้การสนับสนุน รมรงค์ ส่งเสริมในการจัดการขยะมูลฝอย รวมทั้งจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ และงบประมาณ ในการจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละชุมชน ให้เพียงพอ

Thematic Title : Residents' Participation in Tambon Phon Thong Municipality's
Refuse Managements in Phon Thong District, Roi Et Province

Student's Name : Burapa Siriwan

Department : Government

Advisor : Dr.Phairat Phuenchomphoo

Co-Advisor : Dr.Suwat Jitjun

Academic Year : B.E. 2556/2013

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) explore residents' participation in Tambon Phon Thong Municipality's refuse managements in Phon Thong district of Roi Et province, 2) compare their participation in its refuse managements with variables of genders, ages, educational levels and occupation and 3) sort out suggestions on their participation in its refuse managements. The sample populations comprised 8,362 eligible voters in its authorized constituencies, which they were deducted via Taro Yamane's table as the sampling group of 382 individuals. The research instrument was Likert-type questionnaires, in which all questions of the questionnaires had the reliability at 0.67. The statistics for data analyses embodied frequency, percentage, mean, standard deviation, and referential statistics of T-test and F-test (One-way ANOVA).

Results of the research revealed the following findings:

1 . Residents' participation in its refuse managements was rated at the 'neutral' scale in the overall aspect. Given a single aspect, so were four aspects. All aspects placed in descending order of means embraced: 1) operating/carrying out refuse management tasks, 2) following up and assessing such tasks, 3) planning to carry on activities and 4) finding out problems and their roots.

2. The hypothesis testing results indicated that the aforesaid variables showed no differences in their participation in its refuse managements, thereby neglecting the reformulated hypotheses.

3. Residents offered suggestions in descending order of first three frequencies that the municipality should: 1) support, campaign, promote and launch public

relations of refuge managements, having residents participate in finding out problems and their roots with it more than ever before, 2) form community committees/representatives to monitor, coordinate and follow up assessments for handling refuge managements with it, and 3) support, campaign and promote refuse managements, including providing tools, equipment, appliance and sufficient budgets to combat refuses in each community.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะความอนุเคราะห์จากทางมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย และคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาความรู้ตลอดจนเจ้าหน้าที่ทุกท่าน ที่ให้คำแนะนำเป็นอย่างดีมาโดยตลอด

ขอขอบคุณ ดร.ไพรัช พันธ์มณี อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และ ดร.สุวัฒน์ จิตต์จันทร์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา และตรวจแก้ไขอันเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ ผศ.(พิเศษ)ดร.สุกิจ ชัยมุสิกประธานกรรมการ ผศ.ดร.สมเกียรติ เกียรติเจริญ และดร.ปัญญา คล้ายเดช คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ให้ความเมตตาในการตรวจสอบข้อบกพร่องจนทำให้สารนิพนธ์สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ไปด้วยดี

ขอขอบคุณ ดร.ประพิศ โบราณมูล ว่าที่ร้อยโทบุญเกิด เมืองวาง และนางสาวปฏิมกรณ์ โคนลีชา ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย จนทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จสมบูรณ์

ขอขอบคุณประชาชนผู้อยู่ในเขตพื้นที่ของเทศบาลโพหนอง อำเภอพูนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนทุกท่านที่กรุณาให้ความช่วยเหลือในด้านการให้ข้อมูลและการเก็บข้อมูลในการวิจัย จนทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลงได้อย่างสมบูรณ์

ขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่านในมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่กรุณาให้ความรู้ทางวิชาการ ตำรา เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการทำสารนิพนธ์ ที่ได้ให้ความร่วมมืออำนวยความสะดวกเป็นอย่างดี ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องที่ไม่ได้กล่าวนามมา ณ โอกาสนี้ ได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ให้กำลังใจและคอยช่วยเหลือสนับสนุน

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศเพื่อบูชาพระคุณแต่บิดามารดา ครู อาจารย์ ที่ให้การอบรมสั่งสอนให้มีสติปัญญา และคุณธรรมเครื่องชี้ความสำเร็จในชีวิต

บุรพา ศิริวัฒน์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย	22
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเทศบาล	30
2.4 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย	43
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	48
2.6 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	53
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	54
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	54
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	55
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	57

	๗
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	57
3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	59
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	60
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	61
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
4.2 ขั้นตอนในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	65
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	96
5.1 สรุปผล	97
5.2 อภิปรายผล	100
5.3 ข้อเสนอแนะ	108
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	108
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	111
บรรณานุกรม	112
ภาคผนวก	116
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย	117
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย	119
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล	123
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม	125
ภาคผนวก จ แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)	132
ภาคผนวก ฉ แสดงตารางจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างของ(R.V.Krejcie and D.W.Morgan) Morgan	135
ประวัติผู้วิจัย	138

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	16
ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากร ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง จำแนกตามหมู่บ้าน และเพศ	44
ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ	66
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ	66
ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา	67
ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประกอบอาชีพ	67
ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน	68
ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดยรวม และรายข้อ	69
ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยรวม และรายข้อ	70
ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน โดยรวม และรายข้อ	71
ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล โดยรวม และรายข้อ	72

ตารางที่ 4.10	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามเพศ	73
ตารางที่ 4.11	แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามเพศ	73
ตารางที่ 4.12	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามเพศ	74
ตารางที่ 4.13	แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามเพศ	74
ตารางที่ 4.14	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม จำแนกตามเพศ	75
ตารางที่ 4.15	แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม จำแนกตามเพศ	75
ตารางที่ 4.16	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน จำแนกตามเพศ	76
ตารางที่ 4.17	แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน จำแนกตามเพศ	76
ตารางที่ 4.18	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล จำแนกตามเพศ	

	ญ
	77
ตารางที่ 4.19 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการ ติดตามและประเมินผล จำแนกตามเพศ	77
ตารางที่ 4.20 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอ โพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามอายุ	78
ตารางที่ 4.21 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัด ร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามอายุ	78
ตารางที่ 4.22 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอ โพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนก ตามอายุ	79
ตารางที่ 4.23 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ ขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามอายุ	79
ตารางที่ 4.24 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม จำแนก ตามอายุ	80
ตารางที่ 4.25 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัด ร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม จำแนกตามอายุ	80
ตารางที่ 4.26 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน จำแนกตาม อายุ	81
ตารางที่ 4.27 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัด ร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน จำแนกตามอายุ	81

- ตารางที่ 4.28 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล จำแนกตามอายุ 82
- ตารางที่ 4.29 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล จำแนกตามอายุ 82
- ตารางที่ 4.30 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา 83
- ตารางที่ 4.31 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา 83
- ตารางที่ 4.32 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามระดับการศึกษา 84
- ตารางที่ 4.33 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามระดับการศึกษา 84
- ตารางที่ 4.34 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม จำแนกตามระดับการศึกษา 85
- ตารางที่ 4.35 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม จำแนกตามระดับการศึกษา 85

ตารางที่ 4.36	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน จำแนกตามระดับการศึกษา	86
ตารางที่ 4.37	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน จำแนกตามระดับการศึกษา	86
ตารางที่ 4.38	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล จำแนกตามระดับการศึกษา	87
ตารางที่ 4.39	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล จำแนกตามระดับการศึกษา	87
ตารางที่ 4.40	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามประกอบอาชีพ	88
ตารางที่ 4.41	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามประกอบอาชีพ	88
ตารางที่ 4.42	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามประกอบอาชีพ	89
ตารางที่ 4.43	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามประกอบอาชีพ	89

ตารางที่ 4.44	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม จำแนกตามประกอบอาชีพ	90
ตารางที่ 4.45	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม จำแนกตามประกอบอาชีพ	90
ตารางที่ 4.46	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน จำแนกตามประกอบอาชีพ	91
ตารางที่ 4.47	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน จำแนกตามประกอบอาชีพ	91
ตารางที่ 4.48	แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล จำแนกตามประกอบอาชีพ	92
ตารางที่ 4.49	แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล จำแนกตามประกอบอาชีพ	92
ตารางที่ 4.50	แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	93
ตารางที่ 4.51	แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม	94
ตารางที่ 4.52	แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน	94

ตารางที่ 4.52 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอ
โพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล

สารบัญภาพ

ภาพประกอบที่ 2.1 สรุปรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

หน้า
53

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยที่ผ่านมา มุ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ เป็นสำคัญทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจภายในประเทศค่อนข้างสูง ประชาชนส่วนใหญ่ ได้รับการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการบริการทางสังคมมากขึ้น การพัฒนาที่มีความเจริญก้าวหน้า ส่งผลให้มีการขยายตัวของชุมชนเมือง และการเพิ่มขึ้นของประชากรเป็นไปอย่างรวดเร็วทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ นอกจากนั้นผลจากการพัฒนาดังกล่าว ทำให้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างฟุ้งเฟ้อและสิ้นเปลือง จนกระทั่งเกิดปัญหาความเสื่อมโทรมทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ และเกิดมลพิษในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาน้ำเสีย อากาศเป็นพิษ ความดังของเสียงที่เกินมาตรฐาน ปัญหาฝุ่นละอองจากการก่อสร้างหรือโรงงานอุตสาหกรรม และปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับคนทุกชนชั้น ทุกเพศ ทุกวัย คือ ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนซึ่งหากมิได้มีการแก้ไขจัดการอย่างถูกวิธีและมีประสิทธิภาพแล้ว ก็จะเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นปมปัญหาที่ยากจะแก้ไขให้หมดสิ้นไปได้¹

จากการที่ภาครัฐได้มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว ส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายลงอย่างรวดเร็วจนขาดความสมดุลปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองทุกเมืองจึงมีลักษณะคล้ายกัน ได้แก่ มลพิษทางน้ำ ขยะ มลพิษทางอากาศและปัญหาชุมชนแออัด² ปัญหาขยะเป็นเรื่องใหญ่อีกหนึ่งเรื่องหนึ่งของสังคมที่ยังไม่มีทางออกในการแก้ไขปัญหาทุกวันนี้แต่ละวันคนไทยทิ้งขยะเฉลี่ยแล้ว 1 กิโลกรัมต่อคน ทั้งประเทศมีขยะรวมแล้วราว 29,000,000 กิโลกรัมหรือปีละประมาณ 14 ล้านตัน หน่วยงานของรัฐมีความสามารถในการจัดเก็บขยะได้เพียง 80 เปอร์เซ็นต์ของขยะที่คนทั้งประเทศทิ้งในแต่ละวันในจำนวน 80 เปอร์เซ็นต์นั้นมีส่วน

¹กรมการเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, การส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง, (กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายพัฒนาและผลิตสื่อ กองส่งเสริมและเผยแพร่, 2549), หน้า 28.

²สมชาย อ่อนอาษา, รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม 2544, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิบูลย์การปก, 2545), หน้า 69.

หนึ่งที่ทำลายได้ไม่หมดต้องกองเป็นภูเขาขยะส่วนอีก 20 เปอร์เซ็นต์ที่เหลือทิ้งเคลื่อนกลาดออกจากตา
 ประจันความล้มเหลวในการจัดการขยะของแต่ละพื้นที่ แนวโน้มในอนาคตข้างหน้า การขยายตัวของ
 เมืองการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมยิ่งจะทำให้คนเสกสุขบริโภคนิยมมากขึ้น ขยะจะเพิ่มปริมาณ
 เป็นเงาตามตัวและเป็นขยะชนิดใหม่ที่กำลังจะมากว่าเดิม เช่น ขยะเคมีสารพิษที่มากับเครื่องใช้
 อุปกรณ์ไฟฟ้า คอมพิวเตอร์ ทั้งแบตเตอรี่ โฟม และพลาสติก³

เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นอีกเทศบาลหนึ่ง ที่มีการขยายตัว
 ทางเศรษฐกิจของชุมชนและมีการเพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว การเติบโตทาง
 เศรษฐกิจทำให้ขยะมีจำนวนมากยิ่งขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาขยะ
 มลพิษในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง ซึ่งมีพื้นที่ 20 ตารางกิโลเมตรมีจำนวนประชากร จำนวน
 11,790 คน มีแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยที่สำคัญ คือ ตลาดในเขตเทศบาลตลาดนัดวันจันทร์ ตลาดนัด
 วันพุธและตลาดนัดวันเสาร์ บ้านเรือนในชุมชน 14 ชุมชน สถานศึกษา 15 แห่งสถานพยาบาล 6
 แห่ง โรงแรม ห้างสรรพสินค้า ร้านค้า ร้านอาหาร ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยที่มีปริมาณมากใน
 แต่ละวัน ซึ่งเทศบาลตำบลโพหนองมีขยะมูลฝอยประมาณวันละ 11 – 12 ตัน ทำให้เกิดปัญหาตามมา
 อย่างมากมาย⁴ แนวทางในการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผน
 ดำเนินกิจกรรม การดำเนินการ/ปฏิบัติงาน และการติดตามและประเมินผล ของประชาชนในการ
 จัดการขยะมูลฝอย จึงเป็นแนวทางอีกทางหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าสามารถทำให้ปริมาณของขยะมูลฝอย
 ลดลงได้ เพราะจุดกำเนิดขยะมูลฝอยเริ่มต้นมาจากการร่วมมือของประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมใน
 การจัดการขยะร่วมกับหน่วยงานเทศบาล เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยก่อนที่จะนำไปสู่ระบบการ
 จัดเก็บและการนำไปกำจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนใน
 การจัดการขยะมูลฝอย จึงเป็นเป้าหมายสำคัญที่สามารถจะนำไปสู่การจัดการได้อย่างยั่งยืน และมี
 ประสิทธิภาพโดยประชาชนทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของ
 ประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อนำ
 ผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา การมีส่วนร่วม
 ของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มี
 ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

³ทวีศักดิ์ บุตรตัน, “พลังขยะ 2”, มติชนสุดสัปดาห์, ฉบับที่ 1305, (19-25 สิงหาคม 2548)
 : 33.

⁴สำนักงานเทศบาลตำบลโพหนอง, “แผนพัฒนาสามปี เทศบาลตำบลโพหนอง พ.ศ. 2553
 – 2555”, ร้อยเอ็ด : เทศบาลตำบลโพหนอง, 2553, หน้า 5. (อัดสำเนา)

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพต่างกัน

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

1.3.2 ประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

1.3.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

1.3.4 ประชาชนประกอบอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่ของเทศบาลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเทียบสถิติจากบัญชีรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8,362 คน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 4 ด้านได้แก่

- 1) ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- 2) ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม
- 3) ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน
- 4) ด้านการติดตามและประเมินผล

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

1.5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน

1.5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

1.5.4 สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และแนวทางในการวางแผนพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยการทำงานดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับ มีค้นหาปัญหา การวางแผน การปฏิบัติการ และการติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิด

ประชาชน หมายถึง ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8,362 คน

ขยะมูลฝอย หมายถึง ของเหลือทิ้ง เช่น เศษอาหาร เศษผ้า เศษบรรจุภัณฑ์ เศษแก้ว เศษพลาสติก เศษเหล็ก ขี้เถ้า ซากพืชซากสัตว์ รวมถึงมูลฝอยอันตรายก่อนที่จะนำออกทิ้งสู่ภาชนะรองรับให้สะดวกในการเก็บขน และสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์จากขยะที่คัดแยกได้

การจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง การจัดแยกหรือจำแนกขยะมูลฝอยออกเป็นจำพวกหรือชนิดที่คล้ายคลึงกัน เช่น ขยะมูลฝอยเปียก ขยะมูลฝอยแห้ง และขยะมูลฝอยอันตรายก่อนที่จะนำออกทิ้งสู่ภาชนะรองรับให้สะดวกในการเก็บขน และสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์จากขยะที่คัดแยกได้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด 4 ด้าน ได้แก่

1) ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในการให้ความร่วมมือการประกอบกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนด้วยความสมัครใจด้วยการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นมาแล้วหรืออาจจะเกิดขึ้นในภายภาคหน้า และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้

2) ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในความร่วมมือการประกอบกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนด้วยความสมัครใจ โดยการร่วมมือกันวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย จากข้อมูลที่มีการดำเนินการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นมาแล้ว

3) ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในความร่วมมือการประกอบกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนด้วยความสมัครใจ โดยการร่วมมือการปฏิบัติการเพื่อให้การจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยดำเนินไปอย่างมีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

4) ด้านการติดตามและประเมินผล หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในความร่วมมือการประกอบกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนด้วยความสมัครใจ โดยการร่วมกันในการติดตามผลและประเมินผลการจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลว่ามีข้อดีและข้อเสียอะไรบ้างและจะได้นำไปป้องกันหรือปรับปรุงแก้ไขต่อไป

เทศบาลตำบล หมายถึง การบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งได้รับการจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบล อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2546 และมาตรา 7 แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ในที่นี้หมายถึงเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ ประกอบด้วย ดังนี้

1) เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 เพศ คือ (1) เพศชาย, และ(2) เพศหญิง

2) อายุ หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 4 ช่วงอายุ คือ (1) 18 - 30 ปี, (2) 31 - 40 ปี, (3) 41 - 50 ปี, และ(4) 51 ปีขึ้นไป

3) ระดับการศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น 3 ระดับการศึกษา คือ (1) ประถมศึกษา, (2) มัธยมศึกษา/เทียบเท่า, และ(3) อนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป

4) ประกอบอาชีพ หมายถึง อาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์
ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มอาชีพ คือ (1) เกษตรกรรม, (2) รับจ้างทั่วไป, (3) ข้าราชการ/พนักงาน
ของรัฐ, และ (4) ค้าขาย/ประกอบธุรกิจส่วนตัว

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางประกอบการศึกษาดังนี้

- 2.1 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
- 2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเทศบาล
- 2.4 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.6 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แนวความคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

2.1.1 ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังนี้

พัฒนา บุญรัตน์พันธ์ ได้สรุปลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมจะต้องมีขึ้นโดยตลอด ตั้งแต่การร่วมวางแผนโครงการ การเสียสละกำลังแรงงาน วัสดุ กำลังเงิน หรือทรัพยากรใดที่มีอยู่ในชนบทนั้น¹

ไพรัตน์ เคนะรินทร์ กล่าวถึงการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชน ทั้งในส่วนบุคคล กลุ่มคน ชุมชน สมาคม มูลนิธิ และองค์กรอาสาสมัครรูปต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องร่วมกัน²

¹พัฒนา บุญรัตน์พันธ์, การสร้างพลังชุมชนโดยกระบวนการพัฒนาชุมชน, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, 2527), หน้า 129.

²ไพรัตน์ เคนะรินทร์, นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศักดิ์โสภณาการพิมพ์, 2526), หน้า 6-7.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า หมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาการตัดสินใจ การปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบต่อตัวประชาชนเองการที่สามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบทเพื่อแก้ไขปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติที่เป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจด้วยว่า มนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง³

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า คือ กระบวนการที่ส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ชาวบ้านทั้งในรูปของส่วนบุคคลและกลุ่มคนต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งหรือหลายกิจกรรมโดยจะต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจมิใช่เข้ามาพร้อมเพราะการหวังรางวัลตอบแทนและที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมนั้นจะต้องไม่สอดคล้องกับชีวิตความจำเป็นความต้องการและวัฒนธรรมของคนส่วนใหญ่ในชุมชนด้วย⁴

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือ การให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินโครงการและร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้น ๆ ด้วย⁵

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ ได้อธิบายว่า⁶

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ

Participation = Cooperation + Coordination + Responsibility

³ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2526), หน้า 20.

⁴วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน : ประชาชนข้าราชการและผู้นำรัฐบาล, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2530), หน้า 61.

⁵รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา, แนวทางการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2538), หน้า 19.

⁶นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527), หน้า 185.

ลือชัย ศรีเงินยวง ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชน พัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้ และการกระจายทรัพยากรและ ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็น อย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคมในการมีส่วนร่วมของประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา ซึ่งแสดงออกในรูปแบบการตัดสินใจในการกำหนดชีวิตของตนเองอย่างเป็นตัวของตัวเอง⁷

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่จริงจะต้องไม่หมายถึงแค่ การดึงประชาชนเข้ามาร่วม โครงการที่รัฐเป็นผู้กำหนด “รูปแบบเป้าหมายของงาน” และกำหนดให้มีการเข้าร่วมงานดังที่ผ่านมา แต่จะต้องเป็นการมีส่วนร่วมอย่างสำนึกรับผิดชอบและเป็นบทบาทอย่างเต็มที่ ตั้งแต่การคิดค้นปัญหา วางแผนการปฏิบัติงาน ดูแลกำกับตลอดจนการประเมินผล ติดตามงาน การมีส่วนร่วมของประชาชน ที่แท้จริงจะต้องหมายถึง การมอบอำนาจอธิปไตยขั้นพื้นฐานคือ สู่ประชาชนการพยายามจัดตั้ง และ การพัฒนาองค์กรประชาชนให้เข้มแข็งบนพื้นฐานของการพึ่งตนเองเป็นสำคัญ⁸

ดังนั้น การมีส่วนร่วมอาจหมายถึง การทำงานร่วมกับกลุ่ม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ (ความร่วมมือ ร่วมใจ) โดยการกระทำดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่ทรง ประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะและเหมาะสม (การประสานงาน) กับทั้งการทำงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่าเชื่อถือได้ (ความรับผิดชอบ)

ประกาเพ็ญ สุวรรณ ได้อธิบาย การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาบางอย่างทำให้บุคคลที่มีส่วน ร่วมกันเกิดความรู้สึกว่า ตนเองมีการลงทุนในการให้ความคิด การให้การตัดสินใจ ได้ปรับเปลี่ยนแปลง ความคิดความรู้เกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างที่ไม่ลงรอยกับการตัดสินใจและอุทิศพลังงานทุกอย่างเพื่อให้ ได้มาซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหา⁹

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือ เข้าร่วมการตัดสินใจ หรือเคยเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่เพียงมีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่ม ตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

⁷ไพรัตน์ เดชะรินทร์, “นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชนใน กระบวนการพัฒนา” . (กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภากาการพิมพ์, อ้างแล้ว, หน้า 36.

⁸ลือชัย ศรีเงินยวง, “การพัฒนาศักยภาพในการดูแลสุขภาพตนเอง ครอบครัวและชุมชน” (กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., 2544) หน้า 5.

⁹ประกาเพ็ญ สุวรรณ, “ทัศนคติการวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : พิระพัธนาการพิมพ์, 2526), หน้า 113-114.

2.1.2 หลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วม

รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ชัย พัฒนพงศา กล่าวว่า หลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วมมี 10 ประการที่ควรคำนึงถึง คือ

- 1) เชื่อว่ามนุษย์ต่างมีความคิดและมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกัน
- 2) เชื่อว่าทุกคนไม่ได้ชั่วตั้งแต่เกิด โดยเหตุที่เขาอาจจนอยู่นั้นมิใช่จากกรรมเก่า
- 3) ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้ เพราะถ้ามีการใช้เทคโนโลยีโดยที่มนุษย์ไม่มาร่วมคิด ร่วมรับรู้ หรือเข้าใจเพียงพอก็อาจไม่เกิดประโยชน์เท่าที่ควร หรือตรงข้ามกลับใช้เพื่อทำลายเพื่อนมนุษย์ด้วยกันเองหรือสิ่งแวดล้อมได้
- 4) เชื่อว่าชาวชุมชนต่าง ๆ มักมีภูมิปัญญาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของตนในระดับหนึ่ง บางเรื่องที่ชาวชุมชนยึดถือจึงต้องค่อย ๆ ให้ปรับตัวผสมผสานกับวิทยาการภายนอก
- 5) ต้องคิดว่ามนุษย์มีความสามารถพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ของตนให้ดีขึ้น ถ้าได้รับโอกาสที่จะร่วมคิด ร่วมเข้าใจ และร่วมจัดการ (Active partner) เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม การที่มนุษย์บางกลุ่มปฏิเสธเทคโนโลยีอย่างสิ้นเชิง ก็เป็นไปตามระดับการเข้าใจในเทคโนโลยีนั้นอย่างถูกต้องหรือไม่ และมีกลวิธีปรับความเข้าใจนั้นมาสู่ระดับที่แต่ละฝ่ายยอมรับได้เพียงใด ซึ่งต้องให้ได้รับโอกาสที่จะเข้าใจ และยอมปรับให้เหมาะสมกับตนอย่างเหมาะสม
- 6) การมีส่วนร่วมยังมีเพิ่มขึ้น เมื่อมีสภาพที่เหมาะสมต่อไปนี้
 - (1) ประชาชนในท้องถิ่นได้รู้สึกว่าเขาได้ควบคุมโชคชะตาของตนเอง แทนที่จะเป็นบุคคลอื่นที่ “เขาไม่รู้จัก” หรือที่ “เขาไม่ไว้ใจ” ที่บอกว่มาช่วยเหลือ แต่บ่อยครั้งไม่ได้ช่วยจริงจัง
 - (2) ผู้ที่จะเข้าร่วมต้องมีอิสรภาพ ได้รับความเสมอภาคและได้รับความจริงใจให้เข้ามีส่วนร่วม ดังนั้นการมีส่วนร่วมจะเกิดอย่างเต็มที่และจริงจังเมื่อบุคคลนั้น ๆ ไม่ถูกบังคับให้จำยอมเข้าร่วมและที่สำคัญคือต้องเข้าร่วมด้วยโดยเท่าเทียมกับผู้มาร่วมด้วยทุกคนอีกทั้งโครงการให้ความจริงใจด้วย
 - (3) ผู้ที่จะเข้าร่วมต้องมีความสามารถพอที่จะมีส่วนร่วมได้ กิจกรรมหลายเรื่องประชาชนทั่วไปอาจมีส่วนร่วมด้วยได้ แต่ที่เป็นกิจกรรมเฉพาะ เช่น การแพทย์ การก่อสร้างอาคารสูง การทหาร ฯลฯ หากประชาชนเข้าร่วมด้วย อาจไม่ได้ผล หรือ อาจเกิดความเสียหาย
 - (4) มีการสื่อสาร 2 ทางเพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมได้รับข้อมูลอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ หากผู้มีส่วนได้ - เสีย ได้รับข้อมูลไม่ถูกต้องและครบถ้วน หรือสื่อสารได้ไม่ดีพอ ก็จะไม่เข้าใจได้ดีพอว่าโครงการจะทำให้เกิด ผลดี - ผลเสีย อย่างไรเพียงใดอาจนำไปสู่การไม่ยอมรับโครงการได้
 - (5) ประชาชนมีส่วนร่วมรับทราบ - ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในโครงการตั้งแต่เริ่มต้นจะทำให้ต้องการเข้ามาร่วมกับโครงการมากยิ่งขึ้น การร่วมงานกันตั้งแต่เริ่มต้น จนสิ้นสุดการตัดสินใจในโครงการนั้น ๆ ในระยะยาวจะเกิดผลดียิ่งยืนกว่าการที่จะให้ร่วมด้วยเพียงบางส่วนหรือเข้าไป

(6) ประชาชนมีทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่โครงการและต่อโครงการนั้น ๆ และเต็มใจที่จะมีส่วนร่วมด้วย

(7) การมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่ทำให้ประชาชนเสียค่าใช้จ่ายมากเกินไปกว่าผลตอบแทนที่เขาประเมินว่าจะได้รับ

(8) เมื่อเข้ามามีส่วนร่วมแล้วจะไม่กระทบกระเทือนสถานภาพในหน้าที่การงานหรือทางสังคมให้ลดน้อยลง

(9) มีกลวิธีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างโครงการ และผู้มีส่วนได้เสียเป็นอย่างดี

7) เชื่อว่าตนต่างกับชาวบ้านอยู่ไม่น้อยและชาวบ้านเองก็แตกต่างกันอยู่บ้าง ดังนั้นการจะให้มีส่วนร่วมจะเอาใจเราฝ่ายเดียวไม่ได้

8) อาจใช้การมีส่วนร่วมในหลายรูปแบบ เช่น (1) รูปแบบโดยตรง คือมีส่วนร่วมโดยตัวบุคคลแต่ละคน หรือ (2) ประชาชนก่อตั้งองค์กรขึ้นมามีส่วนร่วม หรือ (3) ให้มีตัวแทนมามีส่วนร่วมโดยอ้อม ซึ่งย่อมขึ้นกับบริบทของแต่ละพื้นที่ เช่นในพื้นที่ที่ประชาชนมีศรัทธาในตัวแทนของการมีส่วนร่วมด้วยก็เพียงพอ แต่กรณีที่อยู่ในหมู่บ้านมีประชาชนหลากหลายกลุ่ม จึงควรมีตัวแทนของกลุ่มจากหลายภาคส่วนมามีส่วนร่วมเพิ่มเติม

9) ไม่มีสิ่งใดได้มาฟรี ต้องแลกเปลี่ยนกัน มีเสียไปบ้าง เพื่อจะได้มา

10) การมีส่วนร่วมต้องนึกถึงใจของผู้อื่นให้มากมิใช่เอาแต่ใจเราฝ่ายเดียว¹⁰

2.1.3 ลักษณะของการมีส่วนร่วม

ปิยะนุช เงินคล้าย แบ่งการมีส่วนร่วมเป็น 3 ลักษณะ คือ

1) การมีส่วนร่วมด้วยความสมัครใจ และปราศจากการสนับสนุนจากภายนอก เป็นการมีส่วนร่วมแบบอุดมคติ

2) การมีส่วนร่วมโดยคนภายนอก พบมากในประเทศกำลังพัฒนาโดยรัฐมีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการริเริ่มให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

3) การมีส่วนร่วมโดยการบังคับ แบบนี้ไม่ต่างจากแบบที่ 2 มากนักในแง่ผลลัพธ์ออกมาทันที¹¹

¹⁰รองศาสตราจารย์ ดร.นิรันทรชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง, พิมพ์ครั้งที่ 2, (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547), หน้า 14-15.

¹¹ปิยะนุช เงินคล้าย, “ภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชนการศึกษาสำรวจปัจจัยและผลกระทบนโยบายสาธารณสุขมูลฐานในเขต 1 ของสาธารณสุข”, วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรดุษฎีบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์), 2536, หน้า 32.

นำชัย ทุนผล ได้กล่าวถึงลักษณะของการมีส่วนร่วมไว้ 3 ประการ คือ

1) การปรากฏตัว (Presence) หมายถึง การเข้าร่วมในโครงการที่องค์การสถาบันหรือหน่วยงานจัดให้ การมีส่วนร่วมจึงมีความหมายเพียงการปรากฏตัวหรือเข้าร่วมในโครงการนั้น ๆ ซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแรงจูงใจและองค์ประกอบทางสังคมอื่น ๆ

2) การเกี่ยวข้อง (Involvement) หมายถึง การมีส่วนร่วมในโครงการอย่างแข็งขันของผู้เข้าร่วมในกิจกรรมหรือโครงการที่เหมาะสมกับตนและการนำไปใช้โดยเน้นที่ตัวผู้เข้าร่วมไม่เน้นสถาบัน องค์การ

3) การควบคุม (Control) หมายถึง การมีบุคคลหรือกลุ่มผู้เข้าร่วมเป็นผู้กำหนด หรือควบคุมกระบวนการศึกษาเอง เช่น ควบคุมองค์ประกอบ (เนื้อหา เป้าหมาย ผลที่ต้องการ) และควบคุมกระบวนการเรียนรู้ (จะเรียนอย่างไร)¹²

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ กล่าวว่าลักษณะพื้นฐานที่สำคัญของการมีส่วนร่วม คือ

1) เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างสรรค์ความดีงามให้แก่ทุกด้านของชีวิตของประชาชนและชุมชน (Inclusiveness)

2) เป็นการมีส่วนร่วมเพื่อความเท่าเทียมกัน (Equity) ของปัจเจกชนและกลุ่มคนในการมีส่วนให้ (Give) และมีส่วนได้รับประโยชน์ (Take) จากการกระจายทรัพยากรสาธารณะ

3) เป็นการมีส่วนร่วมที่ทำให้เกิดความเป็นธรรม (Justice) แก่ปัจเจกชนและกลุ่มคนที่มีสถานภาพแตกต่างกันได้มีปฏิสัมพันธ์กันในลักษณะของการแบ่งปัน เกื้อกูลกัน อุ่มชูกัน และเรียนรู้ร่วมกัน¹³

รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ชัย พัฒนพงศา ได้ให้ลักษณะของการมีส่วนร่วมมีประเด็นสำคัญ 10 ประการ คือ¹⁴

1) ระยะเวลาและสถานที่ในการมีส่วนร่วมกับโครงการ ควรต้องให้ผู้มีส่วนได้ - เสียเข้ามามีส่วนร่วมให้ต่อเนื่องตามวงจรชีวิตของโครงการ ตั้งแต่เริ่มต้นจนโครงการยุติ

2) การมีส่วนร่วมนั้น มีมิติทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ โดย (1) ทางด้านปริมาณ ถ้ามีคนมีส่วนร่วมมากก็ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างกันดีขึ้นมาก จากนั้นทำให้องค์กรทางสังคมก่อตัวขึ้น

¹²นำชัย ทุนผล, หลักการและยุทธวิธีการพัฒนาชุมชน, (เชียงใหม่ : สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้, 2531), หน้า 31.

¹³ชาติชาย ณ เชียงใหม่, การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สมดุล, (กรุงเทพฯ มหานคร : บริษัท ธรรมดาเพรส จำกัด, 2545), หน้า 59.

¹⁴รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง, อ่างแล้ว, หน้า 15 - 17.

ส่วน (2) ทางด้านคุณภาพ ควรให้มีส่วนร่วม มีมิติที่จะขัดขวางความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างบุคคล หรือ ความเป็นนาย – บ่าวกัน ให้มีส่วนร่วมเสมอภาคกัน จึงจะถือว่ามีความคุณภาพดี

3) จะให้การมีส่วนร่วมเป็นเป้าหมายปลายทาง (an end) หรือจะให้เป็นแนวทาง (a mean) คือจะให้เพียงบุคคลต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องก็พอใจคิดว่าบรรลุวัตถุประสงค์บางสิ่งแล้ว หรือจะพิจารณาว่าการมีส่วนร่วมเป็นแนวทางที่ต้องทำให้ดี โดยตอบให้ได้ว่า “หลังจากการมีส่วนร่วมแล้ว จะมีอะไรดีขึ้น อะไรควรเกิดขึ้นอีกบ้าง” อันเป็นการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมที่เป็นวิธีการหรือกระบวนการที่ต้องดำเนินไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งทำให้งานเกิดความสำเร็จดียิ่งขึ้น

4) การมีส่วนร่วมนี้ ตามธรรมชาติอาจเกิดขึ้นไม่สม่ำเสมอหรือตลอดเวลาก็ได้ เช่น เวลาเกิดภัยพิบัติคนก็มาช่วยกัน เมื่อหมดภัยแล้ว ก็แยกกันกลับไปเช่นเดิม แต่ถ้าตั้งองค์กรประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมแก้ปัญหาในภัยพิบัติต่าง ๆ ในพื้นที่กว้างขวางขึ้นอาจต้องการตัวแทนประชาชนมีส่วนร่วมในเวลาที่ยาวนานขึ้น และอาจใช้วิธีการมีจดหมายข่าวแจ้งเรื่องไปยังประชาชนทั่วไปก็ได้

5) การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการทางสังคมและทางการศึกษา ซึ่งหากเกิดขึ้นได้คือให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันไปด้วย จะเป็นเสมือนการให้การศึกษา แก่สังคมไปในขณะเดียวกันแต่หลายโอกาสต้องให้เกิดความพร้อมในแต่ละเรื่อง ต้องใช้เวลารอคอยบ้างเช่นกัน

6) สถานการณ์การมีส่วนร่วมนั้น ต้องคำนึงว่าการมีส่วนร่วมที่แท้จริง มิใช่ เกิดขึ้นจากการออกคำสั่ง แต่จะต้องสร้างขึ้นเองจะให้มีผู้สั่งว่ามาร่วมกันให้เต็มที่ แล้วคนก็มาร่วม คงไม่ค่อยเกิดขึ้นได้ การมีส่วนร่วมมักต้องใช้ความพยายามให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เกิดแนวคิดประชาสังคม มีจิตสำนึกสาธารณะ เคารพความหลากหลายทางความคิด เพราะทำให้มุมมองกว้างขึ้น และเกิดความรอบคอบขึ้นจนเป็นวิถีชีวิตประจำวันของประชาชน

7) มีคณะผู้บริหารการมีส่วนร่วมพิจารณา เพื่อวางแนวดำเนินการให้เหมาะสมว่าจะให้บุคคลใด กลุ่มใด เข้ามามีส่วนร่วมเมื่อใดและโดยวิธีใด ฯลฯ โดยคณะผู้บริหารการมีส่วนร่วมนี้ ควรมีตัวแทนผู้ได้รับผลกระทบในจำนวนมากพอสมควร และให้ความหลากหลายมากพอ

8) การมีส่วนร่วมรับรู้สภาพปัญหาโดยมีส่วนร่วมจะทำให้คนในชุมชนได้รู้สภาพที่เป็นจริงมากขึ้น การมีส่วนร่วมเพื่อค้นหาปัญหาทำให้เมื่อเห็นปัญหาแล้วจะทำ ความมุ่งมั่นที่จะคิดหาทางแก้ไขด้วยกันและร่วมแก้ปัญหาที่นั้น ๆ ได้จะทำให้เป็นบทเรียนที่จะแก้ปัญหาตนเองต่อไปได้

9) คนที่อยู่ร่วมกันในชุมชนส่วนใหญ่มิได้ใช้ชุมชนเป็นเพียงที่รวมคน คล้ายเอาก้อนหินมากองรวมกันเท่านั้น แต่คนในชุมชนหนึ่ง ๆ มักมีความผูกพันเอื้ออาทรกันมีค่านิยมร่วมกัน

10) ควรทำให้การมีส่วนร่วมมีลักษณะปนอารมณชั้นประกอบไปบ้าง เพราะในสังคมไทย การมีอารมณชั้น จะช่วยให้บรรยากาศการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นได้ดี ดังนั้นในการประชุมถ้าใช้อารมณชั้นดนตรี เกมส์ กีฬา เข้าร่วมด้วยจะสร้างการมีส่วนร่วมให้เพิ่มขึ้นได้

สรุปได้ว่า ลักษณะของการมีส่วนร่วมที่นักวิชาได้กล่าวถึงเป็นการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาต่อการตัดสินใจ การดำเนินงาน และร่วมในการประเมินผล เพื่อให้การมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.1.4 รูปแบบ / ระดับ การมีส่วนร่วมของประชาชน

สุวัฒน์ สมจิตรสกุล ได้กล่าวถึงการจำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าเป็น เรื่องของการตัดสินใจ (Decision making) การดำเนินการ (Implementation) ผลประโยชน์ (Benefits) และการประเมินผล (Evaluation) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เป็นลักษณะของการกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญต่อนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผนและการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงาน โครงการจะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้ด้วยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือทรัพยากร การบริหารงาน ประสานงาน การขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์นั้นนอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและคุณภาพแล้ว จะต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้รวมทั้งผลที่เป็นผลประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่ต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้¹⁵

ชัชวาล ทัดศิวัช ได้กล่าวสรุปลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนชนบท ในรูปกลุ่ม / องค์กรชุมชน ไว้ดังนี้

1) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน วิเคราะห์ชุมชน ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชนร่วมกันและมีส่วนในการจัดทำลำดับความสำคัญของความต้องการเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้เรียนรู้สภาพของชุมชน วิถีชีวิต สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน

¹⁵สุวัฒน์ สมจิตรสกุล, “ลักษณะของการมีส่วนร่วม”, <www.gotoknow.org> (4 ธันวาคม 2550).

2) เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนการพัฒนาหลังจากได้ข้อมูลเบื้องต้นของชุมชนแล้ว และนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาปัญหา สาเหตุของปัญหาเรียบร้อยแล้ว ก็นำมาอภิปรายแสดงความคิดเห็นร่วมกันเพื่อกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ของโครงการ การกำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่จะใช้

3) เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการพัฒนา หรือปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ โดยการสนับสนุนด้านเงินทุน วัสดุอุปกรณ์ และแรงงาน รวมทั้งการเข้าร่วมในการบริหารงาน การประสานขอความช่วยเหลือจากภายนอก

4) เป็นการใช้ประโยชน์จากกิจกรรมการพัฒนา โดยการใช้ความสามารถในการนำเอาผลจากกิจกรรมมาใช้ให้เกิดผลประโยชน์ได้อย่างเต็มที่เป็นการพึ่งตนเองให้สูงขึ้นและควบคุมทางสังคม

5) ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ โดยประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดการแจกจ่ายผลประโยชน์จากกิจกรรมการพัฒนาในชุมชนในพื้นที่ที่เท่าเทียมเสมอภาคกัน

6) การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการพัฒนาที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคและข้อจำกัดอย่างไร เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นได้ทันที และนำข้อผิดพลาดไปเป็นบทเรียนในการดำเนินการต่อไป¹⁶

รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ชัย พัฒนพงศา ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมออกเป็น 5 ระดับ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน / ครอบครัว / ชุมชน ของตน
- 2) การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูล – ข่าวสาร เช่นการร่วมรับรู้ข้อมูลของตนจากแพทย์เพื่อจะเป็นแนวทางตัดสินใจให้ดีขึ้น เพราะสิ่งที่แพทย์รู้เกี่ยวกับตนนั้น ตนเองอาจไม่รู้
- 3) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ (co - decision) โดยเฉพาะเกี่ยวกับโครงการที่ตนจะมีส่วนได้เสียด้วย โดยแบ่งเป็น 3 กรณีแล้วแต่กิจกรรมนั้นตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้
 - (1) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ เช่น ก่อนเริ่มทำ โครงการจะตัดสินใจว่าโครงการควรทำขนาดใด ทำกิจกรรมอะไรบ้าง เป็นต้น ผู้อื่นมีส่วนร่วมด้วยน้อย
 - (2) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ เช่น เมื่อเป็นหุ้นส่วนที่เท่าเทียมกันและจะตัดสินใจว่าจะเริ่มโครงการนั้นหรือไม่
 - (3) ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ เช่น เมื่อเป็นผู้รับประโยชน์จากน้ำที่ได้รับจากอ่างน้ำ กลุ่มผู้ได้รับประโยชน์ควรเป็นผู้มีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าหน้าที่
- 4) การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงาน เช่น ร่วมสร้างถนนในชุมชน

¹⁶ชัชวาล หัตถศิวัช, “การมีส่วนร่วมของประชาชน”, <www.wikipedia.org> (4ธันวาคม 2550).

5) การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือไม่มีโอกาสร่วมทำแต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือด้านอื่น ๆ¹⁷

นนท์ กอแก้วทองดี ได้แบ่งระดับการมีส่วนร่วมเป็น 3 ระดับ คือ

- 1) ระดับที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วม
- 2) ระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมปานกลาง
- 3) ระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมด้วยเต็มที่¹⁸

ตารางที่ 2.1 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน¹⁹

ระดับการมีส่วนร่วม	ขั้นตอนการมีส่วนร่วม
1) ประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น	8) ประชาชนคือผู้กำหนดสิ่งที่ต้องการและร่วมกันจัดการ 7) ประชาชนได้ “ควบคุม” “บางส่วน” 6) ประชาชน และรัฐมีส่วนร่วมเท่ากัน (โดยรัฐถือว่าประชาชนเป็น “หุ้นส่วน”)
2) ประชาชนมีส่วนร่วมปานกลาง	5) รัฐให้ประชาชนเข้าร่วมได้บางส่วน เช่น เป็นที่ปรึกษา, เข้าเป็นกรรมการ (แต่เพียงส่วนน้อย) 4) ประชาชนได้รับการปรึกษา (โดยมีการถามความต้องการบ้าง)
3) ประชาชนไม่มีส่วนร่วม	3) รัฐบอกให้ทราบ “มีอะไรบ้าง” 2) รัฐคือผู้จัดการให้ 1) รัฐคือผู้กำหนด (คิดให้แทน)

อรอนงค์ ธรรมกุล ได้สรุปลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนนั้น มีอยู่ 5 ขั้นตอน คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาในการพิจารณาปัญหาและจัดระดับความสำคัญของปัญหาตลอดจนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ
- 2) การมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหา

¹⁷รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง, อ่างแล้ว, หน้า 17-18.

¹⁸นนท์ กอแก้วทองดี, คู่มือการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้นำประชาคมตำบล เรื่องเวทีประชาคมพร้อมใจเลือกตั้ง, (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง, 2543), หน้า 56.

¹⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 57.

- 3) การมีส่วนร่วมในการค้นหาและพิจารณาแนวทางและวิธีการแก้ปัญหา
- 4) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหา
- 5) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลของกิจกรรม²⁰

ศาสตราจารย์ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และ ดร. ถวิลวดี บุรีกุล ได้แบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนตามวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ ได้ดังนี้

1) ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการแต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใด ๆ

2) ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ ผู้วางแผนโครงการเชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น

3) ระดับการปรึกษาหารือ เป็นระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สูงกว่าการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชนเป็นการเจรจากันอย่างเป็นทางการระหว่างผู้วางแผนโครงการและประชาชนเพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่าง ๆ

4) ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือ เป็นเรื่อง การมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้นมีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการและผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการเหมาะสมที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก

5) ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับขั้นที่สูงถัดไปจากระดับการวางแผนร่วมกัน คือ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการเป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6) ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด²¹

สรุปได้ว่า การเข้าร่วมของประชาชนหรือตัวแทนกลุ่มของชุมชนในกระบวนการพัฒนาด้วยความสมัครใจและต้องไม่ถูกบังคับ ซึ่งจำแนกระดับของการมีส่วนร่วมได้ดังนี้

- 1) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

²⁰อรอนงค์ ธรรมกุล, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2539, หน้า 14.

²¹ศาสตราจารย์ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และดร.ถวิลวดี บุรีกุล, ความรู้ด้านการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, 2548), หน้า 28-30.

- 2) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการและแผนการ
- 3) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการควบคุม ประเมินโครงการและการพัฒนา
- 4) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของการพัฒนา

2.1.5 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

โดยทั่วไปแล้วกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการการวางแผนอย่างเป็นขั้นตอนต่อเนื่องซึ่งก่อให้เกิดต้นทุนในการดำเนินการมากพอสมควร อย่างไรก็ตาม ข้อดีของการมีส่วนร่วมคือก่อให้เกิดการผลิตนโยบายและบริการสาธารณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสาธารณชนเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดสรรทรัพยากรของสาธารณะให้สูงขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดประโยชน์ต่าง ๆ ดังนี้

1) คุณภาพของการตัดสินใจ เป็นกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนช่วยให้เกิดความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ ได้อยู่เสมอ สาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้เห็นทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุด

2) ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา โดยทั่วไปกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบมักจะสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเสียเวลา แต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนมาตั้งแต่ต้น สามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเกิดผลในการยอมรับอย่างสูงต่อการตัดสินใจโดยกลุ่มซึ่งมีส่วนได้ส่วนเสียในการตัดสินใจนั้น ๆ วิธีการนี้จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ ทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายซึ่งโดยทั่วไปมักจะแพงกว่าค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากการจัดทำหรือดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในระยะต้น

3) การสร้างฉันทามติ โครงการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่มซึ่งก่อนหน้านี้อาจจะมีความเห็นขัดแย้งกันคนละทาง ก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณี ลดความขัดแย้งทางการเมืองและก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4) ความสำเร็จและผลในการปฏิบัติของโครงการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น ตลอดจนรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5) การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าหรือหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่รุนแรง ความขัดแย้งในโครงการอาจนำไปสู่การเป็นปฏิปักษ์อันยากที่จะแก้ไข กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่มเขา และความห่วงกังวลที่ปราศจากความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงที่อาจจะ

เป็นไปได้อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่ยาวิเศษมันไม่อาจที่จะลดหรือกำจัดความขัดแย้งในทุก ๆ กรณีได้²²

รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ชัย พัฒนพงศา ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

- 1) ทำให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การมีส่วนร่วมกันทำกิจกรรมทำให้แต่ละฝ่ายได้เรียนรู้ซึ่งกันและกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน จนไปสู่การยอมรับความแตกต่างในรูปร่าง ความรู้ นิสัย ค่านิยม ต่าง ๆ อันเป็นรากฐานสำคัญของประชาธิปไตย
- 2) ทำให้งานที่ยากบางอย่างสำเร็จขึ้นมาได้ งานหลายอย่างหากทำเพียงผู้เดียว หรือทำน้อยคนอาจไม่สำเร็จ ต้องให้ผู้มาร่วมงานหลายคนจึงจะสำเร็จ เช่น การสร้างบ้าน สร้างเจดีย์ สร้างสิ่งมหัศจรรย์ของโลก เช่น ทักษมาฮัล กำแพงเมืองจีน หรืองานบางอย่างต้องการความร่วมมือโดยตลอด เช่น การลดปริมาณขยะ จึงต้องให้คนทั้งชุมชนเห็นด้วยและร่วมกันปฏิบัติ
- 3) ทำให้บุคคลคิดช่วยตนเอง เพราะถ้ารัฐเป็นฝ่ายทำก็ก็จะรอความช่วยเหลือ หากมาร่วมกันพิจารณาอาจทำบางสิ่งได้เองและจะร่วมดูแลรักษาสิ่งนั้นมากขึ้น
- 4) ทำให้ความช่วยเหลือนั้นตรงกับที่ต้องการ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในชั้นการระบุประเด็นปัญหาและความต้องการ จึงไม่เกิดปัญหาที่สร้างไว้เพื่อใช้ แล้วไม่ใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่นที่อ่านหนังสือในหมู่บ้าน สะพานลอยให้คนข้าม ซึ่งทำแล้วไม่มีผู้ใช้ก็เสียประโยชน์ไป
- 5) จะทำให้ประหยัดทรัพยากรลงได้ เพราะการช่วยตรงกับความต้องการที่จะใช้จะทำ และยังอาจมีแรงงานจากการมีส่วนร่วมมาช่วยได้ อาจมีบ้างถ้ามีส่วนร่วมจนวุ่นวาย ไม่มีการจัดการที่ดีก็อาจสิ้นเปลืองทรัพยากรมากกว่าที่ควรหรืออาจเกิดความเสียหายก็ได้
- 6) ทำให้รู้สึกเป็นเจ้าของ การมาร่วมคิดร่วมทำ ทำให้รู้สึกเป็นเจ้าของ ก็มักร่วมกันดูแลรักษา ซ่อมแซม และมีความภูมิใจในสิ่งที่ตนร่วมกันทำขึ้นมา สิ่งของที่บุคคลได้ร่วมกันมาจึงอยู่คงทน
- 7) เพิ่มทางเลือกที่ดีเพื่อการตัดสินใจ การได้รับรู้ในโครงการอย่างละเอียดทำให้ช่วยกันหาทางเลือก (ทางออก) หลายทางที่สมบูรณ์และเหมาะสมที่สุด ทำให้เกิดผลเสียหายน้อยลงหรือเกิดผลดีมากกว่าการไม่ให้เข้ามามีส่วนร่วม
- 8) เกิดการสร้างฉันทามติ (consensus building) หรือการเห็นพ้องต้องกันขึ้นมาได้ โดยในประเทศตะวันตกการมีส่วนร่วมของประชาชน มักทำให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณี เกิดการสร้างข้อตกลงที่มั่นคงยั่งยืนได้
- 9) ทำให้ชุมชนหรือสังคมเข้มแข็ง เพราะชุมชนที่เข้มแข็งควรต้องมีส่วนร่วมกัน ตัดสินใจร่วมดูแลปกครองพิทักษ์ผลประโยชน์ของชุมชนหรือสังคมนั้นเองโดยการมีส่วนร่วมคิดร่วมทำกิจกรรม

²² นวลน้อย ตีร์รัตน์ และคนอื่น ๆ, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล, อ้างแล้ว, หน้า 380-381.

ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเสมอ ๆ ทำให้ชุมชนรู้สึกว่าได้ควบคุมโชคชะตาของตนเอง แทนที่จะเป็นผู้ชำนานูที่อื่นที่ “เขาไม่รู้จัก” หรือไม่ไว้ใจมาควบคุม – สังการ

10) ทำให้การดำเนินงานของชุมชนหรือสังคมนั้นโปร่งใส เพราะการมีส่วนร่วม เพื่อกิจการสาธารณะอยู่เสมอทำให้ผู้ที่จะทุจริต คดโกงก็หวั่นเกรงกระทำได้ยากขึ้น กล่าวหลังการมีส่วนร่วมของประชาสังคม (civil society) แม้นักการเมือง ข้าราชการระดับสูงที่ไม่ค่อยปฏิบัติงานก็กลัวการเสนอให้ออกจากตำแหน่ง

11) ทำให้บุคคลที่อาจยอมรับยากยอมรับโครงการนั้นได้ โดยยอมรับว่าเมื่อมีโครงการแล้วตนอาจเสียประโยชน์ไปบ้างแต่เมื่อมีค่าชดเชยที่เหมาะสมและคนอื่น ๆ ยอมรับโครงการนั้น ก็เห็นแก่ประโยชน์ของคนส่วนใหญ่²³

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นกล่าวคือร่วมหาข้อมูล ร่วมหาสาเหตุของปัญหา ร่วมปรึกษาหารือเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาร่วมการตัดสินใจ ร่วมการวางแผน ร่วมการปฏิบัติงาน ร่วมติดตามผลงาน จนถึงขั้นการร่วมบำรุงรักษาในระยะยาว เป็นประโยชน์ที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

2.1.6 ขั้นตอนของการมีส่วนร่วม

ขั้นตอนการมีส่วนร่วม มีแนวคิดที่ว่ากิจกรรมที่มนุษย์กระทำขึ้นนั้นเป็นกระบวนการที่แบ่งออกได้หลายขั้นตอน และการเข้าร่วมกิจกรรมแต่ละขั้นตอนนี้ มีความสำคัญแตกต่างกันตามลักษณะกิจกรรมแต่ละขั้นตอนนี้ การแบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ได้มีผู้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้หลายแบบ อาทิ

ลือชัย ศรีเงินยวง ได้อธิบายการมีส่วนร่วมออกเป็นเรื่องการตัดสินใจการดำเนินการ ผลประโยชน์ และการประเมินผลจำแนกขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของชุมชนออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจนั้นประการแรกที่สุดที่จะต้องกระทำก็คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องที่จะต้องดำเนินการไปเรื่อย ๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงการดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่องค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้ด้วยวิธีใด เช่นการช่วยเหลือด้านทรัพยากร การบริหารงานและประสานงาน และการขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

²³รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง, อ่างแล้ว, หน้า 27-28.

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ในกลุ่มด้วยผลประโยชน์ของโครงการนี้ รวมทั้งเป็นผลที่เป็นประโยชน์ทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลและสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น ส่วนที่สำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือความเห็นและความหวัง ซึ่งอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่างๆ ได้²⁴

ปรีชา สิริจิตราภรณ์ และคณะ ได้จำแนกขั้นตอนของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุปัญหาของชาวชนบท ขั้นตอนนี้เป็นส่วนแรกที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าชาวบ้านยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วยตัวเองของเขาเอง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์เพราะชาวชนบทจะขาดความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญที่สุดแต่มนุษย์ย่อมจะมองปัญหาของตนเองไม่ชัดเจนจนกว่าจะมีคนเข้ามาช่วยให้เขาวิเคราะห์ถึงปัญหา และสาเหตุของปัญหาของเขาได้เด่นชัดยิ่งขึ้น เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนา จึงน่าจะมีหน้าที่เสมือนหนึ่งเป็นกระจกเงา เป็นผู้คอยสะท้อนภาพหรือเป็นจิตแพทย์เป็นผู้คอยชักนำให้ชาวชนบทมองเห็นภาพของปัญหาและวิเคราะห์ปัญหาด้วยตัวของเขาเอง

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินกิจกรรม การวางแผนการดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นตอนที่ขาดไม่ได้ เพราะหากเจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาต้องการแต่ผลงาน การพัฒนาวัตถุให้เสร็จสิ้นโดยฉับไว ก็จะดำเนินการวางแผนเสียด้วยตนเอง อาจมีความยากลำบากที่ผลักดันให้เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาทำหน้าที่เป็นแต่เพียงเพื่อนของชาวชนบทในการช่วยกันวางแผน เพราะชาวชนบทโดยทั่วไปมีการศึกษาน้อยแต่ถ้าเรามาให้ชาวชนบทได้มีส่วนร่วมในขั้นตอนนี้ โอกาสที่ชาวชนบทจะได้รับการศึกษาและพัฒนาตนเองในการวางแผนดำเนินงานก็ดำเนินงานก็จะไป เจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาต้องทำใจให้ได้ว่าการศึกษาก็ต้องเริ่มความยากง่ายเร็วช้าจากระดับการศึกษามีใช้จากระดับความรู้ของผู้ให้การศึกษา

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน ถึงแม้ว่าชาวชนบทจะยากจนและขาดแคลนทรัพยากร แต่ชาวชนบทก็มีทรัพยากรที่สามารถเข้ามีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงานได้ เพราะจากประสบการณ์การทำงานในชนบทอย่างน้อยชาวชนบทก็มีแรงงานของตนเองเป็นขั้นต่ำสุดที่จะเข้าร่วมได้และในหลาย ๆ แห่งชาวชนบทสามารถที่จะร่วมลงทุนในกิจกรรมหลาย ๆ ประเภทได้ทำการร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชาวชนบทคิดต้นทุนให้กับตัวเองในการดำเนินงานและจะ

²⁴ ลือชัย ศรีเงินยวง, “การพัฒนาศักยภาพในการดูแลสุขภาพตนเอง ครอบครัวและชุมชน”, กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., 2544, หน้า 11.

ระมัดระวังรักษากิจกรรมที่สร้างขึ้น เพราะเขาจะมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของซึ่งต่างไปจากสภาพที่การลงทุนและการปฏิบัติงานทั้งหมดมาจากปัจจัยภายนอกจะมีอะไรเสียหายก็ไม่เดือดร้อนมากนัก และการบำรุงรักษาก็จะไม่เกิดขึ้น เพราะเมื่อไม่ใช่ของเขาก็จะไม่บำรุงรักษา ไม่รักและหวงแหนมัน นอกจากนั้นการร่วมปฏิบัติงานด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด และเมื่อเห็นประโยชน์ก็สามารถจะดำเนินกิจกรรมชนิดนั้นด้วยตนเองต่อไป

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญเป็นอย่างยิ่งอีกเหมือนกัน เพราะถ้าหากการติดตามและการประเมินผลงาน ขาดการมีส่วนร่วมของชาวชนบท แต่เป็นการดำเนินงานโดยบุคคลภายนอกแล้ว ชาวชนบทย่อมจะไม่ได้ประเมินด้วยตัวเองว่างานที่ทำไปนั้น ได้รับผลดีได้รับประโยชน์อย่างไรหรือไม่ การดำเนินกิจกรรมอย่างเดียวกันในโอกาสต่อไปจึงอาจประสบกับความยากลำบาก เพราะชาวชนบทไม่ได้ประเมินด้วยตนเองให้รู้แจ้งว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร ถึงแม้ว่าจะมีผู้ได้แย้งว่าการประเมินที่เที่ยงธรรมที่สุดน่าจะมาจากบุคคลภายนอกที่ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมนั้น ๆ แต่คิดถ่างถึงจุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่มุ่งจะพัฒนาคน การคำนึงถึงแต่ความเที่ยงธรรมในแนวความคิดของคนภายนอกย่อมไร้ประโยชน์ การผสมผสานระหว่างคนภายนอกกับชาวชนบท น่าจะเกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์มากกว่าโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากส่วนประกอบของคน²⁵

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ กล่าวว่า การที่ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในการดำเนินงานพัฒนาสาธารณสุขตั้งแต่กระบวนการเริ่มต้นจนกระทั่งถึงกระบวนการสิ้นสุดโดยปราศจากการสั่งการจากหน่วยงานราชการแต่เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการแสดงความคิดเห็นร่วมกันระหว่างสมาชิกในชุมชน เกี่ยวกับปัญหาหรือความต้องการร่วมกันของชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน อาจจะเป็นขั้นตอนหนึ่งหรือครบทุกขั้นตอนก็ได้ ประชาชนที่มีส่วนร่วมนั้นอาจจะเป็นทั้งรายบุคคล รายกลุ่ม หรือองค์กรที่มีความเห็นสอดคล้องตรงกัน มีความรู้สึกรับผิดชอบ และต้องการฝึกทักษะหรืออยากทดลองที่จะทำงานร่วมกัน เพื่อศึกษาและเรียนรู้การทำงานร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาให้บรรลุความคาดหวัง ซึ่งกระบวนการดังกล่าวอาจจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ ที่อยู่ภายนอกชุมชน ขั้นตอนการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ

- 1) ขั้นตอนการค้นหาปัญหาและความต้องการของชุมชน
- 2) ขั้นตอนการวางแผนปฏิบัติงาน
- 3) ขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงาน
- 4) ขั้นตอนการได้รับประโยชน์การดำเนินงาน

²⁵ปรีชา สิริจิตราภรณ์ และคณะ “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลสุขภาพ”. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546, หน้า 15-16.

5) ขั้นตอนการประเมินผลสำเร็จของการปฏิบัติงาน²⁶

สรุปได้ว่า การดำเนินงานพัฒนา ตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้นจนกระทั่งถึงกระบวนการสิ้นสุด โดยที่การเข้าไปมีส่วนร่วมอาจเป็นขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง หรือครบทุกขั้นตอนก็ได้ ประชาชนที่มีส่วนร่วมนั้นอาจเป็นทั้งรายบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กร ที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน มีความรับผิดชอบร่วมกันเพื่อดำเนินการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการ โดยกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กร เพื่อให้บรรลุถึงการเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ ซึ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมนั้น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนการวางแผนแก้ไขปัญหา ขั้นตอนการดำเนินงานแก้ไขปัญหา ขั้นตอนการได้รับประโยชน์จากการแก้ปัญหา และ ขั้นตอนการประเมินผลการดำเนินงานแก้ปัญหา

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ผู้วิจัยมุ่งศึกษาถึง

2.2.1 ความหมายของขยะ

พิเชษฐ หลั่งทรัพย์ นักวิชาการและนักอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมได้ให้ความหมายของขยะมูลฝอยไว้ดังนี้

ขยะมูลฝอย (Solid wastes) คือ เศษของที่ชำรุดเสียหายและเสื่อมชำรุดแล้ว เศษของที่ไม่ต้องการแล้ว เจ้าของต้องการกำจัดออกไปหรือทำลายไป เช่น เศษอาหาร เศษผ้า มูลสัตว์ ซากสัตว์ เล้าถ่าน และฝุ่นละอองต่าง ๆ

ขยะ (Waste) หมายถึง สิ่งของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตและอุปโภคบริโภคซึ่งเสื่อมสภาพจนใช้การไม่ได้ หรือไม่ต้องการใช้แล้วบางชนิดเป็นของแข็งหรือกากของเสีย มีผลเสียต่อสุขภาพทางกายและจิตใจเนื่องจากความสกปรก เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค ทำให้เกิดมลพิษ

มลพิษที่เกิดจากขยะมูลฝอย (Waste pollution) หมายถึง สภาวะแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมอันเนื่องมาจากขยะมูลฝอย เช่น การทิ้งขยะลงในแหล่งน้ำและการเกิดกลิ่นเหม็นจากกองขยะ²⁷

²⁶นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์, “กลวิธีแนะแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน”.(กรุงเทพมหานคร : ศักดิ์โสภารการพิมพ์, 2547), หน้า 34-36.

²⁷พิเชษฐ หลั่งทรัพย์, การจัดการสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น, (นนทบุรี : เจริญรุ่งเรืองการพิมพ์, 2547), หน้า 169-175.

2.2.2 ประเภทของขยะมูลฝอย

นักวิชาการและนักการอนุรักษ์ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมได้แบ่งประเภทของขยะมูลฝอย ได้ดังต่อไปนี้

- 1) ขยะแห้ง (Rubbish) ซึ่งแบ่งได้ 2 ชนิด คือ
 - (1) ขยะแห้งที่เผาไฟไม่ได้ เช่น เศษแก้ว เครื่องปั้นดินเผาและเศษเหล็ก เป็นต้น
 - (2) ขยะแห้งที่เป็นเชื้อเพลิง ได้แก่ เศษไม้ เศษหญ้าแห้ง และ เศษกระดาษ
- 2) ขยะเปียก (Garbage) ได้แก่ ขยะมูลฝอยที่เน่าเปื่อยได้ง่าย ได้แก่ เศษผัก เศษเนื้อ เศษผลไม้ และเศษอาหารที่ติดออกมาจากบ้านเรือน โรงอาหาร ตลาดและภัตตาคาร ขยะที่มีความชื้นปนมากกว่าร้อยละ 50 ขยะพวกนี้เป็นแหล่งเชื้อโรค และตัวการทำให้เกิดกลิ่นเหม็นอีกด้วย
- 3) ขยะมูลฝอยจากถนน (Street refuse) ได้แก่ เศษสิ่งของต่าง ๆ ที่มนุษย์ทิ้งบนถนน ซอยหรือตรอกต่าง ๆ เช่น เศษอิฐ กระจก ทราย กระดาษ และถุงพลาสติก เป็นต้น
- 4) ขี้เถ้า (Ashes) เป็นของเสียที่เหลือออกมาจากการเผาไหม้ เช่น เถ้าที่เกิดจากการเผาเชื้อเพลิงแข็งในโรงงานอุตสาหกรรม เถ้าจากการเผาหญ้าหรือพืชผลทางการเกษตร และเถ้าที่เกิดจากเตาไฟฟ้าใช้ในการปรุงอาหาร
- 5) ขยะมูลฝอยจากโรงงานอุตสาหกรรม (Industrial Refuse) ได้แก่ เศษวัสดุต่างๆ ที่เหลือจากกระบวนการผลิตสินค้าและบริการประเภทต่าง ๆ อาจเป็นสารที่ไม่เน่าเปื่อย หรือพวกสารอินทรีย์ที่เน่าเปื่อยได้
- 6) ซากสัตว์ (Dead animal) ได้แก่ ซากสัตว์ที่ตายแล้ว ซึ่งอาจเป็นซากสัตว์ที่เกิดจากการทำลายกันเองในสัตว์ประเภทเดียวกัน สัตว์ใหญ่กินสัตว์เล็กที่ทะแล้วเหลือซากบางส่วน หรือซากสัตว์ที่ถูกยานพาหนะชนตาย เช่น สุนัข แมว เป็ด ไก่ และห่าน ขยะพวกนี้ถ้าไม่รีบนำไปฝังจะส่งกลิ่นเหม็น
- 7) ซากยานยนต์ (Abandoned vehicles) ได้แก่ ซากยานพาหนะที่ไม่ใช้แล้วหรือหมดสภาพแล้ว
- 8) ขยะมูลฝอยจากการรื้อถอนสิ่งก่อสร้าง (Demolition refuse) ได้แก่ เศษที่เกิดจากการรื้อถอนบ้านพักอาคาร โรงงานอุตสาหกรรมหรือการรื้อถอนทำลายสิ่งปลูกต่าง ๆ ได้แก่ เศษสังกะสี เศษไม้ เศษตะปู และเศษกระเบื้อง เป็นต้น
- 9) ขยะมูลฝอยจากสิ่งก่อสร้าง (Construction refuse) ได้แก่ สิ่งที่เหลือทิ้งจากสิ่งก่อสร้าง ตกแต่ง ซ่อมแซมบ้านเรือน เช่น เศษหิน เศษทราย เศษปูนซีเมนต์ และเศษอะลูมิเนียม เป็นต้น

10) ขยะมูลฝอยที่ทำลายยาก (Hazardous) ได้แก่ เศษขยะมูลฝอยที่ต้องทำลายเป็นกรณีพิเศษ เช่น พลาสติก ฟิล์มถ่ายรูป แร่ธาตุต่าง ๆ และกระป๋องสี เป็นต้น²⁸

2.2.3 องค์ประกอบและลักษณะของขยะ

ขยะมูลฝอยโดยทั่วไปนั้นจะมีทั้งขยะแบบแห้งแบบเปียกประกอบด้วยสารอินทรีย์ และเศษวัสดุที่เป็นของแข็งปะปนอยู่ด้วยสัดส่วนที่ไม่คงที่ขึ้นอยู่กับฤดูกาลและแหล่งกำเนิด การวิเคราะห์ลักษณะสมบัติของขยะมูลฝอยสามารถจำแนกได้ 2 ประเภทดังต่อไปนี้

1) ลักษณะทางกายภาพ (Physical Characteristics) ประกอบด้วย

(1) องค์ประกอบทางกายภาพของขยะมูลฝอย ประกอบด้วยขยะประเภทใดบ้าง มีสัดส่วนร้อยละเท่าใด โดยคิดน้ำหนักทั้งหมดเป็นจำนวนร้อยละ ตามปกติจะแยกเป็นขยะที่เผาไหม้ไม่ได้ (Non-Combustibles) เช่น ดิน ทราย อิฐ แก้ว กระเบื้อง โลหะ และขยะมูลฝอยที่เผาไหม้ได้ (Combustibles) เช่น พลาสติก เศษไม้ กระดาษ เศษผัก ยาง เศษผ้า และหญ้า เป็นต้น

(2) ค่าความร้อน (Heating value) คิดเป็นกิโลแคลอรีต่อกิโลกรัม โดยคิดจากปริมาณความร้อนที่ได้จากการเผาขยะมูลฝอยในอากาศ

(3) ปริมาณความชื้น (Moisture content) ปริมาณน้ำหรือปริมาณที่เผาไหม้ได้ วิเคราะห์ได้โดยวิธีการที่เรียกว่า พลอกซิเมท แอนนาลิซิส (Proximate analysis) คือการใช้ความร้อน 105°C ไม่น้อยกว่า 1 ชั่วโมง ทำให้น้ำภายในขยะระเหยออกไปหมด

(4) ความหนาแน่น (Bulk density) หนึ่งหน่วยปริมาตรของขยะมูลฝอยวัดเป็น กิโลกรัมต่อลูกบาศก์เมตร

2) ลักษณะทางเคมี (Chemical Characteristics) โดยการนำเอาขยะมูลฝอยมาทดสอบในห้องปฏิบัติการทางเคมี ตามมาตรฐานที่ยอมรับทั่วไป ซึ่งได้จากข้อมูลดังนี้

(1) องค์ประกอบทางเคมี (Chemical element component) ได้แก่ องค์ประกอบในรูปแร่ธาตุต่าง ๆ ซึ่งบอกค่าเป็นร้อยละ เช่น ไฮโดรเจน (H) ออกซิเจน (O) กำมะถัน (S) และคาร์บอนไดออกไซด์ (C)

(2) สารเคมีที่เป็นพิษ (Toxic chemical) สารเคมีที่เป็นพิษในขยะ ได้แก่ ถ่านไฟฉาย ยาฆ่าแมลง โลหะหนัก และหลอดไฟฟลูออเรสเซนต์ที่แตก

2.2.4 ปัญหาสิ่งแวดล้อมเนื่องจากขยะ

ปัจจุบันนี้คนไทยประมาณหกสิบล้านคนได้สร้างขยะและสิ่งสกปรกโดยกรรมวิธีต่าง ๆ โดยเฉลี่ย 14 ล้านตันต่อปี ภาครัฐบาลและภาคเอกชนได้พยายามที่จะกำจัดหรือทำลายขยะให้หมดไป แต่ก็ทำไม่ได้ถึงร้อยละ 70 ของขยะที่เกิดขึ้น จึงทำให้เกิดขยะมูลฝอยตกค้างอยู่อีกเป็นปริมาณมากซึ่งสิ่ง

²⁸เรื่องเดียวกัน.

ตกค้างนี้เองทำให้เกิดปัญหามลพิษขึ้นในสภาวะขึ้นในสถานที่ใกล้เคียง นับวันปริมาณขยะมากขึ้นก็จะส่งผลขยายออกไปอีก ซึ่งปัญหาเรื่องขยะเหม็นไม่ทำให้ถูกหลักสุขาภิบาลจะก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมดังนี้

1) อากาศเสีย ขยะที่มีสารอินทรีย์เมื่อปล่อยทิ้งไว้เป็นเวลานานจะเกิดการบูดเน่า ส่งกลิ่นเหม็นรอบ ๆ บริเวณใกล้เคียง และการเผาขยะมูลฝอยกลางแจ้งทำให้เกิดควันและสารพิษในอากาศด้วย

2) น้ำเสีย ขยะที่ตกบนพื้นเมื่อปลิวลงน้ำลำคลองหรือการถ่ายขยะลงสู่น้ำลำคลองที่มีสารเคมี สารอินทรีย์ จะทำให้น้ำเน่าเสียหากมีปริมาณมากจะทำให้สัตว์น้ำตาย

3) แหล่งน้ำเชื้อโรค ขยะเมื่อมีปริมาณมาก ๆ ที่ใด ถ้าประชาชนขาดการดูแลและเอาใจใส่หรือทำลายขยะมูลฝอยโดยไม่ถูกวิธี ย่อมเป็นที่เพาะพันธุ์ของแมลงวัน หนู และสัตว์เลื้อยคลานเหล่านี้จะเป็นตัวนำพาหะโรคร้ายมาสู่มนุษย์ เช่น โรคพยาธิ โรคบิด โรคไทฟอยด์ และอหิวาตกโรค เป็นต้น

4) สูญเสียทางเศรษฐกิจ การที่ขยะมูลฝอยได้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพมากขึ้นจะส่งผลให้ทรัพยากรสัตว์น้ำไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ส่งผลให้ประชาชนที่จับสัตว์น้ำตามธรรมชาติขาดรายได้ หรือมลพิษจากขยะมูลฝอยทำให้เกิดโรคต่าง ๆ ต้องสูญเสียเงินค่ารักษาพยาบาล

5) ทำให้ขาดความสะอาดและสวยงาม การที่มีขยะมากทำให้เกิดมลภาวะหลาย ๆ ด้านส่งผลกระทบต่อรัฐบาลต่างชาติไม่มาลงทุนทางด้านอุตสาหกรรมและด้านต่าง ๆ และเสียรายได้จากการท่องเที่ยวอีกด้วย

2.2.5 หลักการจัดการขยะ

ในการจัดการเกี่ยวกับขยะนั้น มีหลักการดังต่อไปนี้

1) การเก็บรวบรวมขยะ (Refuse collection) การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยสามารถดำเนินการได้โดยรวบรวมขยะมูลฝอยโดยมีหลักการจัดการ ดังต่อไปนี้

(1) ระบบถังใบเดียวเป็นการทิ้งขยะทุกชนิดลงในถังใบเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็ขยะแห้งหรือขยะเปียก ระบบถังใบเดียวเหมาะสำหรับการนำไปฝังกลบ

(2) ระบบถังขยะสองใบ เป็นการแยกขยะออกจากขยะเปียก ขยะแห้ง เช่น เศษอาหาร หรือชิ้นส่วนของสิ่งมีชีวิตต่างๆ จะถูกนำมาเก็บไว้ในถังเดียวกัน ต้องรีบนำไปฝังกลบ ส่วนขยะแห้งไม่เกิดการเน่าเสียง่ายอาจเก็บไว้ในถังเป็นเวลานานได้

(3) ระบบถังขยะสามใบ เป็นการแยกขยะของแต่ละถัง เช่น ถังเก็บขยะประเภทของแห้งที่เผาไหม้ได้ เช่น ใบไม้ เศษไม้ วัสดุพลาสติก และกระดาษ ถังเก็บขยะเผาไหม้ไม่ได้ เช่น ขวดแก้ว โลหะ เศษปูน และเศษอิฐ และสุดท้ายก็คือถังเก็บขยะสดพวกเศษอาหาร เป็นต้น

(4) การเก็บรวบรวมขยะพิเศษ ขยะพิเศษควรเก็บอย่างดี โดยใช้ถุงดำหลังจากเต็มถุง ต้องมีการมัดปากถุงให้แน่น และนำไปทิ้งหรือทำลายไม่ให้เกิดการแพร่เชื้อออกไป ขยะพวกนี้ ได้แก่ ขยะที่เกิดจากการติดเชื้อ ขยะจากโรงพยาบาล หรือสถานอนามัยต่างๆ การรวบรวมขยะประเภทนี้ ต้องทำด้วยความระมัดระวัง

2) การฝังกลบอย่างถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล (Sanitary landfill) สามารถดำเนินการได้กับขยะทุกประเภท ยกเว้นขยะมีพิษ และขยะที่เกิดการติดเชื้อ วิธีฝังกลบที่ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาลมีดังต่อไปนี้

- (1) วิธีฝังกลบบนพื้นราบ (Area method)
- (2) วิธีฝังกลบบนขุดร่อง (Trench excavated cell method)
- (3) วิธีการฝังกลบในที่ลาดชันระหว่างเขา (Depression method)

2.2.6 การจำแนกขยะ

1) จำแนกตามพิษภัยที่เกิดขึ้นกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

การจำแนกตามพิษภัยที่เกิดขึ้นกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมมี 2 ประการ คือ

(1) ขยะทั่วไป (General waste) หมายถึง ขยะมูลฝอยที่มีอัตราน้อย ได้แก่ พวกเศษอาหาร เศษกระดาษ เศษผ้า พลาสติก เศษหญ้าและใบไม้ ฯลฯ

(2) ขยะอันตราย (Hazardous waste) เป็นขยะที่มีภัยต่อคนและสิ่งแวดล้อม อาจมีสารพิษ ติดไฟหรือระเบิดง่าย ปนเปื้อนเชื้อโรค เช่น ไฟแช็กแก๊ส กระป๋องสเปรย์ ถ่านไฟฉาย แบตเตอรี่ หรืออาจเป็นพวกสำลีและผ้าพันแผลจากสถานพยาบาลที่มีเชื้อโรค²⁹

2) จำแนกตามลักษณะของขยะ

การจำแนกตามลักษณะของขยะ มี 2 ประการ คือ

(1) ขยะเปียกหรือขยะสด (Garbage) มีความชื้นปนอยู่มากกว่าร้อยละ 50 จึงติดไฟได้ยากส่วนใหญ่ ได้แก่ เศษอาหาร เศษเนื้อ เศษผัก และผลไม้จากบ้านเรือน ร้านจำหน่ายอาหาร และตลาดสด รวมทั้งซากพืชและสัตว์ที่ยังไม่เน่าเปื่อย ขยะประเภทนี้จะทำให้เกิดกลิ่นเน่าเหม็น เนื่องจากแบคทีเรียย่อยสลายอินทรีย์สาร นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งเพาะพันธุ์เชื้อโรค เป็นที่อยู่อาศัยของ แมลง หนู และสัตว์อื่นที่มาตอมหรือกินเศษอาหารเป็นอาหาร

(2) ขยะแห้ง (Rubbish) คือ สิ่งเหลือใช้ที่มีความชื้นอยู่น้อยจึงไม่ก่อให้เกิดกลิ่นเหม็น จำแนกได้ 2 ชนิด คือ

²⁹ สวัสดิ์ โนนสูง, ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2546), หน้า 145.

ก. ขยะที่เป็นเชื้อเพลิง เป็นพวกที่ติดไฟได้ เช่น เศษผ้า เศษกระดาษ
หญ้า ใบไม้ และกิ่งไม้แห้ง

ข. ขยะที่ไม่เป็นเชื้อเพลิง ได้แก่ เศษโลหะ เศษแก้ว และเศษก้อนอิฐ

2.2.7 สาเหตุที่ทำให้เกิดขยะ

1) ความมั่งง่ายและขาดความสำนึกถึงผลเสียที่จะเกิดขึ้น เป็นสาเหตุที่พบบ่อยมาก
ซึ่งจะเห็นได้จากการทิ้งขยะลงตามพื้นหรือแหล่งน้ำโดยไม่ทิ้งลงในถังรองรับที่จัดไว้ให้ และโรงงาน
อุตสาหกรรมบางแห่งลักลอบนำสิ่งปฏิกูลไปทิ้งตามที่ว่างเปล่า

2) การผลิตหรือใช้สิ่งของมากเกินไปจนความจำเป็น เช่น ผลิตสินค้าที่มีกระดาษหรือ
พลาสติกหุ้มหลายชั้น และการซื้อสินค้าโดยห่อแยกหรือใส่ถุงพลาสติกหลายถุง ทำให้มีขยะปริมาณ
มาก

3) การเก็บและทำลายหรือนำขยะไปใช้ประโยชน์ไม่มีประสิทธิภาพ จึงมีขยะตกค้าง
กองหมักหมมและส่งกลิ่นเหม็นไปทั่วบริเวณจนก่อปัญหามลพิษให้กับสิ่งแวดล้อม³⁰

2.2.8 ผลเสียที่เกิดจากขยะ

ขยะมูลฝอยก่อให้เกิดปัญหาต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อมหลายประการ คือ

1) ทำให้เกิดทัศนะอุจาด คือ แลดูสกปรก ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นที่น่า
รังเกียจแก่ผู้อยู่อาศัยในบริเวณใกล้เคียงและผู้พบเห็น

2) เป็นแหล่งเพาะและแพร่เชื้อโรค โดยเฉพาะขยะติดเชื้อจากสถานพยาบาล และ
ขยะเปียกที่แบคทีเรียทำหน้าที่ย่อยสลาย เชื้อโรคตามขยะจะแพร่ไปกับน้ำ แมลง หนู และสุนัขที่มา
ตอมหรือคุ้ยเขี่ย เช่น เชื้อที่ทำให้เกิดโรคอหิวาตกโรค ไทฟอยด์ และโรคบิด

3) ทำให้ดินเสื่อมและเกิดมลพิษ เพราะจะทำให้พื้นดินสกปรก ดินมีสภาพเป็นเกลือ
ต่าง กรด หรือมีสารพิษที่เป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตในดิน

4) ทำลายแหล่งน้ำ ขยะที่ตกในแหล่งน้ำลำคลองและท่อระบายน้ำจะทำให้แหล่งน้ำ
ตื้นเขิน การไหลของน้ำไม่สะดวกจึงเกิดสภาวะน้ำท่วมได้ง่าย ทำให้เกิดมลพิษทางน้ำในลักษณะต่างๆ
เช่น ทำให้น้ำเน่า น้ำเป็นพิษ น้ำที่มีเชื้อโรค และน้ำที่มีคราบไขมัน ซึ่งไม่เหมาะกับการใช้อุปโภค
บริโภค สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงคุณภาพ เป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตโดยเฉพาะพืชและสัตว์น้ำ

5) ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศ เพราะการเผาขยะทำให้เกิดควันและเขม่า การ
หมักหมมและเน่าสลายของขยะจะก่อให้เกิดก๊าซและกลิ่นเหม็น

6) ก่อความรำคาญและบั่นทอนสุขภาพของมนุษย์ เป็นผลจากการเกิดทัศนะอุจาด
ก๊าซพิษ กลิ่นเหม็น เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรค ตลอดจนการเกิดมลพิษทางน้ำและอากาศ

³⁰เรื่องเดียวกัน, หน้า 145-147.

- 7) ทำให้เกิดอัคคีภัย เนื่องจากขยะหลายชนิดติดไฟได้ง่าย โดยเฉพาะเมื่อแห้ง
- 8) สร้างปัญหาในการจัดการ เช่น ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรวบรวมและกำจัด³¹

2.2.9 การป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษ

- 1) ส่งเสริมให้มีการลดปริมาณขยะเพื่อลดภาระในการจัดการ ได้แก่
 - (1) กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ให้มีความทนทานหรือมีอายุการใช้งานนาน
 - (2) ลดการผลิตชิ้นส่วนที่ทำให้เกิดขยะโดยไม่จำเป็น เช่น ลดปริมาณกระดาษหรือพลาสติกห่อหุ้มสินค้า
 - (3) ส่งเสริมให้มีการนำวัสดุใช้แล้วมาเวียนใช้มากขึ้น เช่น ขวด กระจก โลหะ อะลูมิเนียม กระดาษ พลาสติก เพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายในการเก็บทำลายและเป็นการประหยัดทรัพยากรอีกด้วย
 - (4) มีมาตรการในการเวียนคืนสิ่งที่ใช้บรรจุผลิตภัณฑ์เพื่อนำมาใช้ประโยชน์
 - (5) พิจารณาการเก็บภาษีมลพิษจากผู้ก่อให้เกิดขยะในสิ่งแวดล้อม
- 2) หนุนเสริมให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการร่วมมือกันแก้ปัญหา ได้แก่
 - (1) ลดการใช้ผลิตภัณฑ์ที่สลายตัวยากและก่อปัญหาได้นาน เช่น พลาสติก และโฟม แม้ขยะ 2 ชนิดนี้จะมีอันตรายโดยตรงต่อมนุษย์แต่จะก่อปัญหาให้กับสิ่งแวดล้อมได้มาก เพราะพลาสติกต้องใช้เวลาประมาณ 400 ปี จึงจะสลายตัวไปตามธรรมชาติ
 - (2) ทิ้งขยะลงในถังหรือภาชนะที่จัดเตรียมไว้ให้อย่างเป็นทางการ
 - (3) ควรมีถังขยะประจำบ้านพร้อมทั้งแยกถังตามประเภทหรือชนิดของขยะ เช่น ขยะเปียก ขยะแห้ง ขยะทั่วไป เป็นต้น
- 3) เพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บขยะ โดยมีเจ้าหน้าที่และเครื่องมือเก็บที่เพียงพอและมีประสิทธิภาพ
- 4) กำจัดขยะอย่างถูกต้องและเหมาะสม วิธีกำจัดที่ใช้กันในปัจจุบันมี 4 วิธี คือ
 - (1) การกองไว้ให้เน่าเปื่อยหรือแบบทิ้งปล่อย ใช้กับขยะที่เน่าเปื่อยง่ายมีปริมาณน้อย โดยกองให้ห่างไกลจากชุมชน เสียค่าใช้จ่ายน้อย แต่ดูสกปรก เกิดกลิ่นเหม็น อาจเกิดมลพิษกับดินและน้ำ
 - (2) การฝังกลบ ที่ฝังจะต้องอยู่ไกลจากชุมชน หลุมมีขนาดกว้าง 2-4 เมตร ยาว 6-12 เมตร มีการกรุกันหลุมอย่างดีเพื่อมิให้ของเหลวจากกองขยะซึ่งอาจจะมีเชื้อโรคปนอยู่ซึมถึงน้ำใต้ดิน เมื่อทิ้งขยะเต็มแล้วควรกลบดินหนา 50-100 เซนติเมตร และต่อท่อระบายก๊าซซึ่งส่วนใหญ่ได้แก่ก๊าซมีเทน เพื่อป้องกันการระเบิดหรือลุกไหม้ แต่ปัญหาคือเมืองใหญ่อาจจะหาที่ฝังกลบได้ยาก

³¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 147-148.

(3) การเผา ควรใช้ระบบกำจัดแบบเตาเผาเพื่อทำลายขยะที่ไหม้ไฟได้โดย ไม่ก่อให้เกิดสารพิษไม่ควรใช้กับพวกโฟม ถุงพลาสติก ท่อ พี.วี.ซี. วิธีนี้จะเสียค่าใช้จ่ายในการคัดแยก ขยะและวัสดุเชื้อเพลิงเพิ่มขึ้น เตาเผาควรเป็นชนิดที่ไม่เกิดควัน ใช้อุณหภูมิ 800 องศาเซลเซียส หรือ มากกว่า และมีอุปกรณ์ดักมลสารก่อนปล่อยสู่บรรยากาศ

(4) การนำมาใช้ประโยชน์ เป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดเนื่องจากจะช่วย ประหยัดทรัพยากรได้มาก โดยเลือกขยะไปใช้ประโยชน์ได้หลายลักษณะ คือ

- ก. การนำไปใช้อีก
- ข. การดัดแปลงหรือประดิษฐ์สิ่งของเครื่องใช้ เช่น ประดิษฐ์งาน ศิลปะจากกระดาษ พลาสติก แก้ว
- ค. การเวียนใช้ เป็นการนำขยะที่ใช้ได้อีก มาผลิตเป็นสิ่งของ เครื่องใช้ชิ้นใหม่
- ง. การใช้เป็นวัสดุก่อสร้าง เช่น ใช้ขวดเรียงเป็นพื้นล้างแทนหิน หรือกรวดก่อนเทพื้นทางเดินเท้า
- จ. การใช้เป็นวัสดุคลุมดิน โดยใช้พวกอินทรีย์วัตถุที่ย่อยสลายหรือ เก็บความชื้นได้ เช่นหญ้าแห้ง ใบไม้ คลุมโคนต้นหรือแปลงปลูกพืชเพื่อรักษาความชื้นในดิน
- ฉ. การใช้ผลิตปุ๋ย ได้แก่ ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยเทศบาล
- ช. การใช้เป็นเชื้อเพลิง คือ การใช้ขยะที่ติดไฟได้เป็นเชื้อเพลิงใน กิจการต่างๆ เช่น การผลิตกระแสไฟฟ้า หรือใช้ขยะในการผลิตก๊าซ³²

สรุปได้ว่า การจำกัดขยะเป็นการช่วยป้องกันพิษภัยที่เกิดขึ้นกับมนุษย์และสิ่งแวดล้อมเพราะ ทำให้เข้าใจถึงลักษณะของขยะ สาเหตุที่ทำให้เกิดขยะ ผลเสียที่เกิดจากขยะ และการป้องกันและแก้ไข ปัญหาขยะ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับเทศบาลตำบล

แนวคิดเกี่ยวกับเทศบาลตำบลผู้วิจัยมุ่งจะกล่าวถึงความเป็นมาของการปกครองท้องถิ่น ความหมาย วัตถุประสงค์ ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล ประวัติความเป็นมาของเทศบาล ลักษณะของเทศบาล อำนาจหน้าที่ของเทศบาล

นับตั้งแต่ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มาเป็น ระบอบประชาธิปไตย เมื่อปี พ.ศ.2475 มาจนถึงปัจจุบัน ได้มีกาจัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ออกเป็น3 ส่วน คือ การบริหารราชการส่วนกลาง การบริหารราชการส่วนภูมิภาค.การบริหารราชการ

³²เรื่องเดียวกัน, หน้า 148-151.

ส่วนท้องถิ่น โดยการจัดระเบียบการบริหารราชการส่วนกลาง ใช้หลักรวมอำนาจ การจัดราชการส่วนท้องถิ่นบริหารราชการส่วนภูมิภาค ใช้หลักการแบ่งอำนาจการปกครอง และที่การจัดระเบียบการจัดราชการส่วนท้องถิ่น ใช้หลักการกระจายอำนาจการปกครองเพื่อสามารถตอบสนองต่อการบริการสาธารณะและกรอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ได้อย่างทั่วถึงอย่างรวดเร็ว หันความต้องการจัดระเบียบการจัดราชการส่วนท้องถิ่น ในประเทศไทยภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตามหลักกระจายอำนาจ คือ รัฐบาลมอบอำนาจการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นจัดการปกครองและดำเนินการบางอย่างกันเอง ตามความต้องการของชุมชนการบริหารท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์กร มีผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นมาจากการเลือกตั้งของประชาชน โดยมีความเป็นอิสระในการบริหารงาน ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาล เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนตื่นตัว มีความกระตือรือร้น ในการมีส่วนร่วมทางเมือง และการปกครองตนเอง อันจะก่อให้เกิดประโยชน์สุขโดยตรงกับท้องถิ่นนั้นๆ อีกทั้งเป็นการฝึกฝนพลเมืองในทางปฏิบัติ ให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการปกครองท้องถิ่นไทยอีกทางหนึ่งด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ผู้วิจัยมุ่งจะกล่าวถึง ความหมาย วัตถุประสงค์ และความสำคัญของท้องถิ่น ดังนี้

2.3.1 ความหมายการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นในรูปการปกครองตนเอง เป็นเรื่องความสัมพันธ์กับแนวความคิดและทฤษฎีในการกระจายอำนาจได้มีนักวิชาการผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ความหมายไว้

โกวิท พวงงาม กล่าวความหมายการปกครองท้องถิ่นพอสรุปดังนี้

1) การปกครองของชุมชนหนึ่ง ถึงชุมชนชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากรหรือขนาดของพื้นที่

2) หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริงหากมีอำนาจเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นก็กลายเป็นสภาพของรัฐอธิปไตยเองเป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล เป็นต้น

3) หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย ที่จะดำเนินการปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

(1) หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นมีสิทธิจะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขององค์การปกครองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่และเพื่อบังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้น เช่น เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติ เป็นต้น

(2) สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่นคือ อำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ขอหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ

4) มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารงานและการปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นขององค์กรท้องถิ่นจัดแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ องค์กรฝ่ายบริหาร และองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นจัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ องค์กรฝ่ายบริหาร และองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครอง³³

อุทัย หิรัญโต กล่าวว่า “การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครอง และดำเนินการบางอย่างโดยการดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานท้องถิ่นต้องมีผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งจากประชาชนขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน โดยให้มีอิสระในการบริหาร แต่รัฐบาลยังต้องควบคุมด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความเหมาะสมจะปราศจากการควบคุมของรัฐไม่ได้ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น³⁴

ชูศักดิ์ เทียงตรง กล่าวว่า “การปกครองที่รัฐบาลกลางมอบอำนาจให้หรือการกระจายอำนาจ หรือการกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่เกิดจากการกระจายอำนาจ ให้มีอำนาจในการปกครองรวมทั้งรับผิดชอบทั้งหมดหรือแค่เพียงบางส่วนในการบริหารภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ และอาณาเขตของงานที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย”³⁵

กมล ทองธรรมชาติ และไพบุลย์ ช่างเรียน กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองตนเองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เฉพาะที่ส่วนกลางมอบหมายอำนาจไว้ในขอบเขตที่กำหนดเท่านั้น³⁶

การปกครองท้องถิ่นนั้น องค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีขอบเขตพอสมควรเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรอย่างแท้จริง หากมีอำนาจน้อยเกินไปก็อาจจะปฏิบัติหน้าที่ไม่สมเจตนารมณ์ของการปกครองท้องถิ่น หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นก็จะกลายเป็นรัฐอธิปไตยเองเป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาลกลาง อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไปตามความเจริญและความสามารถของประชาชนใน

³³โกวิทย์ พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย หลักและมิติใหม่ในอนาคต, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, 2542), หน้า 4-5.

³⁴อุทัย หิรัญโต, การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2531), หน้า 28.

³⁵ชูศักดิ์ เทียงตรง, การบริหารการปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518), หน้า 12.

³⁶กมล ทองธรรมชาติ และไพบุลย์ ช่างเรียน, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2533), หน้า 35.

ท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลกลางในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยปกครองท้องถิ่นระดับใดจึงเหมาะสม

จากการศึกษาความหมายการปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยสรุปว่าการปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครอง และดำเนินการบางอย่างโดยการดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน หรือ การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองตนเองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ

2.3.2 วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น

ชูวงศ์ ฉายะบุตรและโกวิทย์ พวงงาม ได้เสนอความคิดเห็นที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

1) เพื่อให้องค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารอบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน ทั้งนี้ก็เพราะการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองหรือมีส่วนเข้ามาดำเนินกิจการของท้องถิ่นด้วยตนเองอย่างกว้างขวาง เป็นต้น

2) เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเองหัวใจสำคัญประการหนึ่งรอบอบประชาธิปไตย ก็คือการปกครองที่ประชาชนปกครองตนเอง การปกครองท้องถิ่นมีหลักการที่อนุญาตให้องค์กรปกครองท้องถิ่นมีอำนาจที่จะปกครองตนเองสามารถบริหารกิจการของท้องถิ่นตามอำนาจที่มีอยู่อย่างอิสระ เป็นต้น

3) เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุด ซึ่งอาจแบ่งพิจารณาได้ 3 ประการด้วยกัน คือ ต้องการปกครองท้องถิ่นเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น เพื่อให้องค์กรบริหารความต้องการอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ประชากรเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาท้องถิ่น เป็นต้นไม่จำเป็นจะรอคอยแต่รัฐบาลอย่างเดียว

4) เพื่อให้องค์กรปกครองท้องถิ่นแบ่งเบาภาระรัฐบาลกลางแต่เดิมการปกครองประเทศส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการรวมศูนย์กลางของประเทศ เนื่องจากในสมัยนั้นอาณาเขตของแต่ละประเทศยังไม่กว้างนัก พลเมืองมีน้อยและภารกิจทั้งรัฐจะตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนยังมีไม่มากนัก ต่อมาประเทศมีการพัฒนามากขึ้น พลเมืองมีจำนวนมากขึ้นโครงสร้างต่างๆ ทางสังคมมีความสลับซับซ้อนมากขึ้น ปัญหาต่างๆ มีความยุ่งยากมาก ภารกิจที่รัฐต้องรับผิดชอบก็มีเพิ่มมากขึ้น เป็นต้น³⁷

³⁷ชูวงศ์ ฉายะบุตรและโกวิทย์ พวงงาม , การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น,2539), หน้า 14.

สรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์หลัก คือ การเป็นสถาบันที่ให้การศึกษายุ่งเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ตั้งแต่การเลือกตั้ง การตัดสินใจ การบริหารกิจการท้องถิ่น เพื่อสนองตอบความต้องการ และแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ตรงตามความต้องการที่แท้จริงอันจะเป็นการแบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลางด้วย

ประหยัด หงษ์ทองคำ กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้

1) เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษ การปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน กล่าวคือ ตามหลักการปกครองท้องถิ่นนั้น ถือว่าเป็นหลักการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง หรือมีส่วนร่วมเข้ามาดำเนินกิจการของท้องถิ่นตนเองอย่างกว้างขวาง ไม่ว่าจะโดยสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนเลือกตัวแทนของตนเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในฐานะฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การปฏิบัติหน้าที่อันมีลักษณะแตกต่างกันของประชาชนในท้องถิ่นดังกล่าว กระบวนการปกครองตนเองในท้องถิ่นอันเป็นพื้นฐานในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติเป็นอย่างดี

2) เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง หลักการอันถือได้ว่าเป็นหัวใจที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยก็คือ เป็นการปกครองที่ประชาชนปกครองตนเองมิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่ง คำบังคับบัญชาจากเบื้องบน ดังนั้น ในองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติรับผิดชอบบริหารจัดการของท้องถิ่นตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่อย่างอิสระ และเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายบริหาร ฝ่ายนิติบัญญัติต่างก็เป็นประชาชนในท้องถิ่นที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั่นเอง การบริหารงานจึงต้องพึงเสียงประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย

3) เพื่อให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ การรับรู้ปัญหาและความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นกระทำไม่ได้ทั่วถึง และในแต่ละท้องถิ่นก็มีความแตกต่างกัน การขอรับบริการจากรัฐบาลกลางแต่อย่างเดียว อาจไม่ตรงกับความต้องการอย่างแท้จริงและล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงสามารถสนองความต้องการนั้นได้

4) เพื่อให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบ่งเบาภาระรัฐบาลกลาง เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่างๆ ทุกประเทศพยายามจะพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ให้เจริญขึ้นทุกวิถีทาง ประกอบทั้งพลเมืองก็เพิ่มมากขึ้น ปัญหาและความต้องการต่างๆ ก็เพิ่มทวีความซับซ้อนมากขึ้น รัฐบาลจึงจำเป็นต้องกระจายอำนาจโดยจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นขึ้น เพื่อให้ดำเนินการต่างๆ สอนองความต้องการของประชาชนอันเป็นการแบ่งเบาภาระจากรัฐบาลกลาง แต่รัฐบาลก็ยังมีอำนาจตรวจสอบขีดความสามารถของหน่วยการปกครองท้องถิ่นแต่ละแห่งว่าสามารถที่รับภาระ

ให้บริการแก่ประชาชนได้เพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอ รัฐบาลกลางจะให้การอุดหนุนช่วยเหลือต่างๆ ให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นสามารถพัฒนาจนเป็นที่พึงของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ได้³⁸

โกวิท พวงงาม กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้

1) ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศจำเป็นต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก ดังนั้นการจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ จะมีรายได้ มีงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบานี้เป็น การแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

2) เพื่อสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริงเนื่องจากประเทศมีขนาดกว้าง ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมแตกต่างกัน การรอรับบริการจากรัฐอย่างเดียวอาจไม่ตรงความต้องการอย่างแท้จริง หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้นจึงจะสนองตอบความต้องการนั้นได้

3) เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างกันด้วยการจัดตั้งองค์กรท้องถิ่นขึ้น จึงจำเป็นโดยให้อำนาจองค์การท้องถิ่นจัดเก็บภาษี เป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่นทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาลกลาง ที่จะต้องจ่ายให้ท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลกลางไปอยู่บ้างก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

4) เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เป็นสถาบันที่ให้การศึกษาศึกษาปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนจากการที่เราปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติ³⁹

จากการศึกษาวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น ก็คือ เพื่อให้เป็นกลไกสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น เพื่อให้เป็นกลไกสำคัญในการสนองตอบความต้องการของประชาชนใน

³⁸ประหยัด หงส์ทองคำ, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523), หน้า 52 – 53.

³⁹โกวิท พวงงาม, การปกครองท้องถิ่นไทย, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2550), หน้า 192 – 198.

รูปการให้บริการต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ แก้ไขปัญหาและสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างรวดเร็วและทั่วถึง

2.3.3. ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

พูนศักดิ์ วาณิชวิเศษกุล ได้สรุปว่า ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นทำให้เกิดการพัฒนาประชาธิปไตย เนื่องจาก

1) องค์การปกครองท้องถิ่น เป็นสถาบันที่ให้การศึกษารูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน กล่าวคือ องค์การปกครองท้องถิ่นเป็นภาพจำลองของระบบการเมืองของชาติที่มีกิจกรรมการเมืองโดยเฉพาะการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการชักนำให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

2) การสร้างประชาธิปไตยที่มั่นคง จะต้องเริ่มจากการสร้างประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่น ก่อนเพราะการพัฒนาทางการเมืองในวงกว้างจะนำไปสู่ความเข้าใจทางการเมืองในระดับ ชาติโดยง่าย

3) การปกครองท้องถิ่น ทำให้เกิดความรู้แจ้งแก่ทางการเมือง (political Maturity) กล่าวคือประชาชนจะรู้ถึงวิธีการเลือกตั้ง การบริหาร การตัดสินใจ การต่อสู้กันตามวิถีทางการเมืองซึ่งจะทำให้เกิดการรวมกลุ่มทางการเมืองในที่สุด

4) การปกครองท้องถิ่น ทำให้เกิดการเข้าสู่วิถีทางการเมืองของประชาชนด้วยเหตุที่การเมืองท้องถิ่นมีผลกระทบต่อประชาชน โดยตรงและใกล้ชิดและเกี่ยวพันต่อการเมืองระดับชาติหากมีกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นอยู่เสมอก็จะมีผลทำให้เกิดความคึกคักและมีชีวิตชีวาต่อการปกครองท้องถิ่น และต่อประชาชนในท้องถิ่นซึ่งจะนำเข้าสู่ระบบการเมืองด้วย

5) การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างนักการเมืองระดับชาติ มีนักการเมืองท้องถิ่นที่ผ่านการเรียนรู้ทางการเมืองในท้องถิ่น ทำให้คุณภาพของนักการเมืองระดับชาติสูงขึ้นด้วยเหตุที่ได้รับความนิยมศรัทธาจากประชาชนทำให้ได้รับเลือกตั้งในระดับสูงขึ้น⁴⁰

ชูศักดิ์ เทียงตรง ได้สรุปความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นได้ ดังนี้

1) การปกครองท้องถิ่น คือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่น จะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชนให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณเองมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครองการบริหารท้องถิ่นเกิดความรับผิดชอบและหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนเป็นต้น

⁴⁰พูนศักดิ์ วาณิชวิเศษกุล, “การปกครองท้องถิ่นและพื้นฐานการพัฒนาประชาธิปไตย : กรณีศึกษาสภา ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร” , วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต,(บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์), 2542, หน้า 157.

2) การปกครองท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง(Self Government) หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประการหนึ่งก็คือการปกครองตนเองซึ่งก็คือการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือจากประชาชนแล้วจะต้องรับฟังเสียงของประชาชนด้วยวิธีทางประชาธิปไตยอีกด้วย

3) การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เนื่องจากเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจและอาจจำเป็นบางประการ เช่น ภารกิจของรัฐบาลที่มีอยู่กว้างขวาง รัฐบาลไม่สามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

4) ในท้องถิ่นแต่ละแห่งจะมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ความต้องการของประชาชนจึงส่งผลให้ปัญหาต่างๆย่อมแตกต่างกันออกไปการปกครองท้องถิ่นตรงเป้าหมายและสอดคล้องความต้องการของประชาชนเพราะองค์การปกครองท้องถิ่นเองจะเป็นผู้รู้ปัญหาและความต้องการของประชาชนได้เป็นอย่างดีการบริหารงานจึงจะเป็นไปอย่างรวดเร็วเป็นต้น

5) การปกครองท้องถิ่น จะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหารของประเทศในอนาคตผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมืองการได้รับเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตนและยังฝึกฝนทักษะทางการเมืองการบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย

6) การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง การปกครองท้องถิ่นโดยยึดหลักการกระจายอำนาจทำให้เกิดการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นต้น⁴¹

ดังนั้น พอสรุปได้ว่าแนวความคิดในการจัดการปกครองท้องถิ่นจึงเกิดขึ้น เพื่อส่งเสริมให้ท้องถิ่นได้มีอิสระในการปกครองตนเองมีส่วนทางการเมืองการ บริหาร มีสิทธิมีเสียง ดำเนินการปกครองกันเอง อันเป็นรากฐานและวิถีทางการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้อง มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารที่ตนเองได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง เช่น ไปเลือกตั้งไปหาเสียงสนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทำให้เกิดความรับผิดชอบเกิดความห่วงหาพันและปกป้องต่อสิทธิผลประโยชน์ที่พึง

ชวงค์ ฉายะบุตร กล่าวถึง ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนี้

1) ปกครองส่วนท้องถิ่น คือ รากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะการปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนทางการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชน

⁴¹ชูศักดิ์ เทียงตรง, การบริหารการปกครองไทย, อ่างแล้ว, หน้า 6-7.

รู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครองการบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบ และวางแผนต่อประโยชน์ที่จะเกิดต่อท้องถิ่นที่ตนอาศัย เป็นต้น

2) การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง หัวใจของการปกครองส่วนท้องถิ่นประการหนึ่งก็คือ การปกครองตนเองไม่ใช่เกิดจากคำสั่งเบื้องบน การปกครองตนเองก็คือ การปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับการเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้ว ผู้บริหารส่วนท้องถิ่น ต้องรับฟังเสียงประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตยต่าง ๆ

3) การปกครองท้องถิ่นแบ่งเบาภาระของรัฐบาลเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจ

4) การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพเนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ประชาชน ความต้องการแต่ละปัญหayed่างกัน ผู้ที่ให้บริการ หรือแก้ไขปัญหาที่ถูกต้องกับความต้องการของประชาชนก็ต้องรู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี

5) การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต ผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมืองการได้รับการเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่น ย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตน และยังฝึกทักษะการบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย

6) การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวความคิด ในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง การปกครองส่วนท้องถิ่นโดยยึดหลักการกระจายอำนาจทำให้เกิดการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การดำเนินการพัฒนาชนบทที่ผ่านมายังมีอุปสรรคสำคัญประการหนึ่งคือ การมีส่วนร่วมจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งการพัฒนาชนบทอย่างได้ผลนั้นจะต้องเริ่มมาจากการช่วยตนเองของท้องถิ่น ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรง โดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ซึ่งต้องมาจากการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ไม่เช่นนั้นแล้วการพัฒนาชนบทจะเป็นลักษณะการหยิบยิ้นได้⁴²

จากการศึกษาความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การปกครองท้องถิ่นนั้น สามารถแยกความสำคัญออกเป็นประเด็นต่าง คือ ปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนรู้จักการปกครองตนเอง การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมาย การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง เป็นต้น

⁴²ชูวงศ์ ฉายะบุตร, การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิณณศพรินติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด, 2539), หน้า 27 - 29.

2.3.4 รูปแบบเทศบาล

การปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล ผู้วิจัยมุ่งจะกล่าวถึงประเภทของเทศบาลความเป็นมาของเทศบาลโครงสร้างของเทศบาลและโครงสร้างผู้บริหารลักษณะของเทศบาลและอำนาจหน้าที่ของเทศบาล ดังนี้

1) ประเภทของเทศบาล

เทศบาลในประเทศไทยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นตามจำนวนประชากรและรายได้ของเทศบาลนั้น ๆ ในพระราชบัญญัติเทศบาล พุทธศักราช 2496 ได้กำหนดขนาดเทศบาลมีเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนครตาม มาตรา 9,10 และ11 ดังนี้

มาตรา 9 เทศบาลตำบล ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีการประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลตำบล ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้น ให้ระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วย

มาตรา 10 เทศบาลเมือง ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดหรือท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 10,000 คนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้และซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลเมือง พระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

มาตรา 11 เทศบาลนคร ได้แก่ ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้ และซึ่งมีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลนครพระราชกฤษฎีกานั้นให้ระบุชื่อ และเขตของเทศบาลไว้ด้วย

2) ความเป็นมาของเทศบาล

เทศบาลเป็นหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น มีฐานะเป็นนิติบุคคล องค์การบริหารประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งได้แก่ สมาชิกสภาเทศบาลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนจำนวน 12 คน อยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี โดยมีอำนาจควบคุมการบริหารงานของฝ่ายบริหาร และทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหารเทศบาลประกอบด้วย นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน รองนายกเทศมนตรี 3 คน มาจากการแต่งตั้งของนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี 2 คน มาจากการแต่งตั้งของนายกเทศมนตรี และเลขานุการนายกเทศมนตรี 1 คน มาจากการแต่งตั้งของนายกเทศมนตรี นายกเทศมนตรีอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี ส่วนตำแหน่งรองนายกเทศมนตรี ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีและเลขานุการนายกเทศมนตรี มีได้กำหนดระยะเวลาอยู่ในตำแหน่งและฝ่ายบริหารมีอำนาจหน้าที่บริหารราชการตามระเบียบ กฎหมาย และภารกิจอำนาจหน้าที่ของเทศบาลและนายกเทศมนตรี เป็นผู้บังคับบัญชาพนักงานเทศบาล ลูกจ้างประจำ โดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้ช่วยบังคับบัญชาตลอดจนลูกจ้างของเทศบาลด้วย

เทศบาล มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม

(ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2543 และฉบับที่ 12 พ.ศ. 2546) และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง และได้แบ่งการบริหารงานออกเป็นด้านๆ ดังนี้

- 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
- 2) ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต
- 3) การจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย
- 4) ด้านการวางแผน การส่งเสริม พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว
- 5) ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ธรรมชาติ (ทรัพยากรธรรมชาติ)
- 6) ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี
- 7) ด้านบริหารจัดการสนับสนุนปฏิบัติการกิจส่วนราชการและองค์กรส่วนท้องถิ่น

3) ภารกิจของเทศบาล

เทศบาลได้กำหนดภารกิจของเทศบาล มี 2 ประเภท คือ ภารกิจหลัก และภารกิจรอง ดังนี้

- ภารกิจหลัก

- 1) แก้ไขระบบระบายน้ำให้พอเพียง
- 2) พัฒนาปรับปรุงถนนและทางเท้า
- 3) พัฒนาสวนสาธารณะ
- 4) ให้มีระบบบำบัดน้ำเสีย
- 5) พัฒนาบริการด้านขยะมูลฝอย
- 6) พัฒนาด้านไฟฟ้าแสงสว่างสาธารณะ โทรศัพท์ ประปา
- 7) พัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติ
- 8) สร้างอาชีพและลดปัญหาการว่างงาน
- 9) สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน
- 10) สร้างสถานประกอบอาชีพและค้าขาย
- 11) พัฒนาการท่องเที่ยว
- 12) ป้องกันและรักษาส่งเสริมสุขภาพอนามัยของประชาชน
- 13) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมืองและบริหาร
- 14) รักษาความสงบ ความปลอดภัยแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน
- 15) พื้นฟูวัฒนธรรม และส่งเสริมประเพณี

- ภารกิจรอง

- 1) แก้ปัญหาจราจร
- 2) แก้ปัญหามลพิษ
- 3) ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ

- 4) พัฒนาประสิทธิภาพของประชากร
- 5) พัฒนาป้องกันบรรเทาสาธารณภัย
- 6) พัฒนาเครื่องมือเครื่องใช้และสถานที่
- 7) ส่งเสริมการบริหารเทศพาณิชย์
- 8) พัฒนาระบบการเก็บเอกสารด้านทะเบียนราษฎร
- 9) ส่งเสริมสวัสดิการและนันทนาการ

เทศบาล เทศบาลตำบลโพหนองเป็นเทศบาลที่คณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.เดิม) กำหนดให้เป็นเทศบาลชั้น 3 โดยกำหนดโครงสร้างของส่วนราชการออกเป็น 6 ส่วน ได้แก่

- 1) สำนักปลัดเทศบาล
- 2) กองคลัง
- 3) กองช่าง
- 4) กองการศึกษา
- 5) กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
- 6) หน่วยตรวจสอบภายใน

นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลโพหนองช่วง พ.ศ. 2555 ได้กำหนดภารกิจที่สำคัญ คือ ด้านการเมืองท้องถิ่น ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต ด้านเศรษฐกิจ ด้านสภาพแวดล้อมและการท่องเที่ยว ดังนี้

1) ด้านการเมืองท้องถิ่น

จะพัฒนาเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

(1) ส่งเสริมและสนับสนุนการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ให้ประชาชนมีความรู้ ความเข้าใจ และศรัทธายึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

(2) ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา สร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน ให้มีความรวดเร็วต่อการแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของประชาชน

(3) ส่งเสริมให้สมาชิกสภาเทศบาลร่วมกับชุมชนประชุม เพื่อระดมสมองค้นปัญหา และกำหนดแผนชุมชน

2) ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต

จะพัฒนาศักยภาพของประชาชนในเขตเทศบาลอย่างเต็มที่ ทั้งในด้านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกลุ่มมวลชน ด้านการสาธารณสุข การพัฒนาคุณภาพชีวิต การสงเคราะห์ผู้ยากไร้ ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ป่วยเอดส์ ดังนี้

- (1) ส่งเสริมกิจกรรมของเด็ก เยาวชน กลุ่มสตรี กลุ่มแม่บ้านแบบมีส่วนร่วมทุกรูปแบบ
- (2) จัดสวัสดิการด้านสังคม เพื่อพัฒนาความเป็นอยู่โดยให้การสงเคราะห์ ดูแล ผู้สูงอายุ 60 ปี ขึ้นไป คนพิการ และผู้ป่วยโรคเอดส์ ที่ไม่มีรายได้ และขาดอุปการะให้ได้รับเบี้ยยังชีพ ตลอดชีวิต พร้อมส่งเสริมให้ความรู้ สามารถพึ่งตนเองและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
- (3) ป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดทุกชนิด โดยส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็ง เอาชนะยาเสพติดอย่างยั่งยืน
- (4) จัดตั้งศูนย์รับเรื่องราวร้องทุกข์ คลินิกยุติธรรมชุมชนภายในเขตเทศบาล เพื่อรับเรื่องราว และไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของชุมชนตามหลักกฎหมายให้ลดความรุนแรงและให้เกิดความสามัคคีของประชาชนในชุมชนภายในเขตเทศบาล
- (5) ติดตั้งกล้องวงจรปิดสาธารณะ เพื่อก่อให้เกิดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนภายในเขตเทศบาล

ซึ่งหน่วยงานในเทศบาลทั้งหมดนี้จะดำเนินการปฏิบัติงานให้ภารกิจหลักและภารกิจรอง ของเทศบาลให้บรรลุเป้าหมาย โครงสร้างเทศบาล ตามแผนภูมิโครงสร้างต่อไปนี้

3) ด้านเศรษฐกิจ

จะพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้เกิดการขยายตัวในระดับชุมชน ส่งเสริมอาชีพ รวมทั้งจัดหาและพัฒนาสถานที่ค้าขายให้ได้มาตรฐานและเพียงพอ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชนให้เข้มแข็ง โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจให้พี่น้องประชาชนได้พึ่งพาตนเองได้อย่างแท้จริง ดังนี้

- (1) พัฒนาลาดสดเทศบาล เป็นตลาดสดนำซื้อระดับดีเด่น ผู้ประกอบการค้าขายมีส่วนร่วมในรูปชมรมตลาดสด
- (2) ส่งเสริมพัฒนาอาชีพของกลุ่มแม่บ้าน เยาวชน และประชาชน เพื่อให้มีรายได้ ช่วยลดปัญหาความยากจน และพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้ดีขึ้นทันความเจริญของบ้านเมือง ประชาชนมีงานทำตามแนวทาง “เศรษฐกิจพอเพียง” โดยสามารถพึ่งตนเองได้และดำรงอยู่อย่างมั่นคง
- (3) ส่งเสริมและสนับสนุนผลิตภัณฑ์ 23 ชุมชน 23 ผลิตภัณฑ์ อย่างแพร่หลาย ทั้งชาวไทยและต่างประเทศ
- (4) ส่งเสริมร้านค้าท้องถิ่นเข้มแข็ง

4) ด้านสภาพสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว

จะจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นปัจจัยเกื้อหนุนในการดำรงชีวิตรักษาความสมดุลของระบบนิเวศวิทยา เพื่อยกระดับพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ดังนี้

(1) ส่งเสริมปรับปรุงให้ทุกชุมชนร่วมแรงร่วมใจในการส่งเสริมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามแนวความคิด “เมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่”

(2) ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ สวนสาธารณะพญาแถน สวนสาธารณะริมน้ำชีบึงใหญ่ และทัศนียภาพลำทวน ให้เป็นแหล่งน้ำที่สะอาด รมรื่น สวยงาม ตลอดจนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ

(3) ส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกชุมชนร่วมแรงร่วมใจกัน ปลูกต้นไม้และรักษาความสะอาด เพื่อสร้างเสริมและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้ “ชุมชนน่าอยู่ หน้าบ้านน่ามอง” อันนำไปสู่การมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม

สรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างเท่าเทียมพร้อมเป็นส่งเสริมให้คนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพต่อการพัฒนา ด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

2.4 สภาพพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย

สภาพพื้นที่ของเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยมุ่งที่จะกล่าวถึงประวัติความเป็นมา และสภาพทั่วไปของเทศบาลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด จะกล่าวถึงตามลำดับ ดังนี้

2.4.1 ประวัติความเป็นมา

เมื่อ พ.ศ. 2486 เป็นสุขาภิบาลแขวง พ.ศ. 2542 ยกฐานะเป็นเทศบาลตำบลแขวง ตาม พรบ.เปลี่ยนแปลงฐานะสุขาภิบาลเป็นเทศบาล ปี พ.ศ. 2552 ได้เปลี่ยนชื่อเป็นเทศบาลตำบลโพหนอง

2.4.2 อาณาเขตที่ตั้ง

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอกุฉินารายณ์

ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอเมยวดีและอำเภอหนองพอก

ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอเสลภูมิ

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอโพธิ์ชัย

2.4.3 ประชากร

เทศบาลโพหนองแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 14 หมู่บ้าน พื้นที่ทั้ง 20 ตารางกิโลเมตร พื้นที่ครอบคลุมบางส่วนของ 2 ตำบล คือ ตำบลแขวง จำนวน 8 หมู่บ้าน และตำบลสระนกแก้ว มีจำนวน 6

หมู่บ้าน จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ดทั้งสิ้น จำนวน 11,790 คน และจำนวนประชาชนในเขตพื้นที่ซึ่งเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จำนวน 8,362 คน⁴³

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากร ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง จำแนกแต่ละหมู่บ้าน และเพศ

หมู่	บ้าน	ประชากร (Ni)		
		ชาย	หญิง	รวม
1	บ้านเวงคุ้มเหนือ	320	334	654
2	บ้านเวงคุ้มใต้	340	313	653
3	บ้านโนนสวรรค์	493	512	1,005
4	บ้านเตือ	142	144	286
5	บ้านโพเงิน	364	366	730
6	บ้านคำแซ้	494	528	1,022
7	บ้านคำวาง	342	362	670
11	บ้านเกษตร	346	343	689
1	บ้านหนองนกเปิด	113	120	233
2	บ้านหนองนกเปิด	209	227	436
8	บ้านขม้น	169	175	344
10	บ้านโคกพัฒนา	350	357	713
12	บ้านเมืองใหม่พุลทอง	238	252	490
16	บ้านหนองนกเปิดพัฒนา	214	195	409
	รวม	4,134	4,228	8,362

2.4.4 สภาพทางสังคม

ประชาชนใช้ภาษาถิ่นเป็นภาษาอีสาน นับถือศาสนาพุทธทั้งหมด ซึ่งมีวัดเป็นศูนย์กลางในการประกอบพิธีทางศาสนาและมีการศรัทธาในการทำบุญ เป็นประเพณีสืบทอดกันมา เช่น การทำบุญในวันสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ การทำบุญตามประเพณีฮีตสิบสอง คองสิบสี่ เช่น ประเพณีวันปีใหม่ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีบุญเบิกบ้าน ประเพณีเข้าพรรษา /ออกพรรษา เป็นต้น

⁴³สำนักทะเบียนท้องถิ่น, “ทะเบียนราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งอำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด”, ร้อยเอ็ด : สำนักทะเบียนท้องถิ่น, 2555, (อัดสำเนา).

ลักษณะครอบครัว ส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวเดี่ยว เช่นเดียวกับครอบครัวทางภาคอีสานโดยทั่วไป คนในครัวเรือนประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก สมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กัน เมื่อมีการแต่งงานจะแยกครอบครัวออกไปอยู่บริเวณใกล้ ๆ กับ บ้านพ่อ แม่ หรือญาติๆ มีการช่วยเหลือกันในหมู่บ้าน และเพื่อนบ้านในหมู่บ้าน เช่นการทำงานบุญ การแต่งงาน งานบวชนาค งานศพ จะช่วยเหลืองานโดยไม่คิดค่าแรงงานจนงานแล้วเสร็จ สำหรับการลงแขกเกี่ยวข้าว เริ่มหายไปจากหมู่บ้าน จะมีการจ้างแรงงานขึ้นแทนประชาชนใช้ภาษาถิ่นเป็นภาษาอีสาน นับถือศาสนาพุทธ การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา

2.4.5 ภารกิจ อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล

การพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลโพหนองนั้น เป็นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการร่วมคิดร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมสร้างร่วมจัดทำส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ในเขตพื้นที่ของเทศบาลตำบลโพหนองให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นในทุกด้าน การพัฒนาเทศบาลตำบลโพหนองจะสมบูรณ์ได้ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือของชุมชนในพื้นที่เกิดความตระหนักร่วมกันแก้ไขปัญหาและความเข้าใจในแนวทางแก้ไขปัญหากันอย่างจริงจัง เทศบาลตำบลโพหนองยังได้เน้นให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาในทุกกลุ่มทุกวัยของประชากร นอกจากนั้นยังได้เน้นการส่งเสริมและสนับสนุนให้การศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน และพัฒนาเยาวชนให้พร้อมที่จะเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ โดยยึดกรอบแนวทางในการจัดระเบียบการศึกษา ส่วนด้านพัฒนาอาชีพนั้นจะเน้นพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองในท้องถิ่น และยังให้จัดตั้งเศรษฐกิจแบบพอเพียงโดยส่วนรวม

การวิเคราะห์ภารกิจ อำนาจหน้าที่ของเทศบาลตำบล ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 และรวบรวมกฎหมายอื่นของเทศบาล ใช้เทคนิค SWOT เข้ามาช่วย ทั้งนี้เพื่อให้ทราบว่าเทศบาลตำบลมีอำนาจหน้าที่ที่จะเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาในเขตพื้นที่ให้ตรงกับความต้องการของประชาชนได้อย่างไร โดยวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ภัยคุกคาม ในการดำเนินการตามภารกิจตามหลัก SWOT เทศบาลตำบลโพหนองกำหนดวิธีการดำเนินการตามภารกิจสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล นโยบายของรัฐบาล และนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น ทั้งนี้สามารถวิเคราะห์ภารกิจให้ตรงกับสภาพปัญหา โดยสามารถกำหนดแบ่งภารกิจได้ เป็น 7 ด้าน ซึ่งภารกิจดังกล่าวถูกกำหนดอยู่ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ดังนี้

1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน มีภารกิจที่เกี่ยวข้องดังนี้

- (1) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก (มาตรา 67 (1))
- (2) ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร (มาตรา 68(1))

- (3) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น (มาตรา 68(2))
 - (4) ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ (มาตรา 68(3))
 - (5) การสาธารณสุขโรคและการก่อสร้างอื่นๆ (มาตรา 16(4))
 - (6) การสาธารณสุขการ (มาตรา 16(5))
- 2) ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้
- (1) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ (มาตรา 67(6))
 - (2) ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ (มาตรา 67(3))
 - (3) ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬาการพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ (มาตรา 68(4))
 - (4) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส (มาตรา 16(10))
 - (5) การปรับปรุงแหล่งชุมชนแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย (มาตรา 16(2))
 - (6) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน (มาตรา 16(5))
 - (7) การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัวและการรักษาพยาบาล (มาตรา 16(19))
- 3) ด้านการจัดระเบียบชุมชนสังคมและรักษาความสงบเรียบร้อยมีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้
- (1) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (มาตรา 67(4))
 - (2) การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน (มาตรา 68(8))
 - (3) การผังเมือง (มาตรา 68(13))
 - (4) จัดให้มีที่จอดรถ (มาตรา 16(3))
 - (5) การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (มาตรา 16(17))
 - (6) การควบคุมอาคาร (มาตรา 16(28))
- 4) ด้านการวางแผน ส่งเสริม ลงทุนพาณิชย์กรรมและการท่องเที่ยว มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้
- (1) ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว (มาตรา 68(6))
 - (2) ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกร และกิจการสหกรณ์ (มาตรา 68(5))
 - (3) บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร (มาตรา 68(7))
 - (4) ให้มีตลาด (มาตรา 68(10))
 - (5) การท่องเที่ยว (มาตรา 68(12))

- (6) กิจกรรมเกี่ยวกับการพาณิชย์ (มาตรา 68(11))
- (7) การส่งเสริม การฝึกและประกอบอาชีพ (มาตรา 16(6))
- (8) การพาณิชย์กรรมและการส่งเสริมการลงทุน (มาตรา 16(7))

5) ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภารกิจที่เกี่ยวข้องดังนี้

- (1) คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (มาตรา 67(7))
- (2) รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (มาตรา 67(2))
- (3) การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ (มาตรา 17 (12))

6) ด้านการศาสนา ศิลปะวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- (1) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น (มาตรา 67(8))
- (2) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (มาตรา 67(5))
- (3) การจัดการศึกษา (มาตรา 16(9))
- (4) การส่งเสริมการศึกษา จารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น (มาตรา 17(18))

7) ด้านการบริหารจัดการและการสนับสนุนการปฏิบัติการของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- (1) สนับสนุนสภาพตำบลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น (มาตรา 45(3))
- (2) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็น และสมควร (มาตรา 67(9))
- (3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎร ในการมีมาตรการป้องกัน (มาตรา 16(16))
- (4) การประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (มาตรา 17(3))
- (5) การสร้างและบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำที่เชื่อมต่อระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น (มาตรา 17(16))

ภารกิจทั้ง 7 ด้านตามที่กฎหมายกำหนดให้อำนาจเทศบาลตำบลสามารถจะแก้ไขปัญหาของเทศบาลตำบลโพหนองได้เป็นอย่างดี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยคำนึงถึงความต้องการของ

ประชาชนในเขตพื้นที่ประกอบด้วย การดำเนินการของเทศบาลตำบล จะต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอ แผนพัฒนาตำบล นโยบายของรัฐบาล และนโยบายของ ผู้บริหารของเทศบาลตำบลเป็นสำคัญ

2.4.6 ภารกิจหลักและภารกิจรองที่เทศบาลตำบลจะดำเนินการ

ภารกิจหลัก

- 1) ด้านการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน
- 2) ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต
- 3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย
- 4) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 5) ด้านการพัฒนาการเมืองและการบริหาร
- 6) ด้านการส่งเสริมการศึกษา
- 7) ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ภารกิจรอง

- 1) การฟื้นฟูวัฒนธรรมและส่งเสริมประเพณี
- 2) การสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพกลุ่มอาชีพ
- 3) การส่งเสริมการเกษตรและการประกอบอาชีพทางการเกษตร
- 4) ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน

สรุปได้ว่า เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด มีภารกิจ อำนาจหน้าที่ ตามพระราชบัญญัติเทศบาล มีการพัฒนา ร่วมวางแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดูแลพื้นที่ ส่งเสริมให้พื้นที่ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการพัฒนา

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณฯ ยังเจริญ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการมูลฝอยและน้ำเสีย : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม” พบว่า “สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ มีบทบาทในการจัดการขยะมูลฝอยและน้ำเสียในระดับต่ำ และเมื่อพิจารณาบทบาทในการจัดการมูลฝอยและน้ำเสียในแต่ละด้านแล้ว พบว่าสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีบทบาทในระดับปานกลาง สำหรับบทบาทในการสำรวจแหล่งกำเนิดมูลฝอยและน้ำเสีย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่มีบทบาทมากที่สุด เนื่องจากเป็นบทบาทที่สามารถปฏิบัติได้ง่าย โดยไม่ต้องอาศัยความรู้ด้านกฎหมาย ส่วนบทบาทที่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ไม่ได้ถือปฏิบัติคือ การร่างข้อบังคับตำบลด้านการจัดการมูลฝอยและน้ำเสีย การจัดทำแผนพัฒนาตำบลด้านการจัดการมูลฝอยและน้ำเสีย สาเหตุที่สมาชิกสภา

องค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่ไม่มีบทบาทในการร่างข้อบังคับตำบลด้านการจัดการมูลฝอยและน้ำเสีย เนื่องจากสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ขาดความรู้และเทคนิคในการร่างข้อบังคับตำบล สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่จะเน้นให้ความสำคัญกับการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน อันได้แก่ สร้างถนน และสาธารณูปโภคอื่น ๆ”⁴⁴

วิโรจน์ ตันติธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า “การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการค้นหาปัญหา ด้านการร่วมวางแผน ด้านการร่วมปฏิบัติงาน และด้านการร่วมประเมินผล ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน”⁴⁵

วงศา เลหาศิริวงศ์ ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลในงานสาธารณสุขท้องถิ่น กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการวิจัยพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีบทบาทในงานสาธารณสุขท้องถิ่น โดยรวม อยู่ในระดับมาก จากบทบาทนั้น พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบล มีบทบาททางด้านสาธารณสุข คล้ายคลึงกันโดยส่วนมากจะมีบทบาททางด้าน การควบคุมและป้องกันโรคที่สำคัญได้แก่โรคไข้เลือดออก โรคฉี่หนู การจัดการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อมเช่น การกำจัดขยะ น้ำเสีย และการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงาน แก้ไขปัญหาด้านสาธารณสุขเร่งด่วนเช่น ปัญหาสุขภาพเมื่อมีน้ำท่วม และปัญหาระยะยาว ปัญหาในการดำเนินการด้านสาธารณสุขคล้ายกันคือ 1) ผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลยังมีความเข้าใจงานทางด้านสาธารณสุขไม่ลึกซึ้ง ทำให้บทบาททางด้านสาธารณสุขไม่ชัดเจน รวมทั้งยังไม่มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขได้รับการบรรจุเข้าทำงานในองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งในองค์การบริหารส่วนตำบลระดับหนึ่งและระดับสองที่ไม่มีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทำงาน 2) สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเข้าใจว่างานด้านสาธารณสุขเป็นบทบาทขององค์กรอื่น เช่น สถานีอนามัย อาสาสมัครสาธารณสุขหรือบทบาทของผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ใช่บทบาทร่วมกัน 3)งบประมาณ

⁴⁴วรรณา ยังเจริญ, “บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการมูลฝอยและน้ำเสีย : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม”, ภาคนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล), 2542, 327 หน้า.

⁴⁵วิโรจน์ ตันติธรรม, การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี, สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2543, 101 หน้า.

ด้านสาธารณสุขไม่เพียงพอทำให้การดำเนินการได้น้อย 4) ยังไม่มีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นระบบ 5) ประชาชนขาดความรู้ในด้านสาธารณสุขและมีส่วนร่วมต่อการดำเนินงานการแสดงความคิดเห็น การเสนอปัญหาและความต้องการน้อย 6) ขาดการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการดำเนินงาน

แนวทางในการดำเนินงานของ องค์การบริหารส่วนตำบลทั้ง 5 ระดับ จากกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ได้ข้อเสนอแนะแนวทางที่คล้ายคลึงกันได้แก่ ให้องค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินงานด้านสาธารณสุขเอง โดยการนำงบประมาณฉุกเฉินมาแก้ไขปัญหาในกรณีที่เกิดปัญหาเร่งด่วนเช่น กรณีเกิดน้ำท่วม หรือของบประมาณเพิ่มเติมในงานสาธารณสุขของ องค์การบริหารส่วนตำบลโดยการมีส่วนร่วมทั้งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนที่ชัดเจน และสามารถประยุกต์ศาสตร์การดำเนินงานได้สอดคล้องกับทิศทางของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้⁴⁶

ปรีชา สิริจิตราภรณ์ และคณะ ศึกษา “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลสุขภาพ” ผลการวิจัยพบว่า “ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะการกระตุ้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนของกระบวนการตั้งแต่การระดมความคิด การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนแก้ไขปัญหา ตลอดจนการบริหารจัดการชุมชน จึงจะทำให้เกิดความร่วมมือของชุมชนในการแก้ปัญหา ซึ่งก่อให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืนในการแก้ปัญหาชุมชน”⁴⁷

พนารัตน์ พ่วงบุญปลูก ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี” พบว่า “กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลแสนสุขในระดับปานกลาง แต่มีบางส่วนที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลแสนสุขในบางประเด็น เช่น การที่เทศบาล ฯ กำหนดมาตรการลงโทษผู้ที่ทิ้งขยะในที่สาธารณะ เพราะกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าไม่ได้เป็นการช่วยลดมลพิษทางขยะมูลฝอย เทศบาล ฯ จึงควรทำความเข้าใจกับประชาชนว่าการแก้ปัญหามลพิษทางขยะมูลฝอย จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งเทศบาล ฯ และประชาชน ดังนั้นเทศบาล ฯ จึงควรดำเนินการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึง แนวทาง มาตรการต่าง ๆ ในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ฯ เพื่อประชาชนจะได้เข้าใจถึงความจำเป็น และความสำคัญของมาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ และนอกจากการประชาสัมพันธ์แล้ว เทศบาล ฯ ควรเปิด

⁴⁶วงศา เลหาศิริวงศ์ และคณะ, “บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลในงานสาธารณสุข ท้องถิ่น : ศึกษากรณี ศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2544, 134 หน้า.

⁴⁷ปรีชา สิริจิตราภรณ์ และคณะ, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลสุขภาพ”, (กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546), 122 หน้า.

โอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะต่อการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล ฯ เพื่อเทศบาล ฯ จะได้ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงการจัดการขยะมูลฝอยให้มีประสิทธิภาพ และตรงกับความต้องการของประชาชนยิ่งขึ้น”⁴⁸

เกรียงศักดิ์ เพาะโกษณ์ ได้วิจัยเรื่อง “การประเมินผลการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรค และภัยสุขภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่” ผลการวิจัยพบว่า “ด้านการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง แต่ในด้านการประเมินผลอยู่ในระดับต่ำ สำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ด้านผู้รับผิดชอบงานป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพตามกรอบอัตรากำลัง ด้านจำนวนผู้รับผิดชอบงานป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพตามปฏิบัติจริง มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพ ยกเว้นด้านระดับการศึกษา ที่ไม่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพ ด้านความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ต่อผลการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพ ประกอบด้วย ด้านงบประมาณ ด้านการจัดตั้งหน่วยงานและบุคลากร และด้านแผนงานและกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการด้านการป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพต่อผลการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพ โดยภาพรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง ถึงระดับมากสำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการด้านการป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพต่อการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ระดับการศึกษา ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในชุมชน ระยะเวลาในการปฏิบัติงานเป็นคณะกรรมการด้านการป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพ มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพ ยกเว้น ด้านอาชีพที่ไม่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่”⁴⁹

⁴⁸พนารัตน์ พ่วงบุญปลูก, “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏชลบุรี), 2548, 148 หน้า.

⁴⁹เกรียงศักดิ์ เพาะโกษณ์, “การประเมินผลการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2549, 114 หน้า.

ประจักษ์ บัวผัน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง มีระดับการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาและสาเหตุของปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน อยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย ในเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ไม่แตกต่างกัน”⁵⁰

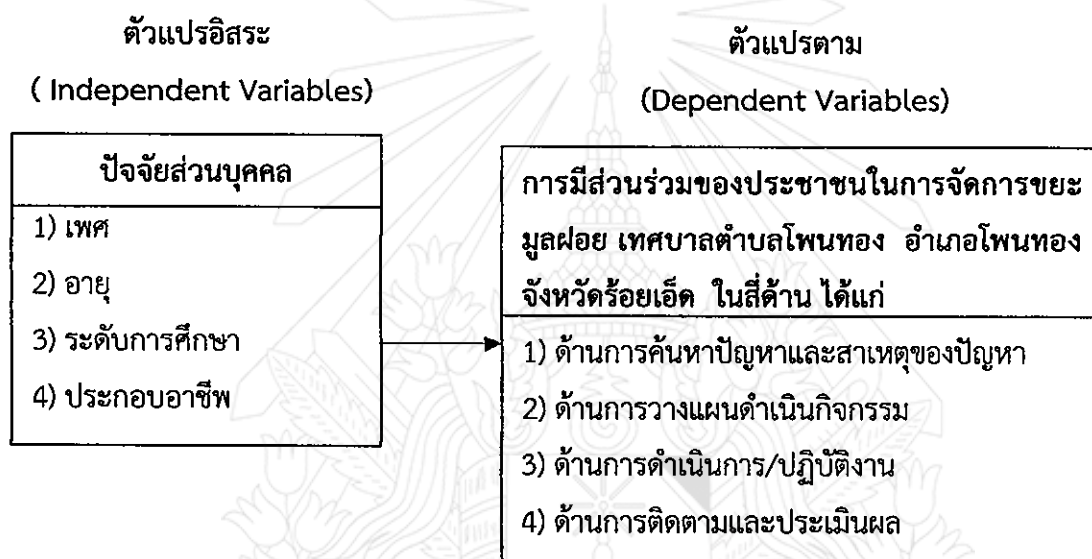
จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม ซึ่งจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการการคัดแยกขยะมูลฝอยเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ ทั้งด้านตัวแปรต้น เพศ อายุ ระดับการศึกษา และกลุ่มอาชีพต่างมีความร่วมส่วนในการเก็บขยะมูลฝอยอยู่ในระดับแตกต่างกันตามทัศนะของกลุ่มนั้น ซึ่งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะได้นำไปเสนอในการอภิปรายในบทที่ 5ต่อไป

⁵⁰ประจักษ์ บัวผัน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์, วิทยานิพนธ์สาธาณสุขศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น), 2554, 113 หน้า.

2.6 สรุปรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารต่างๆ จึงมีความสนใจที่จะนำแนวความคิดของ ปรีชา สิริจิตราภรณ์ และคณะ ซึ่งได้จำแนกขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การวางแผนดำเนินกิจกรรม การดำเนินการ/ปฏิบัติงาน การติดตามและประเมินผล⁵¹ มาบูรณาการประยุกต์สรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบที่ 2.1

ภาพประกอบที่ 2.1 แสดงสรุปรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

⁵¹ปรีชา สิริจิตราภรณ์ และคณะ “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลสุขภาพ”. อ่างแล้ว, หน้า 15-16.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้การวิจัย
- 3.4 การสร้างและทดสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย
- 3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เลือกมีดังนี้

1. ประชากร (Population)

ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่ของเทศบาลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเทียบสถิติจากบัญชีรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8,362 คน¹

2. กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่ของเทศบาลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเทียบสถิติจากบัญชีรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8,362 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)² ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 382 คน

¹สำนักทะเบียนท้องถิ่น, “ทะเบียนราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด”, ร้อยเอ็ด : สำนักนักทะเบียนท้องถิ่น, 2555, (อัดสำเนา).

²อุทพงษ์ กัยวรรณ, พื้นฐานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สุริยาสาสน์), 2548, หน้า 23.

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างโดยใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling)³ เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยคำนึงถึงความน่าจะเป็นของประชากรที่ได้รับเลือก ซึ่งจะเป็นไปในแบบการสุ่มไม่เฉพาะเจาะจง ในกรณีนี้ตัวอย่างทุกกลุ่มในประชากรจะมีโอกาสถูกเลือกเท่ากัน ทำให้สามารถคาดคะเนความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีวิธีการสุ่มอย่างตามลำดับ ดังนี้

1) กำหนดกลุ่มประชากร (Population Size) โดยตรวจสอบจากบัญชีรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8,362 คน

2) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane)⁴ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 382 คน ตามสูตร ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{สูตร} \quad n &= \frac{N}{1 + N(e)^2} \\ n &= \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} \\ N &= \text{ขนาดของกลุ่มประชากร} \\ e &= \text{ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้} \\ \text{แทนค่า } n &= \frac{8,362}{1 + 8,362(0.05)^2} \\ n &= 381.74 \end{aligned}$$

จากการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 381.74 คน เพื่อให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมมากขึ้นจึงปรับให้เป็น จำนวน 382 คน

3) กำหนดสัดส่วน และขนาด ตามลักษณะของกลุ่มที่ต้องการศึกษา ตามบัญชีรายชื่อที่กำหนดไว้ เพื่อคำนวณหาอัตราสัดส่วน (Proportional to Size) โดยแบ่งสัดส่วนของประชากร และกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามหมู่บ้าน และเพศ ใช้เป็นตัวแปรอิสระควบคุม (Control Variable) ตามสูตร ดังนี้

$$\begin{aligned} n_1 &= \frac{N_i}{N} \times n \\ n_1 &= \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามหมู่บ้าน และเพศ} \\ N_i &= \text{จำนวนประชากรแยกตามหมู่บ้าน และเพศ} \\ n &= \text{จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวมตามหมู่บ้าน และเพศ} \end{aligned}$$

³ประกายรัตน์ สุวรรณ, คู่มือการใช้โปรแกรม SPSS เวอร์ชัน 12 สำหรับ Windows, (กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น, 2548), หน้า 63.

⁴ยุทธพงษ์ กัยวรรณ, พื้นฐานการวิจัย, อ่างแก้ว, หน้า 23.

N = จำนวนประชากรทั้งหมดตามหมู่บ้าน และเพศ
 จากการคำนวณ จึงทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำแนกออกเป็นแต่ละหมู่บ้าน และ
 เพศ ดังรายละเอียดที่ปรากฏในตารางที่ 3.1 ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามหมู่บ้าน และเพศ

หมู่	บ้าน	ประชากร (Ni)			กลุ่มตัวอย่าง (n)		
		ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
1	บ้านแวงคุ่มเหนือ	320	334	654	15	15	30
2	บ้านแวงคุ่มใต้	340	313	653	16	14	30
3	บ้านโนนสวรรค์	493	512	1,005	23	23	46
4	บ้านเตือ	142	144	286	6	7	13
5	บ้านโพนเงิน	364	366	730	17	17	34
6	บ้านคำแซ่	494	528	1,022	23	24	47
7	บ้านคำแวง	342	362	670	17	17	34
11	บ้านเกษตร	346	343	689	16	16	32
1	บ้านหนองนกเป็ด	113	120	233	5	5	10
2	บ้านหนองนกเป็ด	209	227	436	10	10	20
8	บ้านขมิ้น	169	175	344	9	8	17
10	บ้านโคกพัฒนา	350	357	713	16	16	32
12	บ้านเมืองใหม่พุลทอง	238	252	490	11	12	23
16	บ้านหนองนกเป็ดพัฒนา	214	195	409	10	9	19
รวม		4,134	4,228	8,362 (n ₁)	189	193	382 (N)

4) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)⁵ เป็นการสุ่มตัวอย่าง ที่
 ประชากรมีสิทธิ์ได้รับเลือกเท่า ๆ กัน โดยมีบัญชีรายชื่อของประชากร และทำการจับฉลาก จนได้กลุ่ม
 ตัวอย่างครบตามต้องการ ซึ่งมีลำดับขั้นตอนการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

⁵ศาสตราจารย์ ดร.อุทุมพร จามรมาน, การสุ่มตัวอย่างทางการศึกษา (Sampling In Education), พิมพ์ครั้งที่ 4, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พันธ์พิบูลย์พิมพ์ จำกัด, 2548), หน้า 67.

(1) จัดทำบัญชีรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8,362 คน โดยจำแนกตามหมู่บ้าน แบ่งเป็นเพศชายกลุ่ม กับเพศหญิง อีกกลุ่มหนึ่ง

(2) เขียนชื่อประชากร ตามบัญชีรายชื่อ ลงในแผ่นกระดาษโดยใช้ 1 ชื่อ ต่อ 1 แผ่น แล้วม้วนสลากนำลงกล่องแล้วเขย่าให้คละกั้น

(3) จับขึ้นมาทีละแผ่น โดยแต่ละครั้งที่หยิบมาได้ ต้องนำแผ่นสลากมาจดบันทึกไว้ว่าเป็นใคร

(4) ม้วนสลากแผ่นเดิมใส่ลงในกล่องเดิมแล้วจับสลากขึ้นมาใหม่เพื่อที่จะให้โอกาสถูกเลือกทุกคนเท่ากัน

(5) กรณีหยิบได้ชื่อเดิมก็ม้วนสลากนำไปใส่ลงในกล่องเดิมแล้วจับขึ้นมาใหม่อีกครั้ง ดำเนินการเช่นนี้เรื่อยไปจนได้กลุ่มตัวอย่างครบ 382 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 382 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามลักษณะปลายปิด (Close-ended Questionnaire) และแบบเลือกตอบ (Check List) เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบเลือกระดับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) สอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1) การดำเนินการวิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำราวิชาการ แนวคิดทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งที่เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) และงานวิจัยเชิงสำรวจหรืองานวิจัยภาคสนาม (Survey Research or Field Research) หนังสืองานวิจัยที่

เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ และงานวิจัยอื่นๆ กำหนดประเด็นตามวัตถุประสงค์รอบแนวคิด และนิยามศัพท์ เฉพาะ เพื่อนำไปใช้ในการสร้างเป็น ข้อคำถามในแบบสอบถาม

2) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษา จากเอกสารงานวิจัย แนวคิดและ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้คำถาม 2 ประเภท คือแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด

3) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วเสนออาจารย์ที่ศึกษานิพนธ์ตรวจสอบความ ถูกต้องตามทฤษฎีความเป็นปรนัย ส่วนวนการใช้ภาษา และคำชี้แจง

4) เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อปรับปรุงแก้ไขความเที่ยงตรงทั้งโครงสร้างเนื้อหา (Content and Construct Validity) และสำนวนภาษา (Wording) และพิจารณาความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item - objective Congruence Index/IOC) จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1) ดร.ประพิศ โบราณมูล วุฒิการศึกษา บธ.บ, กศ.ม.(สังคมศึกษา), ปร.ด. (วัฒนธรรมศาสตร์) ตำแหน่ง ผู้ช่วยเลขานุการศูนย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านสถิติ และพิจารณาความสอดคล้อง

2) ว่าที่ร้อยโทบุญเกิด เมืองวาง วุฒิการศึกษา ศศ.ม. (รัฐศาสตร์การปกครอง) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตำแหน่ง รองปลัดเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัด ร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ด้านโครงสร้างเนื้อหา และพิจารณาความสอดคล้อง

3) นางสาวปฎิภรณ์ โคกลือชา วุฒิการศึกษา ศน.ม. (รัฐศาสตร์การปกครอง) มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตำแหน่ง รองปลัดเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านภาษาและพิจารณาความสอดคล้อง

5) นำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมกับข้อคำถาม ประเมินความถูกต้องโดย ใช้สูตรการคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence Index) หรือ IOC ตามสูตรดังนี้⁶

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

$\sum X$ แทนผลรวมของคะแนนความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ

N แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยที่ คะแนน + 1 แนใจว่าสอดคล้อง

⁶ธีระศักดิ์ อุ่่นอารมณเลิศ, เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา, (นครปฐม : ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549), หน้า 65.

คะแนน 0 ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง

คะแนน -1 แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

จากข้อคำถามทั้งหมดจำนวน 20 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งมีค่า IOC เท่ากับ 0.67 จำนวน 4 ข้อ และค่า IOC เท่ากับ 1.00 จำนวน 16 ข้อ

6) นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับประชากรไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try-Out) แต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดร้อยเอ็ด เอ็ดจำนวน 30 คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปการทดสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ดำเนินการเป็นลำดับ ดังนี้

(1) หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Power of Discrimination) โดยวิธีหาค่า t-test โดยใช้เกณฑ์ค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไป เป็นเกณฑ์การตัดสินใจว่าข้อนั้นมีอำนาจจำแนกใช้ได้สมควรนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้พิจารณาข้อที่มีคุณภาพผ่านเกณฑ์ทั้งหมดทุกข้อ

(2) นำข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์ หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)⁷ ดังนี้

$$\text{สูตร } r_{tt} = \frac{k}{K-1} \left(\frac{1-s^2_1}{s^2_x} \right)$$

เมื่อ k = จำนวนข้อสอบทั้งหมด

s^2_1 = ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

s^2_x = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ผลจากการทดสอบ ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.67

7) นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.5.1 ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย จากศูนย์การศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคามวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถึงนายกเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจนครบกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จำนวน 382 คน

⁷ กัลยา วาณิชบัญชา, สถิติสำหรับการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548), หน้า 35.

3.5.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 382 ชุด ไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงปริมาณเป็นหลัก เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 382 คน ด้วยวิธีการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งสังเกตคำตอบสภาพทั่วไปประกอบการพิจารณา และตรวจให้คะแนนแบบสอบถามแต่ละข้อ โดยกำหนด ค่าน้ำหนัก หรือคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert's Scale)⁸ ซึ่งกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

ระดับมากที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 5
ระดับมาก	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 4
ระดับปานกลาง	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 3
ระดับน้อย	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 2
ระดับน้อยที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 1

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

- 3.6.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ
- 3.6.2 นำแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ที่มีความสมบูรณ์ของการตอบแล้วลงรหัสตามแบบการลงรหัส(Coding Form)
- 3.6.3 นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ โดยแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน และด้านการติดตามและประเมินผล

⁸รองศาสตราจารย์ ดร.สรชัย พิศาลบุตร, เรียนรู้สถิติและการวิจัยด้วยกรณีศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด, 2548), หน้า 43.

โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานทั้งในภาพรวม รายด้าน และเป็นรายข้อ แล้วแปลตามเกณฑ์การวิเคราะห์ โดยใช้เกณฑ์ของรองศาสตราจารย์ ดร.สรชัย พิศาลบุตร⁹ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายความว่า	ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายความว่า	ระดับการมีส่วนร่วมมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายความว่า	ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายความว่า	ระดับการมีส่วนร่วมน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายความว่า	ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 วิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยวิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และค่าความแปรปรวน (One-way-ANOVA) หรือ F-test

ตอนที่ 4 เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questions) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency)

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.7.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือได้แก่

- 1) ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence หรือ (IOC)
- 2) ค่าอำนาจจำแนก โดยวิเคราะห์สหสัมพันธ์ รายข้อ (Item Total Correlation)
- 3) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม แบบแอลฟา (Alpha Coefficient)

3.7.2 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่

- 1) ความถี่ (Frequency)
- 2) ร้อยละ (Percentage)
- 3) ค่าเฉลี่ย (Mean)
- 4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.7.3 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) ทดสอบสมมติฐาน t-test (Independent)
- 2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) หรือ (F-test)

⁹เรื่องเดียวกัน, หน้า 43.

สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1) การหาค่าความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามแต่ละข้อ

$$\text{IOC} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ IOC = ดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหาหรือระหว่างข้อสอบกับวัตถุประสงค์

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

2) การหาค่าร้อยละ (Percentage)¹⁰

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

P = ค่าร้อยละ

X = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

3) การหาค่าเฉลี่ย (Mean)¹¹

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

\bar{X} = ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

¹⁰นิภา เมธาวีชัย, วิทยาการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2543), หน้า 128.

¹¹สังศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2547), หน้า 55.

4) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)¹²

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

S = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$\sum fx$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ

N = จำนวนประชากร

5) ทดสอบสมมติฐาน (t-test)¹³

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

เมื่อ t = ค่าที-เทสต์ (t-test)

\bar{X}_1, \bar{X}_2 = ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

S_1^2, S_2^2 = ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

n_1, n_2 = จำนวนคะแนนของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ

6) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หรือ (F-test)¹⁴

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

F = อัตราส่วนของความแปรปรวน

MS_b = ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w = ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

¹²ล้วน สายยศ และ อังคนา สายยศ, เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2540), หน้า 53.

¹³นิภา เมธาวีชัย, วิทยาการวิจัย, อ่างแล้ว, หน้า 238.

¹⁴เรื่องเดียวกัน, หน้า 110.

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำเสนอตามลำดับดังนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ลำดับขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้ ผู้วิจัยได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
t	แทน	ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มสองกลุ่ม (Independent)
F	แทน	ทดสอบความแตกต่างที่มีจำนวนตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป
Df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ (Degree of freedom)
SS	แทน	ผลบวกของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum of square)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยผลบวกของคะแนนยกกำลังสอง (Mean of square)
Sig	แทน	ค่านัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
*	แทน	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

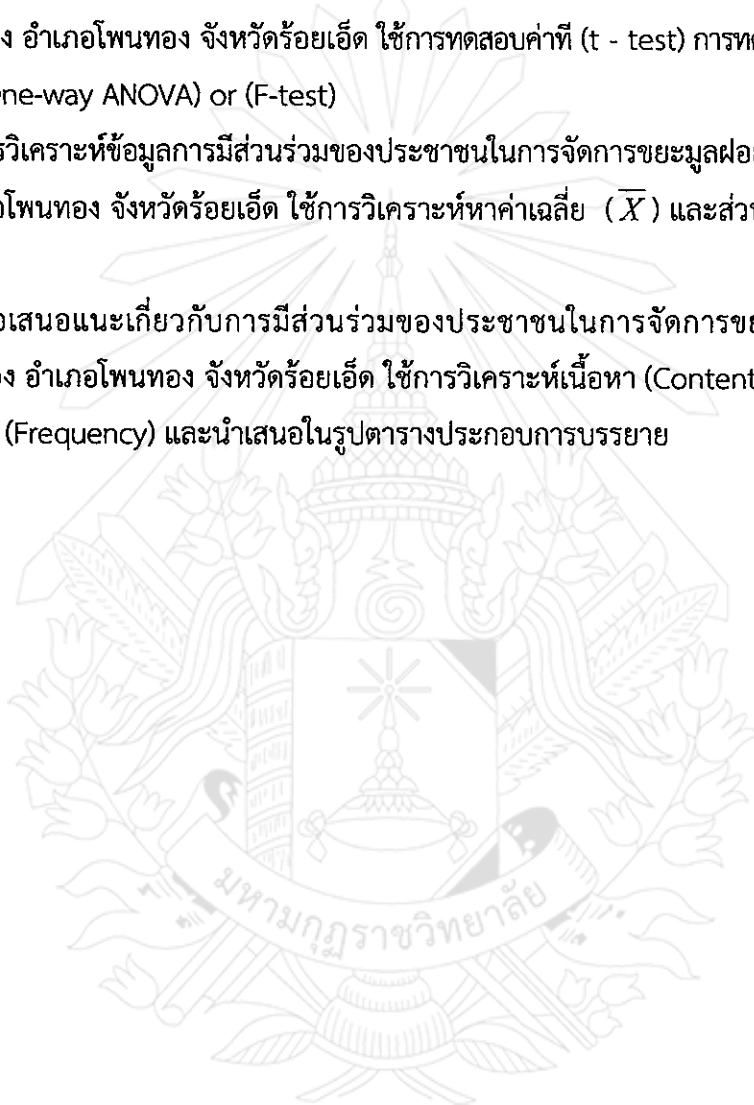
4.2 ขั้นตอนการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ใช้การวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การทดสอบค่าที (t - test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) or (F-test)

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วเรียงลำดับความถี่ (Frequency) และนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏตามตารางที่ 4.1 - 4.4

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	189	49.48
หญิง	193	50.52
รวม	382	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 49.48 และเพศชาย จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 50.52

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
18 - 30 ปี	86	22.51
31 - 40 ปี	92	24.08
41 - 50 ปี	106	27.74
51 ปีขึ้นไป	98	25.65
รวม	382	100.00

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 41 - 50 ปีขึ้นไป จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 27.74 รองลงมา คือ อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 25.65 อายุ 31 - 40 ปี จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 24.08 และอายุ 18 - 30 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 22.51

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษา	176	46.07
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	132	34.55
อนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป	74	19.37
รวม	382	100.00

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 46.07 รองลงมา คือ มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 34.55 และระดับการศึกษานุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 19.37

ตารางที่ 4.4 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามประกอบอาชีพ

ประกอบอาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
เกษตรกร	160	41.88
รับจ้าง/ลูกจ้าง	89	23.30
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	84	21.99
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ	49	12.83
รวม	382	100.00

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 41.88 รองลงมา อาชีพรับจ้าง/ลูกจ้าง จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 อาชีพค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.99 และอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐ จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 12.89

ตอนที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคัด
แยกขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัด
ร้อยเอ็ด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏตามตารางที่ 4.5 – 4.9

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง
จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน

ด้าน	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง ใน 4 ด้าน	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
1	ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	3.40	0.36	ปานกลาง
2	ด้านการวางแผนดำเนินงานกิจกรรม	3.44	0.50	ปานกลาง
3	ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน	3.49	0.43	ปานกลาง
4	ด้านการติดตามและประเมินผล	3.46	0.46	ปานกลาง
รวม		3.45	0.44	ปานกลาง

(n = 382)

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาล
ตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นราย
ด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินการ/
ปฏิบัติงาน ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านการวางแผนดำเนินงาน และด้านการค้นหา
ปัญหาและสาเหตุของปัญหา

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอพูนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา โดยรวมและรายข้อ

ข้อที่	ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
1.	สำรวจขยะมูลฝอยบริเวณรอบๆบ้านทุกสัปดาห์	3.49	0.59	ปานกลาง
2.	สำรวจพฤติกรรมของบุคคลในการทิ้งขยะมูลฝอย	3.45	0.54	ปานกลาง
3.	สำรวจแหล่งขยะมูลฝอยภายในหมู่บ้าน และชุมชน	3.46	0.57	ปานกลาง
4.	ติดตามสถานการณ์การเก็บขยะออกในหมู่บ้าน	3.43	0.52	ปานกลาง
5.	เมื่อพบขยะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทราบ	3.40	0.51	ปานกลาง
6.	สอดส่องพฤติกรรมครอบครัวและชุมชนในการทิ้งขยะ	3.36	0.47	ปานกลาง
7.	สำรวจแหล่งขยะมูลฝอยภายในชุมชน และนอกชุมชน	3.39	0.49	ปานกลาง
	รวม	3.40	0.50	ปานกลาง

(n = 382)

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอพูนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งเจ็ดข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สำรวจขยะมูลฝอยบริเวณรอบๆบ้านทุกสัปดาห์ รองลงมา คือ สำรวจแหล่งขยะมูลฝอยภายในหมู่บ้าน และชุมชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ สำรวจพฤติกรรมของบุคคลในการทิ้งขยะมูลฝอย

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยรวมและรายข้อ

ข้อที่	ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
1.	ร่วมแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะในชุมชน	3.44	0.40	ปานกลาง
2.	มีส่วนร่วมในการจัดการเวทีเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและให้ความสำคัญของการคัดแยกขยะในชุมชน	3.40	0.42	ปานกลาง
3.	ร่วมจัดทำแผนงาน โครงการในการส่งเสริมความร่วมมือในการคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชน	3.42	0.45	ปานกลาง
4.	ร่วมจัดทำแผนพัฒนาเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลในการคัดแยกและกำจัดขยะในชุมชน	3.48	0.46	ปานกลาง
5.	ร่วมกำหนดนโยบายให้ประชาชนคัดแยกขยะมูลฝอย	3.46	0.44	ปานกลาง
6.	ร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะในชุมชน	3.50	0.48	ปานกลาง
7.	เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์กำจัดขยะกับท้องถิ่น	3.40	0.38	ปานกลาง
	รวม	3.44	0.43	ปานกลาง

(n = 382)

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งเจ็ดข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้การคัดแยกขยะในชุมชน รองลงมา คือ ร่วมจัดทำแผนพัฒนาเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลในการคัดแยกและกำจัดขยะในชุมชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์กำจัดขยะกับท้องถิ่น

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอพูนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน โดยรวมและรายข้อ

ข้อที่	ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
1.	ได้เลือกซื้อสินค้าที่ไม่ก่อให้เกิดขยะปานกลางเกินความจำเป็น	3.47	0.49	ปานกลาง
2.	ได้บอกกล่าวให้สมาชิกภายในบ้านให้ใช้สินค้าที่เกิดขยะน้อยที่สุด	3.49	0.47	ปานกลาง
3.	ให้คำแนะนำคนในครอบครัวและแก่เพื่อนบ้านเพื่อให้ช่วยกันคัดแยกขยะ	3.58	0.54	ปานกลาง
4.	ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการคัดแยกขยะ	3.40	0.45	ปานกลาง
5.	ใช้ถุงพลาสติกในการคัดแยกขยะมูลฝอย	3.42	0.44	ปานกลาง
6.	เลือกซื้อสินค้าที่ไม่ต้องใช้ถุงพลาสติกเกิดความจำเป็น	3.46	0.46	ปานกลาง
7.	ให้ครอบครัวมีการแยกขยะเปียก และขยะแห้ง	3.56	0.51	ปานกลาง
8.	คัดแยกขยะประเภท เช่น หลอดนิออน กระป๋อง สเปรย์ เป็นต้น	3.44	0.48	ปานกลาง
9.	ปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย	3.37	0.39	ปานกลาง
	รวม	3.49	0.43	ปานกลาง

(n = 382)

จากตารางที่ 4.8 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอพูนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งเก้าข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้คำแนะนำคนในครอบครัวและแก่เพื่อนบ้านเพื่อให้ช่วยกันคัดแยกขยะ รองลงมา คือ ให้ครอบครัวมีการแยกขยะเปียก และขยะแห้ง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล โดยรวมและรายข้อ

ข้อที่	ด้านการติดตามและประเมินผล	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D	แปลผล
1.	ร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในการคัดแยกขยะอย่างสม่ำเสมอ	3.54	0.54	มาก
2.	ร่วมกำหนดแบบรายงานและระยะเวลารายงานผลการดำเนินการข้อบกพร่องในการคัดแยกขยะ	3.46	0.43	ปานกลาง
3.	ร่วมนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแผนพัฒนาในการคัดแยกขยะ	3.46	0.47	ปานกลาง
4.	ร่วมปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่พบในการคัดแยกขยะอย่างต่อเนื่อง	3.44	0.46	ปานกลาง
5.	ร่วมติดตามการสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการเก็บขนขยะมูลฝอย	3.41	0.42	ปานกลาง
6.	ร่วมติดตามประเมินผลการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล เช่น การตอบแบบสอบถาม การแจ้งผลการปฏิบัติงานกลับไปยังเทศบาล	3.48	0.50	ปานกลาง
	รวม	3.46	0.46	ปานกลาง

(n = 382)

จากตารางที่ 4.9 พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากหนึ่งข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง ห้าข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในการคัดแยกขยะอย่างสม่ำเสมอ รองลงมา คือ ร่วมติดตามประเมินผลการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล เช่น การตอบแบบสอบถาม การแจ้งผลการปฏิบัติงานกลับไปยังเทศบาล ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ร่วมติดตามการสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการเก็บขนขยะมูลฝอย

ตอนที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ

ผลการเปรียบเทียบปรากฏผลดังตารางที่ 4.10 - 4.49

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	189	3.48	0.47	ปานกลาง
หญิง	193	3.42	0.41	ปานกลาง
รวม	382	3.45	0.44	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ประชาชนทั้งเพศชาย และเพศหญิง มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.11 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ชาย	189	3.48	0.47	0.57	.38
หญิง	193	3.42	0.41		

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ประชาชน ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามเพศ

เพศ	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	189	3.35	0.38	ปานกลาง
หญิง	193	3.44	0.34	ปานกลาง
รวม	382	3.40	0.36	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ประชาชน ทั้งเพศชาย และเพศหญิง มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.13 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ชาย	189	3.35	0.38	0.64	.43
หญิง	193	3.44	0.34		

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ประชาชน ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	189	3.40	0.48	ปานกลาง
หญิง	193	3.48	0.51	ปานกลาง
รวม	382	3.44	0.50	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ประชาชน ทั้งเพศชาย และเพศหญิง มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.15 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ชาย	189	3.40	0.48	0.54	.45
หญิง	193	3.48	0.51		

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ประชาชน ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	189	3.48	0.41	ปานกลาง
หญิง	193	3.50	0.45	ปานกลาง
รวม	382	3.49	0.43	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.16 พบว่า ประชาชน ทั้งเพศชาย และเพศหญิง มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.17 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ชาย	189	3.48	0.41	0.66	.37
หญิง	193	3.50	0.45		

จากตารางที่ 4.17 พบว่า ประชาชน ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล จำแนกตามเพศ

เพศ	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
ชาย	189	3.43	0.44	ปานกลาง
หญิง	193	3.49	0.48	ปานกลาง
รวม	382	3.46	0.46	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.18 พบว่า ประชาชน ทั้งเพศชาย และเพศหญิง มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.19 แสดงการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล จำแนกตามเพศ

เพศ	n	\bar{X}	S.D.	t	Sig
ชาย	189	3.43	0.44	0.44	.27
หญิง	193	3.49	0.48		

จากตารางที่ 4.19 พบว่า ประชาชน ที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.20 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามอายุ

อายุ	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 – 30 ปี	86	3.40	0.41	ปานกลาง
31 – 40 ปี	92	3.44	0.43	ปานกลาง
41 – 50 ปี	106	3.49	0.48	ปานกลาง
51 ปีขึ้นไป	98	3.47	0.45	ปานกลาง
รวม	382	3.45	0.44	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.20 พบว่า ประชาชนแต่ละช่วงอายุ มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.21 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.17	3	0.06	0.12	.17
ภายในกลุ่ม	180.12	379	0.48		
รวม	180.29	382			

จากตารางที่ 4.21 พบว่า ประชาชน ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.22 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามอายุ

อายุ	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 – 30 ปี	86	3.35	0.33	ปานกลาง
31 – 40 ปี	92	3.39	0.34	ปานกลาง
41 – 50 ปี	106	3.44	0.40	ปานกลาง
51 ปีขึ้นไป	98	3.42	0.37	ปานกลาง
รวม	382	3.40	0.36	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.22 พบว่า ประชาชนแต่ละช่วงอายุ มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.23 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.19	3	0.06	0.12	.14
ภายในกลุ่ม	184.13	379	0.49		
รวม	184.32	382			

จากตารางที่ 4.23 พบว่า ประชาชน ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.24 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม จำแนกตามอายุ

อายุ	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 – 30 ปี	86	3.40	0.47	ปานกลาง
31 – 40 ปี	92	3.43	0.50	ปานกลาง
41 – 50 ปี	106	3.48	0.55	ปานกลาง
51 ปีขึ้นไป	98	3.46	0.53	ปานกลาง
รวม	382	3.44	0.50	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.24 พบว่า ประชาชนแต่ละช่วงอายุ มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.25 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.13	3	0.04	0.08	.11
ภายในกลุ่ม	186.16	379	0.49		
รวม	186.29	382			

จากตารางที่ 4.25 พบว่า ประชาชน ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.26 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน จำแนกตามอายุ

อายุ	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 – 30 ปี	86	3.46	0.39	ปานกลาง
31 – 40 ปี	92	3.48	0.41	ปานกลาง
41 – 50 ปี	106	3.53	0.47	มาก
51 ปีขึ้นไป	98	3.50	0.45	ปานกลาง
รวม	382	3.49	0.43	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.26 พบว่า ประชาชนแต่ละช่วงอายุ มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.27 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.16	3	0.05	0.10	.14
ภายในกลุ่ม	181.12	379	0.48		
รวม	181.28	382			

จากตารางที่ 4.27 พบว่า ประชาชน ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.28 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล จำแนกตามอายุ

อายุ	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
18 – 30 ปี	86	3.40	0.41	ปานกลาง
31 – 40 ปี	92	3.45	0.44	ปานกลาง
41 – 50 ปี	106	3.50	0.49	ปานกลาง
51 ปีขึ้นไป	98	3.47	0.47	ปานกลาง
รวม	382	3.46	0.46	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.28 พบว่า ประชาชนแต่ละช่วงอายุ มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.29 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.17	3	0.06	0.12	.16
ภายในกลุ่ม	179.12	379	0.47		
รวม	170.29	382			

จากตารางที่ 4.29 พบว่า ประชาชน ที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.30 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	176	3.47	0.48	ปานกลาง
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	132	3.45	0.45	ปานกลาง
อนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป	74	3.43	0.42	ปานกลาง
รวม	382	3.45	0.44	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ประชาชนแต่ละระดับการศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.31 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.42	2	0.21	0.51	.57
ภายในกลุ่ม	156.68	380	0.41		
รวม	157.10	382			

จากตารางที่ 4.31 พบว่า ประชาชน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.32 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	176	3.45	0.38	ปานกลาง
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	132	3.40	0.36	ปานกลาง
อนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป	74	3.37	0.33	ปานกลาง
รวม	382	3.40	0.36	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.32 พบว่า ประชาชนแต่ละระดับการศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.33 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.41	2	0.21	0.51	.60
ภายในกลุ่ม	157.66	380	0.41		
รวม	158.17	382			

จากตารางที่ 4.33 พบว่า ประชาชน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.34 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	176	3.47	0.52	ปานกลาง
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	132	3.44	0.50	ปานกลาง
อนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป	74	3.41	0.48	ปานกลาง
รวม	382	3.44	0.50	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.34 พบว่า ประชาชนแต่ละระดับการศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.35 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.44	2	0.22	0.56	.64
ภายในกลุ่ม	149.63	380	0.39		
รวม	150.17	382			

จากตารางที่ 4.35 พบว่า ประชาชน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.36 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	176	3.51	0.46	มาก
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	132	3.48	0.44	ปานกลาง
อนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป	74	3.46	0.40	ปานกลาง
รวม	382	3.49	0.43	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.36 พบว่า ประชาชนแต่ละระดับการศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.37 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.47	2	0.24	0.56	.67
ภายในกลุ่ม	165.62	380	0.43		
รวม	166.10	382			

จากตารางที่ 4.37 พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.38 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
ประถมศึกษา	176	3.48	0.50	ปานกลาง
มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า	132	3.46	0.44	ปานกลาง
อนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป	74	3.40	0.40	ปานกลาง
รวม	382	3.46	0.46	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.38 พบว่า ประชาชนแต่ละระดับการศึกษา มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.39 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล จำแนกตามระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.48	2	0.24	0.56	.64
ภายในกลุ่ม	164.12	380	0.43		
รวม	164.60	382			

จากตารางที่ 4.39 พบว่า ประชาชน ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.40 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามประกอบอาชีพ

ประกอบอาชีพ	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
เกษตรกรรวม	160	3.49	0.47	ปานกลาง
รับจ้าง/ลูกจ้าง	89	3.46	0.45	ปานกลาง
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	84	3.44	0.43	ปานกลาง
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ	49	3.40	0.40	ปานกลาง
รวม	382	3.45	0.44	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.40 พบว่า ประชาชนแต่ละกลุ่มอาชีพ มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.41 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม จำแนกตามประกอบอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.42	3	0.14	0.34	.40
ภายในกลุ่ม	156.68	379	0.41		
รวม	157.10	382			

จากตารางที่ 4.41 พบว่า ประชาชนแต่ละกลุ่มอาชีพ มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้

ตารางที่ 4.42 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามประกอบอาชีพ

ประกอบอาชีพ	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
เกษตรกร	160	3.44	0.39	ปานกลาง
รับจ้าง/ลูกจ้าง	89	3.42	0.37	ปานกลาง
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	84	3.40	0.35	ปานกลาง
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ	49	3.37	0.33	ปานกลาง
รวม	382	3.40	0.36	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.42 พบว่า ประชาชนแต่ละกลุ่มอาชีพ มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.43 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา จำแนกตามประกอบอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.41	3	0.14	0.34	0.41
ภายในกลุ่ม	157.66	379	0.41		
รวม	158.17	382			

จากตารางที่ 4.43 พบว่า ประชาชน ที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.44 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม จำแนกตามประกอบอาชีพ

ประกอบอาชีพ	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
เกษตรกร	160	3.47	0.54	ปานกลาง
รับจ้าง/ลูกจ้าง	89	3.44	0.50	ปานกลาง
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	84	3.42	0.48	ปานกลาง
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ	49	3.40	0.46	ปานกลาง
รวม	382	3.44	0.50	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.44 พบว่า ประชาชนแต่ละกลุ่มอาชีพ มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.45 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม จำแนกตามประกอบอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.44	3	0.15	0.38	.44
ภายในกลุ่ม	149.63	379	0.39		
รวม	150.17	382			

จากตารางที่ 4.45 พบว่า ประชาชน ที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.46 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน จำแนกตามประกอบอาชีพ

ประกอบอาชีพ	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
เกษตรกร	160	3.51	0.46	มาก
รับจ้าง/ลูกจ้าง	89	3.49	0.44	ปานกลาง
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	84	3.47	0.43	ปานกลาง
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ	49	3.44	0.40	ปานกลาง
รวม	382	3.49	0.43	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.46 พบว่า ประชาชนแต่ละกลุ่มอาชีพ มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.47 แสดงการวิเคราะห์ความแปรปรวน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน จำแนกตามประกอบอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.47	3	0.16	0.36	.47
ภายในกลุ่ม	165.62	379	0.44		
รวม	166.10	382			

จากตารางที่ 4.47 พบว่า ประชาชน ที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.48 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล จำแนกตามประกอบอาชีพ

ประกอบอาชีพ	n	ระดับการมีส่วนร่วม		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
เกษตรกร	160	3.50	0.48	ปานกลาง
รับจ้าง/ลูกจ้าง	89	3.47	0.46	ปานกลาง
ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว	84	3.44	0.44	ปานกลาง
ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ	49	3.41	0.42	ปานกลาง
รวม	382	3.46	0.46	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.48 พบว่า ประชาชนแต่ละกลุ่มอาชีพ มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.49 แสดงค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล จำแนกตามประกอบอาชีพ

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.46	3	0.15	0.33	0.44
ภายในกลุ่ม	169.64	379	0.45		
รวม	170.00	382			

จากตารางที่ 4.49 พบว่า ประชาชน ที่ประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 4 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏตามตารางที่ 4.50 - 4.53

ตารางที่ 4.50 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะของประชาชน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
1) ด้านการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา	
1.1 เทศบาลควรให้การสนับสนุน รมรงค์ ส่งเสริม และประชาสัมพันธ์ รวมทั้งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาร่วมกับเทศบาลให้มากกว่าที่เป็นอยู่	9
1.2 เทศบาลควรรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนร่วมสำรวจสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลในการทิ้งขยะมูลฝอยให้มากกว่าที่เป็นอยู่	3
1.3 เทศบาลควรรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสำรวจแหล่งขยะมูลฝอยภายในหมู่บ้าน และชุมชน	1

จากตารางที่ 4.50 พบว่า ประชาชน ได้เสนอแนะเพิ่มเติมประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ประชาชน เรียงตามลำดับความถี่สูงไปหาลำต่ำ ได้แก่ เทศบาลควรให้การสนับสนุน รมรงค์ ส่งเสริม และประชาสัมพันธ์ รวมทั้งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาร่วมกับเทศบาลให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เทศบาลควรรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนร่วมสำรวจสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลในการทิ้งขยะมูลฝอยให้มากกว่าที่เป็นอยู่ และเทศบาลควรรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสำรวจแหล่งขยะมูลฝอยภายในหมู่บ้าน และชุมชน

ตารางที่ 4.51 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะของประชาชน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
2) ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม	
2.1 เทศบาลควรจัดกิจกรรมในการจัดการขยะ และร่วมกันวางแผนในชุมชน	4
2.2 เทศบาลควรส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะให้กับชุมชน	2

จากตารางที่ 4.51 พบว่า ประชาชน ได้เสนอแนะเพิ่มเติมประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม เรียงตามลำดับความถี่สูงไปหาต่ำ ได้แก่ เทศบาลควรจัดกิจกรรมในการจัดการขยะ และร่วมกันวางแผนในชุมชน และเทศบาลควรส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะให้กับชุมชน

ตารางที่ 4.52 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะของประชาชน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
3) ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน	
3.1 เทศบาลควรให้การสนับสนุน ทรัพยากร ส่งเสริมในการจัดการขยะมูลฝอย รวมทั้งจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ และงบประมาณ ในการจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละชุมชน ให้เพียงพอ	5
3.2 เทศบาลควรรณรงค์ให้มีการสำรวจการเก็บขยะภายในบ้าน และชุมชน	3

จากตารางที่ 4.52 พบว่า ประชาชน ได้เสนอแนะเพิ่มเติมประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน เรียงตามลำดับความถี่สูงไปหาต่ำ ได้แก่ เทศบาลควรให้การสนับสนุน ทรัพยากร ส่งเสริมในการจัดการขยะมูลฝอย รวมทั้งจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ และงบประมาณ ในการจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละชุมชน ให้เพียงพอ และเทศบาลควรรณรงค์ให้มีการสำรวจการเก็บขยะภายในบ้าน และชุมชน

ตารางที่ 4.53 แสดงค่าความถี่ (Frequency) ข้อเสนอแนะของประชาชน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล

ข้อเสนอแนะ	ความถี่
4) ด้านการติดตามและประเมินผล	
4.1 เทศบาลควรจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน หรือตัวแทน เพื่อคอยสอดส่องดูแล ประสานงาน และติดตามการประเมินผลในการจัดการขยะร่วมกับเทศบาล	7
4.2 เทศบาลควรจัดทำหนังสือรายงานผลในการจัดการขยะในชุมชนทุก ๆ เดือน	2

จากตารางที่ 4.53 พบว่า ประชาชน ได้เสนอแนะเพิ่มเติมประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล เรียงตามลำดับความถี่สูงไปหาลำดับต่ำ ได้แก่ เทศบาลควรจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน หรือตัวแทน เพื่อคอยสอดส่องดูแล ประสานงาน และติดตามการประเมินผลในการจัดการขยะร่วมกับเทศบาล และเทศบาลควรจัดทำหนังสือรายงานผลในการจัดการขยะในชุมชนทุก ๆ เดือน

โดยสรุป ประชาชนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความถี่สูงไปหาลำดับต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ เทศบาลควรให้การสนับสนุน หนุนแรงค์ ส่งเสริม และประชาสัมพันธ์ รวมทั้งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาร่วมกับเทศบาลให้มากกว่าที่เป็นอยู่ เทศบาลควรจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน หรือตัวแทน เพื่อคอยสอดส่องดูแล ประสานงาน และติดตามการประเมินผลในการจัดการขยะร่วมกับเทศบาล และเทศบาลควรให้การสนับสนุน หนุนแรงค์ ส่งเสริมในการจัดการขยะมูลฝอย รวมทั้งจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ และงบประมาณ ในการจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละชุมชน ให้เพียงพอ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ค้นคว้าเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่ของเทศบาลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยเทียบสถิติจากบัญชีรายชื่อประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเทศบาลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 8,362 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 382 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามปลายปิด จำนวน 29 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน และด้านการติดตามและประเมินผล และแบบสอบถามแบบปลายเปิดเพื่อสอบถามของประชาชนเกี่ยวกับข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติ t-test เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่มในเรื่องเพศ และ F-test (One-way ANOVA) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และการประกอบอาชีพ นำเสนอในรูปตารางตามลำดับ ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยตามประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 49.48 มีอายุ 41 - 50 ปีขึ้นไป จำนวน 106คน คิดเป็นร้อยละ 27.74 มีระดับการศึกษา ประถมศึกษา จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 46.07 และส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรกรรม จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 41.88

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยปานกลางไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม และด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1) ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลางทั้งเจ็ดข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สสำรวจขยะมูลฝอยบริเวณรอบๆบ้านทุกสัปดาห์ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สสำรวจพฤติกรรมของบุคคลในการทิ้งขยะมูลฝอย

2) ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม

พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลางทั้งเจ็ดข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้การคัดแยกขยะในชุมชน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์กำจัดขยะกับท้องถิ่น

3) ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน

พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้งเก้าข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ให้คำแนะนำคนในครอบครัวและแก่เพื่อนบ้านเพื่อให้ช่วยกันคัดแยกขยะ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย

4) ด้านการติดตามและประเมินผล

พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากหนึ่งข้อและอยู่ในระดับปานกลางห้าข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในการคัดแยกขยะอย่างสม่ำเสมอ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ร่วมติดตามการสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการเก็บขนขยะมูลฝอย

5.1.3 ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ซึ่งสรุปผลการวิจัย ตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มี เพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มี เพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มี อายุ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มี ที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มี ที่มีการประกอบอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มี ที่มีการประกอบอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด เรียงตามลำดับในแต่ละด้านสรุปได้ดังนี้

1) ด้านการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา

1.1 เทศบาลควรให้การสนับสนุน รมรงค์ ส่งเสริม และประชาสัมพันธ์ รวมทั้งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาร่วมกับเทศบาลให้มากกว่าที่เป็นอยู่

1.2 เทศบาลควรรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนร่วมสำรวจสอดส่องพฤติกรรมของบุคคลในการทิ้งขยะมูลฝอยให้มากกว่าที่เป็นอยู่

1.3 เทศบาลควรรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสำรวจแหล่งขยะมูลฝอยภายในหมู่บ้าน และชุมชน

2) ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม

2.1 เทศบาลควรจัดกิจกรรมในการจัดการขยะ และร่วมกันวางแผนในชุมชน

2.2 เทศบาลควรส่งเสริมให้ความรู้ ความเข้าใจในการจัดการขยะให้กับชุมชน

3) ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน

3.1 เทศบาลควรให้การสนับสนุน รมรงค์ ส่งเสริมในการจัดการขยะมูลฝอย รวมทั้งจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ และงบประมาณ ในการจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละชุมชน ให้เพียงพอ

3.2 เทศบาลควรรณรงค์ให้มีการสำรวจการเก็บขยะภายในบ้าน และชุมชน

4) ด้านการติดตามและประเมินผล

4.1 เทศบาลควรจัดตั้งคณะกรรมการชุมชน หรือตัวแทน เพื่อคอยสอดส่องดูแลประสานงาน และติดตามการประเมินผลในการจัดการขยะร่วมกับเทศบาล

4.2 เทศบาลควรจัดทำหนังสือรายงานผลในการจัดการขยะในชุมชนทุก ๆ เดือน

โดยสรุป ประชาชนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความถี่สูงไปหาลำดับต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ เทศบาลควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหา ให้มากกว่าที่เป็นอยู่ ควรจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนสอดส่องดูแลติดตามประเมินผลในการจัดการขยะร่วมกับเทศบาล และเทศบาลควรเข้าไปดูแล ส่งเสริม เครื่องมืออุปกรณ์ และงบประมาณ ในการจัดการขยะมูลฝอยให้เพียงพอ

5.2 อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ใน 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน และด้านการติดตามและประเมินผล สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง ประชาชนได้มีส่วนร่วมได้คืออยู่ในระดับหนึ่ง แต่ประชาชนอาจยังขาดความเข้าใจถึงวิธีการในการมีส่วนร่วมการวางแผนดำเนินกิจกรรม การค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การดำเนินการ/ปฏิบัติงาน และการติดตามและประเมินผล จึงทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ไม่เต็มที่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจักษ์ บัวผัน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของวิโรจน์ ตันติธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การให้คำแนะนำคนในครอบครัวและแก่เพื่อนบ้านเพื่อให้ช่วยกันคัดแยกขยะเป็นกำจัดขยะอย่างถูกต้อง รวมทั้งการให้ครอบครัวมีการแยกขยะเปียก และขยะแห้งอาจเป็นสิ่งที่มิประโยชน์สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้ และการปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยย่อมเป็นประโยชน์ต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมได้ อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านนี้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องการวิจัยของ วิโรจน์ ตันติธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการร่วมปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา เป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ปัญหาได้ดี แต่การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนอาจยังมีน้อยเพราะขาดการดูแลเอาใจใส่ร่วมกันในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา รวมทั้งเทศบาลตำบลโพหนองอำเภอพูนทอง อาจมีการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ต่อเนื่อง และให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอยน้อยเกินไป อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาน้อยในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจักษ์ บัวผัน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาและสาเหตุของปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ คันติธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการค้นหาปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนองอำเภอพูนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน ซึ่งนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

1) ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอพูนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การสำรวจขยะมูลฝอยบริเวณรอบๆบ้านทุกสัปดาห์ รวมทั้งสำรวจแหล่งขยะมูลฝอยภายในหมู่บ้าน และชุมชน สำรวจพฤติกรรมของบุคคลในการทิ้งขยะมูลฝอย เป็นการช่วยกันค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในเบื้องต้น แต่การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีน้อยเพราะขาดการดูแลเอาใจใส่ร่วมกันของคนในชุมชน รวมทั้งเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอพูนทอง อาจยังขาดการณรงค์ ส่งเสริม การประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ต่อเนื่องสม่ำเสมอ รวมทั้งให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอยน้อยเกินไป อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประจักษ์ บัวผัน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาและสาเหตุของปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ คันติธรรม ได้ทำการ

วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการค้นหาค้นหาปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สำรวจขยะมูลฝอยบริเวณรอบๆบ้านทุกสัปดาห์ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนอาจเห็นว่า การสำรวจขยะมูลฝอยบริเวณรอบๆบ้านทุกสัปดาห์ เป็นวิธีการหนึ่งในการร่วมกันค้นหาปัญหา และร่วมกันแก้ปัญหา อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในข้อนี้สูงกว่าทุกข้อ ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ประภาเพ็ญ สุวรรณ ได้อธิบาย การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาบางอย่างทำให้บุคคลที่มีส่วนร่วมนั้นเกิดความรู้สึกว่า ตนเองมีการลงทุนในการให้ความคิด การให้การตัดสินใจ ได้ปรับเปลี่ยนแปลงความคิดความรู้เกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างที่ไม่ลงรอยกับการตัดสินใจและอุทิศพลังงานทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งวิธีการแก้ไขปัญหา

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ สำรวจพฤติกรรมของบุคคลในการทิ้งขยะมูลฝอย ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การสำรวจพฤติกรรมของบุคคลในการทิ้งขยะมูลฝอย เป็นการลดปัญหาการเกิดขยะได้อีกวิธีหนึ่ง แต่ประชาชนอาจเห็นว่ายังขาดการดูแลเอาใจใส่ร่วมกันของคนในชุมชน อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ในข้อนี้ต่ำกว่าทุกข้อ ชัชวาล ทัดศิวัช ได้กล่าวสรุปลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนชนบท ในข้อ 1) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน วิเคราะห์ชุมชน ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ร่วมกันและมีส่วนในการจัดทำลำดับความสำคัญของความต้องการเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้เรียนรู้สภาพของชุมชน วิถีชีวิต สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน

2) ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะในชุมชน รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์กำจัดขยะกับท้องถิ่นเป็นวิธีการหนึ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน แต่ประชาชนอาจเห็นว่ามีส่วนร่วมน้อยเพราะขาดการดูแลเอาใจใส่ร่วมกัน รวมทั้งเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง อาจยังขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง หรือให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอยน้อยเกินไป อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ ต้นศิริธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการร่วมวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้การคัดแยกขยะในชุมชน ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนอาจเห็นว่าการร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์เป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมทำให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยได้ดี และสามารถทำให้ประชาชนได้เข้าใจถึงต้นเหตุของปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง ในรายชื่อนี้อยู่ในระดับสูงกว่าทุกข้อ ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ นวลน้อย ตรีรัตน์ และคนอื่น ๆ กล่าวถึง ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมการวางแผนดำเนินกิจกรรม ในข้อ 1) คุณภาพของการตัดสินใจ เป็นกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนช่วยให้เกิดความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือโยบายนั้น ๆ ได้อยู่เสมอ สาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้มองเห็นทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุด

ส่วนข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์คัดแยกขยะและร่วมกำจัดขยะกับท้องถิ่น ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์คัดแยกขยะและร่วมกำจัดขยะกับท้องถิ่นเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยลดปัญหาของขยะได้ แต่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมน้อย เพราะยังขาดความเข้าใจ การดูแลเอาใจใส่ร่วมกัน รวมทั้งขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ต่อเนื่องสม่ำเสมอ รวมทั้งการให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอยน้อยเกินไป อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีความเห็นในประเด็นนี้ต่ำกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ชัย พัฒนพงศา ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ข้อที่ 2) ทำให้งานที่ยากบางอย่างสำเร็จขึ้นมาได้ งานหลายอย่างหากทำเพียงผู้เดียว หรือนำน้อยคนอาจไม่สำเร็จ ต้องให้ผู้มาร่วมงานหลายคนจึงจะสำเร็จ เช่น การสร้างบ้าน สร้างเจดีย์ สร้างสิ่งมหัศจรรย์ของโลก เช่น หัซมาฮัล กำแพงเมืองจีน หรืองานบางอย่างต้องการความร่วมมือโดยตลอดเช่น การลดปริมาณขยะ จึงต้องให้คนทั้งชุมชนเห็นด้วยและร่วมกันปฏิบัติ

3) ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การให้คำแนะนำคนในครอบครัวและแก่เพื่อนบ้านเพื่อให้ช่วยกันคัดแยกขยะ รวมทั้งให้ครอบครัวมีการแยกขยะเปียก และขยะแห้ง อาจเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ลดปัญหาของขยะลงได้ แต่การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะยังขาดความเข้าใจ การดูแลเอาใจใส่ร่วมกัน รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ต่อเนื่อง

หรือให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอยน้อยเกินไป อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ ตันติธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการร่วมปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของประจักษ์ บัวผัน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ให้คำแนะนำคนในครอบครัวและแก่เพื่อนบ้านเพื่อให้ช่วยกันคัดแยกขยะ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนอาจเห็นว่าการให้คำแนะนำคนในครอบครัวและแก่เพื่อนบ้านเพื่อให้ช่วยกันคัดแยกขยะ เป็นแนวทางการส่งเสริม การเรียนรู้ และเป็นประโยชน์ต่อส่วนร่วม ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุพัฒน์ สมจิตรสกุล ได้กล่าวถึงการจำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า ในข้อ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการจะได้อาจมาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้ด้วยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือ ทรัพยากร การบริหารงาน ประสานงาน การขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนอาจเห็นว่าการปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย เป็นแนวทางในการร่วมตัดสินใจการดำเนินงานก่อนการปฏิบัติงาน แต่อาจเป็นเพราะประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมน้อย เพราะยังขาดความเข้าใจ การดูแลเอาใจใส่ร่วมกัน รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงต่อเนื่อง หรือให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอยน้อยเกินไป ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ศาสตราจารย์ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และ ดร. ถวิลวดี บุรีกุล ได้แบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนตามวัตถุประสงค์ ในข้อ 1) ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุด และเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผนโครงการแต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใด ๆ

4) ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล

โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การเข้าร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในการคัดแยกขยะอย่างสม่ำเสมอเป็นการช่วยกันรักษาความสะอาด รวมทั้งร่วมกันติดตามประเมินผลในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาล เช่น การตอบแบบสอบถาม การแจ้งผลการปฏิบัติงานกลับไปยังเทศบาลเป็นการกันร่วมแก้ปัญหาต่อสังคม นอกจากนี้การร่วมติดตามการสังเกตพฤติกรรม และการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เก็บขนขยะมูลฝอย เป็นการร่วมกันสอดส่องเพื่อให้เจ้าหน้าที่มีความเอาใจใส่มากขึ้น แต่การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนอาจยังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ความไม่เข้าใจถึงวิธีการ การดูแลเอาใจใส่ร่วมกัน รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ของเทศบาลเอง อาจยังไม่ทั่วถึงต่อเนื่องสม่ำเสมอ และให้ความสำคัญต่อยุทธศาสตร์การจัดการขยะมูลฝอยน้อยเกินไป อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านนี้ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ ตันติธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการร่วมประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของประจักษ์ บัวผัน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในการคัดแยกขยะอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนอาจเห็นว่าการร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในการคัดแยกขยะอย่างสม่ำเสมอเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นการร่วมส่งเสริมให้คนในชุมชนร่วมแก้ไขปัญหาของสังคม ครอบครัว และชุมชน รวมทั้งส่งเสริมรายได้ภายในครัวเรือน และช่วยกำจัดขยะที่เป็นอันตรายต่อสังคมได้ อาจด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรายชื่อนี้สูงกว่าทุกข้อ ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของชัชวาล ทัดศิวิชัย ได้กล่าวว่ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนชนบทในรูปกลุ่ม / องค์กรชุมชน ในข้อ 1) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน วิเคราะห์ชุมชน ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชนร่วมกันและมีส่วนในการจัดทำลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้เรียนรู้สภาพของชุมชน วิถีชีวิต สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน

ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ร่วมติดตามการสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการเก็บขนขยะมูลฝอย ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ประชาชนอาจเห็นว่าร่วมติดตามการสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการเก็บขน

ขยะมูลฝอยเป็นวิธีการที่ทำให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพได้ดียิ่งขึ้น แต่การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนอาจยังมีข้อจำกัดในภาระหน้าที่การงาน รวมทั้งอาจยังขาดความเข้าใจในการจัดการขยะ การสังเกตการณ์ การดูแลเอาใจใส่ร่วมกันของคนในชุมชน ครอบครัว ตลอดจนการประชาสัมพันธ์อาจยังไม่ทั่วถึง ต่อเนื่อง หรือให้ความสำคัญต่อนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยน้อยเกินไป อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในข้อนี้ต่ำกว่าทุกข้อ ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ สุปัทธน์ สมจิตรสกุล ได้กล่าวถึงการจำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วม ในข้อที่ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่ต้องสังเกตก็ คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

5.2.2 ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประกอบอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1) เพศ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การที่ประชาชนไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณค่าของการมีส่วนร่วม และประโยชน์อันสูงสุดที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ซึ่งการคัดแยกขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง ประชาชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้น ประชาชนไม่ว่าเพศชาย และเพศหญิงต่างมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการทดสอบในประเด็นนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประจักษ์ บัวผัน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิโรจน์ ดันดิธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน

2) อายุ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การที่ประชาชนไม่ว่าจะช่วงอายุใดจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอย

มากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณค่าของการมีส่วนร่วม และประโยชน์อันสูงสุดที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ซึ่งการคัดแยกขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอพูนทอง ประชาชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้น ประชาชนไม่ว่าอายุใด ต่างมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอพูนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการทดสอบในประเด็นนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิโรจน์ ตันติธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน

3) ระดับการศึกษา พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอพูนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การที่ประชาชนไม่ว่าระดับการศึกษาใด จะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณค่าของการมีส่วนร่วม และประโยชน์อันสูงสุดที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ซึ่งการคัดแยกขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอพูนทอง ประชาชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้น ประชาชนไม่ว่าระดับการศึกษาใด ต่างมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอพูนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประจักษ์ บัวผัน ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มี ระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลอิสาน อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ไม่แตกต่างกัน

4) ประกอบอาชีพ พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอพูนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การที่ประชาชนไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มอาชีพใดจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณค่าของการมีส่วนร่วม และประโยชน์อันสูงสุดที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ซึ่งการคัดแยกขยะมูลฝอยในเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอพูนทอง ประชาชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้น ประชาชนไม่ว่าการประกอบอาชีพใด ต่างมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอพูนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิโรจน์ ตันติธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มี อาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอมือง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ (Fact Finding) จากผลการวิจัยทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนดำเนินงาน กิจกรรม ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน ด้านการติดตามและประเมินผล เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์ สำหรับการวางแผนป้องกัน โดยควรมีการปรับปรุงกลยุทธ์ในด้านต่างๆเพื่อให้ตรงกับความต้องการหรือ การมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยให้มากที่สุด จึงได้นำมาเป็นข้อเสนอแนะ เป็น 2 ระดับ ดังนี้

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนได้เล็งเห็นคุณค่า ประโยชน์ และความสำคัญในการคัดแยกขยะมูลฝอย จึงมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้งสี่ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอกันทรวิชัย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยประชาสัมพันธ์ หรือรณรงค์ให้ประชาชนได้เข้าใจถึงประโยชน์ และคุณค่าในการจัดการขยะร่วมกัน เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการให้อยู่ในระดับมาก และมากที่สุดต่อไป

เมื่อพิจารณาเป็นด้านในแต่ละรายข้อพบว่า

1) ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

ผลวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอกันทรวิชัย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยรณรงค์ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ให้ผู้นำชุมชน และประชาชนได้เข้าใจถึงประโยชน์ในการคัดแยกขยะมูลฝอย เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมากยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สสำรวจขยะมูลฝอยบริเวณรอบๆบ้านทุกสัปดาห์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอกันทรวิชัย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยออกกระเบียบชุมชนในการจัดตั้ง คณะกรรมการภายในหมู่บ้าน เพื่อช่วยสอดส่องดูแลในการจัดการขยะร่วมกันทุกสัปดาห์

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สสำรวจพฤติกรรมของบุคคลในการทิ้งขยะมูลฝอย มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอกันทรวิชัย และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยรณรงค์ และประชาสัมพันธ์ให้

ประชาชนร่วมกันสำรวจพฤติกรรมของบุคคลในการทิ้งขยะมูลฝอยภายในชุมชนของตนให้มากกว่าที่เป็นอยู่

2) ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม

ผลวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรมกับเทศบาลตำบลโพนทองให้มากกว่าที่เป็นอยู่

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้การคัดแยกขยะในชุมชน มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยรณรงค์ ส่งเสริมประชาสัมพันธ์ ให้ชุมชนร่วมกันในการคัดแยกขยะอย่างสม่ำเสมอ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์กำจัดขยะกับท้องถิ่น มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยเร่งรณรงค์ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ และจัดให้มีกิจกรรมในการจัดการขยะอย่างถูกวิธี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ให้อยู่ในระดับมาก และมากที่สุดต่อไป

3) ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน

ผลวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้บริหารเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยส่งเสริมเครื่องมืออุปกรณ์ การจัดการขยะ เช่น ที่ทิ้งขยะ ถังแยกขยะ ให้กับชุมชนให้มากกว่าที่เป็นอยู่

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ให้คำแนะนำคนในครอบครัวและแก่เพื่อนบ้านเพื่อให้ช่วยกันคัดแยกขยะ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะให้อยู่ในระดับมาก และมากที่สุดต่อไป

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดย

รณรงค์ส่งเสริมแนวทางการปฏิบัติให้กับผู้นำชุมชน เพื่อนำไปเผยแพร่ให้ประชาชนได้ปฏิบัติตาม แผนงานและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ให้มากกว่าที่เป็นอยู่

4) ด้านการติดตามและประเมินผล

ผลวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยจัดให้ผู้นำ และประชาชนได้เข้ามามีส่วนในการติดตามและ ประเมินผลร่วมกันกับเทศบาลตำบลโพหนอง อย่างต่อเนื่อง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในการคัดแยกขยะอย่าง สม่ำเสมอ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยจัดตั้ง คณะกรรมการประสานงาน ร่วมกันกับเทศบาลตำบลโพหนอง เพื่อดูแลและรายงานการติดตาม ประเมินผล เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ร่วมติดตามการสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ในการเก็บขนขยะมูลฝอย มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอนาทอง จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยสอดส่องดูแลร่วมสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ในการเก็บขนขยะมูลฝอย ให้มากกว่าที่เป็นอยู่

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการทำวิจัยต่อไปดังนี้

- 1) ควรทำวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในด้านการเก็บรวบรวมขยะ
ฯลฯ
- 2) ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการจัดการขยะของหน่วยงานภาครัฐ
ฯลฯ

บรรณานุกรม

1) ภาษาไทย

(1) หนังสือทั่วไป

การเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กรม. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง.

กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายพัฒนาและผลิตสื่อ กองส่งเสริมและเผยแพร่, 2549.

_____กรม. การปกครองท้องถิ่นไทย หลักและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพมหานคร : บริษัทการพิมพ์, 2542.

โกวิท พวงงาม. การปกครองท้องถิ่นไทย. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2550.

กัลยา วานิชปัญญา. สถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.

ชาติชาย ณ เชียงใหม่. การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สมดุล. กรุงเทพฯ มหานคร : บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด, 2545.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร และโกวิท พวงงาม . การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2539.

ชูศักดิ์ เทียงตรง. การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518.

ชูวงศ์ ฉายะบุตร. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์เนศพริ้นติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด, 2539.

ธีระศักดิ์ อุ่่นอารมณฺ์เลิศ. เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา. นครปฐม : ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.

นวลน้อย ตรรัตน์ และคนอื่น ๆ. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด, 2545.

นนท์ กอแก้วทองดี. คู่มือการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้นำประชาคมตำบล เรื่องเวทีประชาคมพร้อมใจเลือกตั้ง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง, 2543.

นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา. รองศาสตราจารย์ ดร. แนวทางการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2538.

- นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. กลวิธีแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2527.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. รองศาสตราจารย์ ดร. การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณี ตัวอย่าง. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2547.
- นำชัย ทนุผล. หลักการและยุทธวิธีการพัฒนาชุมชน. เชียงใหม่ : สถาบันเทคโนโลยีการ เกษตรแม่โจ้, 2531.
- นิภา เมธธาวิชัย. วิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี, 2543.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ศาสตราจารย์ ดร. และดร.ถวิลวดี บุรีกุล. ความรู้ด้านการจัดการความขัดแย้ง ด้วยสันติวิธี. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, 2548.
- ปรีชา สิริจิตราภรณ์ และคณะ “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลสุขภาพ”. กรุงเทพมหานคร : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2546.
- ประหยัด หงส์ทองคำ. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2523.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. ทัศนคติการวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : พีระพัธนาการพิมพ์, 2526.
- ประกายรัตน์ สุวรรณ. คู่มือการใช้โปรแกรม SPSS เวอร์ชัน 12 สำหรับ Windows. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดดูเคชั่น, 2548.
- พัฒน์ บุญยรัตน์พันธ์. การสร้างพลังชุมชนโดยกระบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, 2527.
- พิเชษฐ หลั่งทรัพย์. การจัดการสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น. นนทบุรี : เจริญรุ่งเรืองการพิมพ์, 2547.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบัน ของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศักดิ์โสภณการพิมพ์, 2526.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไทยอนุเคราะห์ไทย, 2526.
- ยุทธพงษ์ กัยวรรณ. พื้นฐานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สุริยาสาน์, 2548.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน : ประชาชน ข้าราชการและ ผู้นำรัฐบาล. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2530.
- ลือชัย ศรีเงินยวง. “การพัฒนาศักยภาพในการดูแลสุขภาพตนเอง ครอบครัวและชุมชน” กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ., 2544.
- ล้วน สายยศ และ อังคนา สายยศ. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2540.

- สรชัย พิศาลบุตร. รองศาสตราจารย์ ดร.เรียนรัฐสถิติและการวิจัยด้วยกรณีศึกษา. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่บริษัททุนพิบลิชซิง จำกัด, 2548.
- สวัสดี โนนสูง. ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2546.
- สมชาย อ่อนอาษา. รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม 2544. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิบูลย์การปก, 2545.
- ส่งศรี ชมภูวงศ์. การวิจัย. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 2547. สุวีริยาสาส์น, 2540.
- สัมพันธ์ ภูมาลา. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2549.
- อุทัย หิรัญโต. การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2531.
- อุทุมพร จามรมาน, ศาสตราจารย์ ดร.การสุ่มตัวอย่างทางการศึกษา (Sampling In Education), พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พันธ์พิบลิชซิง จำกัด, 2548.

(2) เอกสารอื่นๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

- เทศบาลตำบล. “แผนพัฒนาเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด”. ปีที่ 3 . จังหวัดร้อยเอ็ด : เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด, 2554. (อัดสำเนา)
- ทวีศักดิ์ บุตรตัน. “พลังขยะ 2”. มติชนสุดสัปดาห์. ฉบับที่ 1305. 19-25 สิงหาคม 2548 : 33.
- สำนักงานเทศบาลตำบลโพนทอง. “แผนพัฒนาสามปี เทศบาลตำบลโพนทอง พ.ศ, 2553 – 2555”. ร้อยเอ็ด : เทศบาลตำบลโพนทอง, 2553. (อัดสำเนา)
- สำนักทะเบียนท้องถิ่น. “ทะเบียนราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งอำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด”. ร้อยเอ็ด : สำนักทะเบียนท้องถิ่น อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด, 2555. (อัดสำเนา)

(3) บทความในวารสาร

- ทวีศักดิ์ บุตรตัน. “พลังขยะ 2”. มติชนสุดสัปดาห์. ฉบับที่ 1305. 19-25 สิงหาคม 2548 : 33.

(4) เว็บไซต์

- ชัชวาล ทัดศิวิช. “การมีส่วนร่วมของประชาชน”. <www.wikipedia.org> 4 ธันวาคม 2550.
- สุพัฒน์ สมจิตรสกุล. “ลักษณะของการมีส่วนร่วม”. <www.gotoknow.org> 4 ธันวาคม 2550.

(5)วิทยานิพนธ์/งานวิจัย

- เกรียงศักดิ์ เพาะโกชน์. “การประเมินผลการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2549.
- ประจักษ์ บัวผัน “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.
- ปิยะนุชเงินคล้าย. “ภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชนการศึกษาสำรวจปัจจัยและผลกระทบนโยบายสาธารณสุขมูลฐานในเขต1ของสาธารณสุข”. วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2536.
- พนารัตน์ พ่วงบุญปลูก. “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลแสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี”. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏชลบุรี, 2548.
- พิเชษฐ เมื่อแสน. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของประชาชนตำบลวังไม้แดง อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา”. การศึกษาอิสระสาธารณสุข ศาสตรบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- พลศักดิ์ วาณิชวิเศษกุล. “การปกครองท้องถิ่นและพื้นฐานการพัฒนาประชาธิปไตย : กรณีศึกษาสภาตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.
- วงศา เลหาศิริวงศ์ และคณะ. “บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลในงานสาธารณสุขท้องถิ่น : ศึกษากรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544.
- วรรณฯ ยังเจริญ. “บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการมูลฝอยและน้ำเสีย : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม”. ภาคนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2542.
- วิโรจน์ ตันติธรรม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สัมพันธ์ ภูมาลา. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2549.

อรอนงค์ ธรรมกุล. “การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น”. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2539.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

1) ดร.ประพิศ โบราณมูล

วุฒิการศึกษา

บธ.บ, กศ.ม.(สังคมศึกษา), ปร.ด. (วัฒนธรรม
ศาสตร์)

ตำแหน่ง

ผู้ช่วยเลขานุการศูนย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

2) ว่าที่ร้อยโทบุญเกิด เมืองวาง

วุฒิการศึกษา

ศน.ม. (รัฐศาสตร์การปกครอง) มหาวิทยาลัยมหา
มกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด

ตำแหน่ง

รองปลัดเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง
จังหวัดร้อยเอ็ด

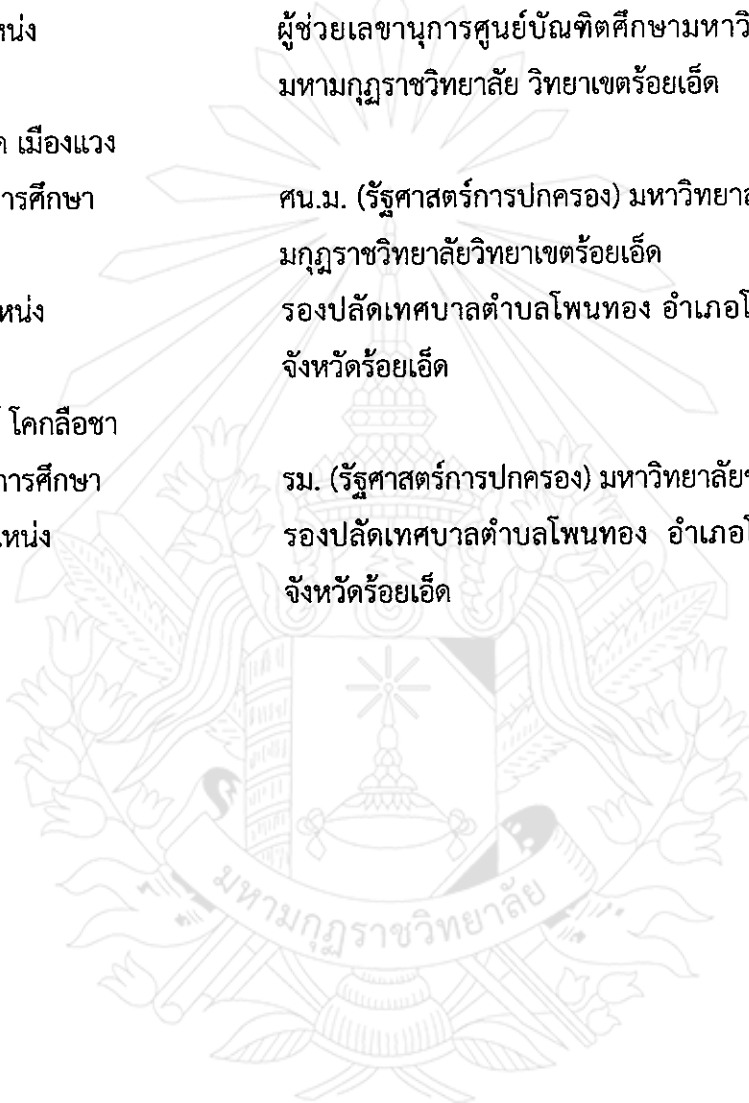
3) นางสาวปฎิมาภรณ์ โคกสี้อชา

วุฒิการศึกษา

รม. (รัฐศาสตร์การปกครอง) มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ตำแหน่ง

รองปลัดเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง
จังหวัดร้อยเอ็ด

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

ศธ ๖๐๑๕/ว ๑๗๙

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี่ยงเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ดร.ประพิศ โบราณมูล

ด้วย นางบุรพา ศิริแวน นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด" เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดทราบ และวิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้.

ขอเจริญพร

(พระราชปรีดีวิมล)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖ ต่อ ๑๑๒

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๕๖๑๘

[http:// www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

ศธ ๖๐๑๕/ว ๑๗๙

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลี้ยวเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร ว่าที่ร้อยโทบุญเกิด เมืองแวง

ด้วย นางบุรพา ศิริแวน นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดทราบ และวิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้.

ขอเจริญพร

(พระราชาธิบดีวรมล)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖ ต่อ ๑๑๒

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

[http:// www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

นางสาว/ปิ่นศรี นันทมุงการ
ว่าที่ร้อยโท
(บุญเกิด เมืองแวง)
กองผลิตเอกสารตำบลโพหนอง

ศธ ๒๐๑๕/ว ๑๗๙

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตร้อยเอ็ด ถนนเลียงเมือง
ตำบลดงลาน อำเภอเมือง
จังหวัดร้อยเอ็ด ๔๕๐๐๐

๑ พฤษภาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เจริญพร นางสาวปฎิภรณ์ โคกลือชา

ด้วย นางบุรพา ศิริแวน นักศึกษาศาสาวิชา รัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ได้ทำสารนิพนธ์ เรื่อง "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด" เพื่อเสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.)

ดังนั้น มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด ขอความอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดทราบ และวิทยาเขตร้อยเอ็ด หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้.

ขอเจริญพร

(พระราชาปรียัติวิมล)

รองอธิการบดี

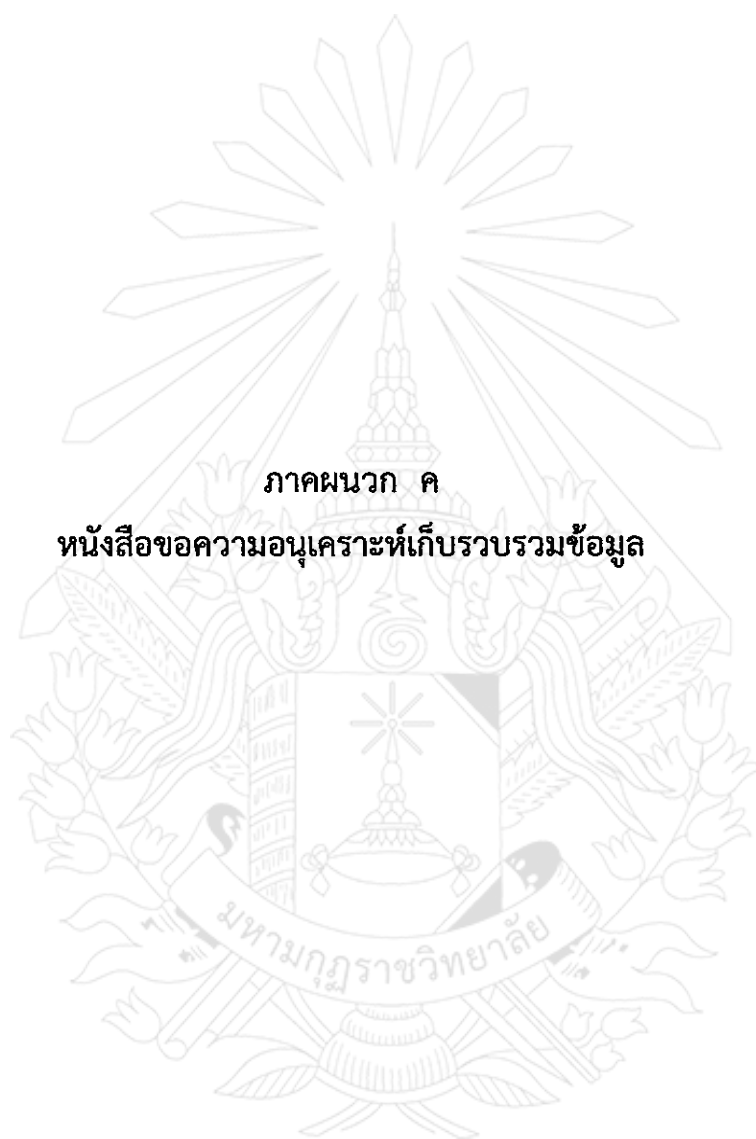
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
ปฏิบัติการแทนอธิการบดี

บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

โทร. ๐-๔๓๕๑-๘๓๖๔, ๐-๔๓๕๑-๖๐๗๖ ต่อ ๑๑๒

โทรสาร. ๐-๔๓๕๑-๔๖๑๘

[http:// www.rec.mbu.ac.th](http://www.rec.mbu.ac.th)

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล

ภาคผนวก ง
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอ
โพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามนี้ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยใคร่ขอความร่วมมือจากได้กรุณาตอบแบบสอบถามและแสดงความคิดเห็นที่ตรงความเป็นจริงทุกข้อ ข้อมูลต่างๆ ที่ได้รับจากในครั้ง นี้ จะเป็นประโยชน์และมีคุณค่าอย่างสูง ต่อการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้และคำตอบของ จะไม่มีผลกระทบต่อแต่ประการใดเพราะเสนอผลการวิจัยในภาพรวม

2. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอนคือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับความร่วมมือจากด้วยดี ขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

บูรพา ศิริแวน

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน [] หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลส่วนตัวของ

1) เพศ

() ชาย

() หญิง

2) อายุ

() 18 – 30 ปี

() 31 – 40 ปี

() 41 – 50 ปี

() 51 ปีขึ้นไป

3) ระดับการศึกษา

() ประถมศึกษา

() มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า

() อนุปริญญาหรือเทียบเท่าขึ้นไป

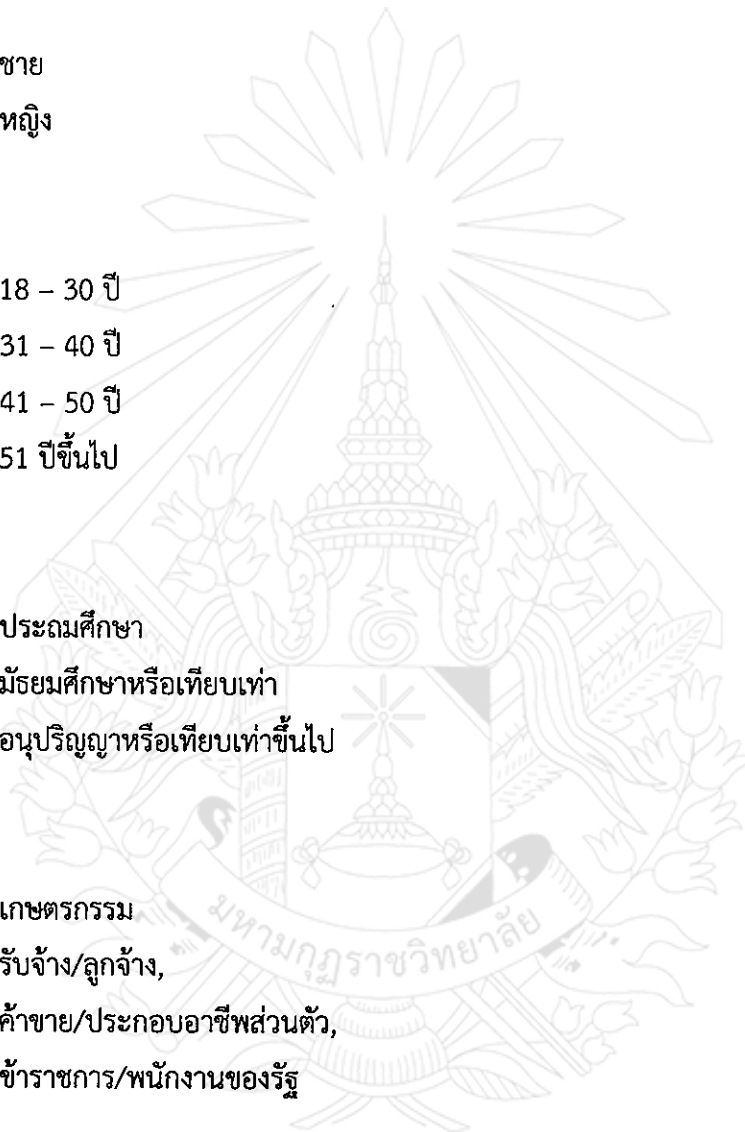
4) ประกอบอาชีพ

() เกษตรกรรม

() รับจ้าง/ลูกจ้าง,

() ค้าขาย/ประกอบอาชีพส่วนตัว,

() ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย
ในเขตเทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องคำตอบทางขวามือ ของแต่ละข้อเพียงช่องเดียว ที่ตรงกับ
ความคิดเห็นของ

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา						
1.	สำรวจขยะมูลฝอยบริเวณรอบๆบ้านทุกสัปดาห์					
2.	สำรวจพฤติกรรมของบุคคลในการทิ้งขยะมูลฝอย					
3.	สำรวจแหล่งขยะมูลฝอยภายในหมู่บ้าน และชุมชน					
4.	ติดตามสถานการณ์การเก็บขยะออกในหมู่บ้าน					
5.	เมื่อพบขยะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทราบ					
6.	สอดส่องพฤติกรรมครอบครัวและชุมชนในการทิ้งขยะ					
7.	สำรวจแหล่งขยะมูลฝอยภายในชุมชน และนอกชุมชน					
ด้านการวางแผนดำเนินงานกิจกรรม						
1.	ร่วมแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะในชุมชน					
2.	มีส่วนร่วมในการจัดการเวทีเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและให้ความสำคัญของการคัดแยกขยะในชุมชน					
3.	ร่วมจัดทำแผนงาน โครงการในการส่งเสริมความร่วมมือในการคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชน					
4.	ติดตามสถานการณ์การเก็บขยะออกในหมู่บ้าน					
5.	เมื่อพบขยะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทราบ					
6.	สอดส่องพฤติกรรมครอบครัวและชุมชนในการทิ้งขยะ					
7.	สำรวจแหล่งขยะมูลฝอยภายในชุมชน และนอกชุมชน					
ด้านการวางแผนดำเนินงานกิจกรรม						
1	ร่วมแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะในชุมชน					

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัด ร้อยเอ็ด	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
2	มีส่วนร่วมในการจัดการเวทีย่อยวิเคราะห์ปัญหาและให้ ความสำคัญของการคัดแยกขยะในชุมชน					
3	ร่วมจัดทำแผนงาน โครงการในการส่งเสริมความร่วมมือ ในการคัดแยกขยะมูลฝอยในชุมชน					
4	ร่วมจัดทำแผนพัฒนาเพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณ จากเทศบาลในการคัดแยกและกำจัดขยะในชุมชน					
5	ร่วมกำหนดนโยบายให้ประชาชนคัดแยกขยะมูลฝอย					
6	ร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะในชุมชน					
7	เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์กำจัดขยะกับท้องถิ่น					
ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน						
1.	ได้เลือกซื้อสินค้าที่ไม่ก่อให้เกิดขยะปานกลางเกินความ จำเป็น					
2.	ได้บอกกล่าวให้สมาชิกภายในบ้านให้ใช้สินค้าที่เกิดขยะ น้อยที่สุด					
3.	ให้คำแนะนำคนในครอบครัวและแก่เพื่อนบ้านเพื่อให้ ช่วยกันคัดแยกขยะ					
4.	ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการคัดแยกขยะ					
5.	ใช้ถุงพลาสติกในการคัดแยกขยะมูลฝอย					
6.	เลือกซื้อสินค้าที่ไม่ต้องใช้ถุงพลาสติกเกิดความจำเป็น					
7.	ให้ครอบครัวมีการแยกขยะเปียก และขยะแห้ง					
8.	คัดแยกขยะประเภท เช่น หลอดนื้ออน กระจบอง สเปรย์ เป็นต้น					
9.	ปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับ การคัดแยกขยะมูลฝอย					

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพหนอง อำเภอโพหนอง จังหวัด ร้อยเอ็ด	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
		5	4	3	2	1
ด้านการติดตามและประเมินผล						
1.	ร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในการคัดแยกขยะ อย่างสม่ำเสมอ					
2.	ร่วมกำหนดแบบรายงานและระยะเวลารายงานผลการ ดำเนินการข้อบกพร่องในการคัดแยกขยะ					
3.	ร่วมนำผลที่ได้ไป ปรับปรุงแผนพัฒนาในการคัดแยกขยะ					
4.	ร่วมปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่พบในการคัดแยก ขยะอย่างต่อเนื่อง					
5.	ร่วมติดตามการสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของ เจ้าหน้าที่ในการเก็บขนขยะมูลฝอย					
6.	ร่วมติดตามประเมินผลการจัดการขยะมูลฝอยของ เทศบาล เช่น การตอบแบบสอบถาม การแจ้งผลการ ปฏิบัติงานกลับไปยังเทศบาล					

**ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย
เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด**

เพื่อให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ขอความกรุณาเขียนข้อเสนอแนะเพิ่มทั้งสี่ด้าน

1) ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา

ข้อเสนอแนะ.....

.....

2) ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม

ข้อเสนอแนะ.....

.....

3) ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ.....

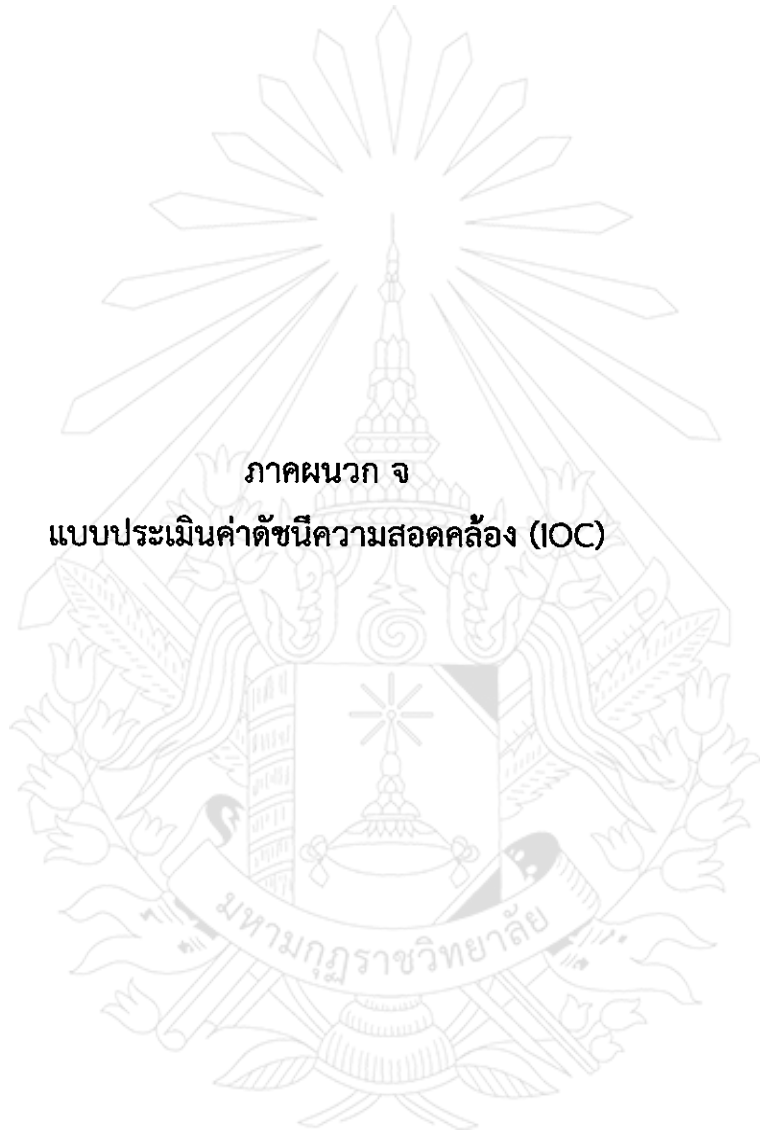
.....

4) ด้านการติดตามและประเมินผล

ข้อเสนอแนะ.....

.....

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือ

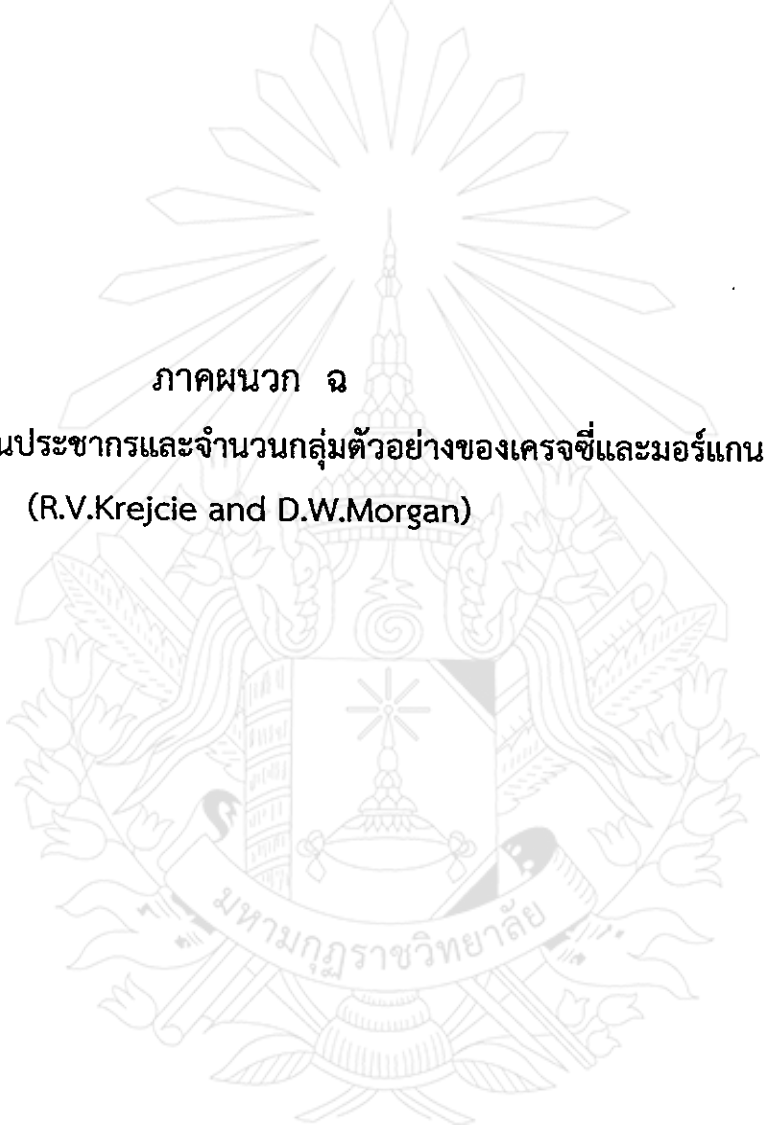
ภาคผนวก จ
แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

แบบประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบสอบถาม
เรื่อง มีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบล โพนทอง
อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อ	ผู้เชี่ยวชาญ			ผลรวมของคะแนน ($\sum x$)	$IOC = \frac{\sum x}{N}$	หมายเหตุ
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3			
1) ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา						
1	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4	+1	+1	0	2	0.67	นำไปใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2) ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม						
1	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2	0	+1	+1	2	0.67	นำไปใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3) ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน						
1	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4	+1	0	+1	2	0.67	นำไปใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
6	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
7	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้

8	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
9	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4) ด้านการติดตามและประเมินผล						
1	+1	+1	0	2	0.67	นำไปใช้ได้
2	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
3	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
4	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
5	+1	+1	+1	3	1.00	นำไปใช้ได้
6	+1	0	+1	2	0.67	นำไปใช้ได้

ภาคผนวก ฉ
ตารางแสดงจำนวนประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน
(R.V.Krejcie and D.W.Morgan)

ตารางประมาณค่าขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน (R.V.Krejcie and
D.W.Morgan)

จำนวน ประชากร	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวน ประชากร	จำนวนกลุ่ม ตัวอย่าง
10	10	220	140	1,200	291
15	14	230	144	1,300	297
20	19	240	148	1,400	302
25	24	250	152	1,500	306
30	28	260	155	1,600	310
35	32	270	159	1,700	313
40	36	280	162	1,800	317
45	40	290	165	1,900	320
50	44	300	169	2,000	322
55	48	320	175	2,200	327
60	52	340	181	2,400	331
65	56	360	186	2,600	335
70	59	380	191	2,800	338
75	63	400	196	3,000	341
80	66	420	201	3,500	346
85	70	440	205	4,000	351
90	73	460	210	4,500	354
95	76	480	214	5,000	357
100	80	500	217	6,000	361
110	86	550	226	7,000	364
120	92	600	234	8,000	367
130	97	650	242	9,000	368
140	103	700	248	10,000	370
150	108	750	254	15,000	375
160	113	800	260	20,000	377
170	118	850	265	30,000	379

180	123	900	269	40,000	380
190	127	950	274	50,000	381
200	132	1,000	278	75,000	382
210	136	1,100	285	100,000	384

(ที่มา : บุญชม ศรีสะอาด . 2545 : 42-43)

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ-สกุล : นางบุรพา ศิริแวน
- วัน เดือน ปี เกิด : วันเสาร์ ที่ 8 เดือนมีนาคม พ.ศ.2512
- ที่อยู่ปัจจุบัน : 399 หมู่ 6 ตำบลแวง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด 45110
- วุฒิการศึกษา
- พ.ศ.2534 : สำเร็จการศึกษาระดับอนุปริญญา หลักสูตรประกาศนียบัตร
วิชาการพยาบาลและผดุงครรภ์ ระดับต้น วิทยาลัยพยาบาล
บรมราชชนนี นครราชสีมา
- พ.ศ.2541 : สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรพยาบาลศาสตร์
บัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงาน
- พ.ศ. 2534 : พยาบาลเทคนิค งานหอผู้ป่วยอายุรกรรม โรงพยาบาลร้อยเอ็ด
- พ.ศ. 2536 : พยาบาลเทคนิค งานห้องคลอด โรงพยาบาลหนองพอก
จังหวัดร้อยเอ็ด
- พ.ศ. 2542 : พยาบาลวิชาชีพ งานห้องผ่าตัด โรงพยาบาลหนองพอก
จังหวัดร้อยเอ็ด
- พ.ศ. 2548 : พยาบาลวิชาชีพ กองสาธารณสุข สุขและสิ่งแวดล้อม
เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
- พ.ศ. 2551 : หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ กองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม
เทศบาลตำบลโพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
- พ.ศ. 2553 : ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม เทศบาลตำบล
โพนทอง อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด
- ตำแหน่ง และสถานที่ทำงานปัจจุบัน : ผู้อำนวยการกองสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม (นักบริหารงาน
สาธารณสุข ระดับ 8) สำนักงานเทศบาลตำบลโพนทอง
อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด